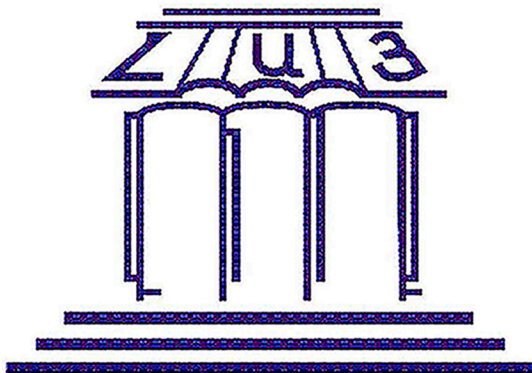

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

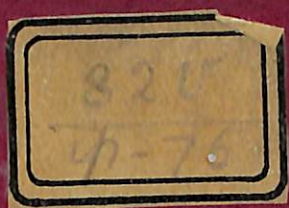
You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

423

4. n. p. a. c. a.

4. n. p. a. c. a.

ՓՈԼԻՍՆԱ

ՀՐԱՏՈՐԿԱՆԵՐԵՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՊՈՐՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

1925

825.

47-76

825
47-76

277

ՓՈԼԻԱՆՆԱ

2004

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՈՐՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՓՈԼԻԱՆՆԱ

ՔԼՈՒԽ Ա.

ՕՐԻՈՐԳ ՓՈԼԻ

Յունիսի առաւօտ մը Օրիորդ Փոլի Հարինկթըն
աճապարանօք իր տան խոհանոցէն ներս մտաւ: Օրի-
որդ Փոլիի շարժումներն ընդհանրապէս հանդարտ էին:
Ան ինքզինքը հպարտ կ'զգար իր անխռով արտաքին
երևոյթին համար: Բայց այդ օրը կարծես իրար անցած
էր. իրապէս կ'աճապարէր:

Նանսի, որ լուացարանին առջև ամանները յուշում
դրազած էր, զարմացած վեր նայեցաւ: Երկու ամսէ
ի վեր Օր. Փոլիի քով ծառայութեան մօտ չէր, և
արդէն իսկ սորվեր էր որ իր տիրուհին աճապարելու
սովորութիւն չունի:

«Նանսի,»

«Հրամեցէք, Օրիորդ,» պատասխանեց Նանսի պատ-
րաստակամութեամբ, և սակայն կը շարունակէր չոր-
ցնել ձեռքի կուժը:

«Նանսի,» ըսաւ Օր. Փոլի ձայնը խստացնելով.
«Երբ քեզի հետ խօսիմ, պէտք է անմիջապէս ձեռքիդ
գործը ձգես և ըսածիս ուշադրութիւն ընես:»

Աղջիկը կասկարմիր եղաւ և անմիջապէս ձեռքէն
վար դրաւ կուժն ու լաթը, և աճապարանքէն քիչ մնաց
որ վար ձգէր ու կոտրէր կուժը, —բան մը որ ա՛լ աւելի
չուարեցուց աղջիկը:

52643-Ն.Լ.

33420-67

Հ.Լ.

«Շատ աղէկ. Օրիորդ, անանկ կ'ընեմ, Օրիորդ,» կա-
կազեց ան, ջանալով կուծը շտկել. «դուն ըսիր այս
առաւոյ որ գործս շուտ լինցնեմ, անոր համար գործս
վար չդրի» Տիրուհին յոնքերը պոստեց:

«Կը բաւէ, Նանսի, քեզմէ բացատրութիւն չպա-
հանջեցի, ուզեցի որ ուշադրութիւն ընես»

«Այո, Օրիորդ» Նանսի ջանաց չհառաչել: Արդեօք
երբեք կարող պիտի ըլլա՞ր այս կինը գոհ ընել: Նանսի
տակաւին նոր ծառայութիւն ընել սկսած էր: Տունը
իրմէ փոքր երեք պզտիկներ կային: Իրենց հայրը մե-
ռած էր, և խեղճ աղջիկն ստիպուեալ էր բան մը ընել
ապրուստ ճարելու համար: Ո՛րքան ուրախացեր էր երբ
երկու ամիս առաջ այս գործը գտեր էր Օր. Փոլի
տունը: Իր տիրուհիին մասին ուրիշ բան չէր գիտեր —
վասն զի Նանսի վեց մղոն հեռու կը բնակէր — բայց
միայն սա թէ Օր. Փոլի Հարիսկթըն տեղւոյն ամէնէն
հարուստ բնակիչներէն մէկն է: Սակայն հիմա այլևս
գիտեր թէ օրիորդն է խիստ բնաւորութեան տէր
անձ մը, որ կը խոժոռի ամէն անգամ որ դանակ մը
գետին իյնայ և կամ զուռ մը զարնէ, և մտքէն
անգամ չանցընէր ժպտիլ երբ դանակներն ու դռները
ձայն չհանեն:

«Առտուան գործերդ լինցնելուդ պէս» ըսաւ Օր.
Փոլի, «ձեզնայարկի սանդուխին զխոռն մօտ դանուած
փոքր սենեակը մաքրէ ու մաճակալն ալ շտկէ: Նախ-
անտուկներն ու տուփերը դուրս կը հանես անշուշտ և
յետոյ կ'աւելես, կը մաքրես»

«Շատ աղէկ, Օրիորդ, դուրս հանած բաներս ո՛ւր դնեմ»

«Յառաջակողմի ձեզնայարկը դիր» Օր. Փոլի վայր-
կեան մը մտածեց ու յետոյ աւելցուց, «կարծեմ հիմա
իսկ կրնամ քեզի լուր տալ, Նանսի, թէ քրոջս աղջիկը

Օրիորդ Փոլիաննա Հուիթըր պիտի գայ ինծի հետ բնա-
կիլ: Տասըն մէկ տարեկան է եղեր, և այդ սենեակը պիտի
պառկի»

«Պզտիկ աղջիկ մը հոս պիտի գայ, ինչ աղէկ, Օ-
րիորդ Հարիսկթըն» բացազանչեց Նանսի, միտք բերելով
թէ իր պզտիկ քոյրերը ո՛րքան կը զուարթացնէին ի-
րենց տունը:

«Աղու՜ր բան, այո, բայց այդ չէր իմ մտքէս ան-
ցածը» ըսաւ Օր. Փոլի: «Սակայն յուսամ թէ ես բարի
կին եմ և պարտականութիւնս կը ձանձնամ»

Նանսի կարմրեցաւ:

«Անշուշտ, Օրիորդ: Ըսել ո՛ւզեցի որ, բսել կ'ուզեմ
որ... որ երբ փոքրիկ աղջիկ մը կ'ըլլայ տունին մէջ,
մարդուս կեանքը կը զուարթանայ» կակազեց:

«Շնորհակալ եմ» պատասխանեց Օր. Փոլի չոր
կերպով, «բայց հիմակուհիմա զուարթութեան մասնա-
ւոր պէտք մը չեմ տեսներ»

«Բայց անշուշտ կը փափաքիս քովդ առնել զինք,
այնպէս չէ՞» շարունակեց Նանսի ջանալով լաւ բնորո-
նելութիւն մը պատրաստել փոքրիկ օտարականին:

Օր. Փոլի հպարտօրէն գլուխը վեր առաւ:

«Յիրաւի, Նանսի, բնաւ չեմ հասկնար թէ ե՛նչ է
փափաքելու եմ հոգ տանիլ քրոջս արդէն լեցուն այս
աշխարհս անխորհրդարար բերած անօգուտ զաւակներուն
համար: Բայց, ինչպէս ըսի անգամ մը, կարծեմ պարոս-
կանութիւնս լաւ կը ձանձնամ: Նայէ որ անկիւնի՛նդ
լաւ մաքրես» աւելցուց ան ու սենեակէն դուրս ելաւ:

«Շատ աղէկ, օրիորդ» հառաչեց Նանսի, և կէս չոր-
ցուցած կուծը ձեռք առաւ նորէն:

Օր. Փոլի, երբ իր սենեակը հասաւ, դարձեալ հանեց
Նամակը զոր երկու օր առաջ ստացեր էր: Միացեալ Նա-

հանգաց արևմտեան կողմի հեռաւոր քաղաքէ մը եկած էր այդ նամակը, որ անհաճոյ անակնկալ մը եղեր էր Օր. Փոլի: Նամակին հասցէն էր, Օր. Փոլի Հարինկլթըն: Պէտքիկլիլ, Վերմոնթ, և հետեւեալն էր անոր պարունակութիւնը.

Ազնիւ Օրիորդ,

«Յաւ է ինծի ծանուցանել ձեզի թէ Վերապատուելի Յ. Հուրթըր երկու շաբաթ առաջ մեռաւ, ձգելով աղջիկ զաւակ մը տասնութէկ տարեկան: Ատկէ զատ գրեթէ ուրիշ բան չէ ձգած, բացի քանի մը գիրքերէ, վասն զի ինչպէս գիտէք, ինք այս փոքր միսինսարական եկեղեցւոյն հովիւն էր ու թոշակը զոր կ'առնէր՝ շատ ոչինչ էր: Գիտեմ թէ ինք ձեր հանգուցեալ քրոջ ամուսինն էր, և ի՞նք ըսած է թէ իր և ձեր ընտանիքները հաշտ չեն իրարու հետ: Ասով հանդերձ կը յուսար թէ ձեր քրոջ սիրոյն համար պիտի ուզէք ձեր քով առնել անոր զաւակը և հոգ իր ազգականներուն մէջ մեծցնել: Ահա այս նամակը գրելուս պատճառը:

«Երբ այս նամակը ձեզի հասնի, փոքրիկ աղջիկը պատրաստ պիտի լլայ մեկնելու: Եթէ կարող ըլլաք ընդունիլ զինք, շատ ուրախ կ'ըլլանք որ գրէք և ըսէք թէ անմիջապէս կրնայ գալ, վասն զի այր և կին մը կան հոս որ դէպ արեւելք, ձեր կողմը, ճամբայ ելել կը պատրաստուին, և Փոլիաննա անոնց հետ կրնայ գալ մինչև Պոսթըն: Հոն ալ կրնան զինք Պէտքիկլիլի կառախումբը դնել: Անշուշտ ձեզի լուր կու տանք թէ ո՞ր օր և ի՞նչ կ'առաքու մըրով կու գայ Փոլիաննա:

«Յուսալով մօտերս ստանալ նպաստաւոր պատասխան մը:

Մնամ Զերդ յարգանք
ԵՐԵՄԻԱ Օ. ՀՈՒԱՅՔ»

Օր. Փոլի թթուած դէմքով մը պահարանին մէջ թխմից նամակը նորէն: Արդէն իսկ առջի օրը գրեր ու պատասխաններ էր թէ կ'ընդունի պզտիկը: Խնդիրը որքան ալ անհաճոյ ըլլար, դարձեալ ինք անշուշտ իր պարտականութիւնը գիտէր:

Մինչ կը նստէր նամակը ձեռքը, երեւակայութեանն տոջեւ պատկերացաւ իր քոյրը, ձէնի Միտքը բերաւ թէ ի՞նչպէս ան, քսան տարու աղջիկ մը, յամառեցաւ ամուսնանալ երիտասարդ քարոզչին հետ, հակառակ իր ընտանեաց բուռն ընդդիմութեան: Հարուստ թեկնածու մը ունէր նոյն միջոցին և ընտանիքը ամէն կերպով զայն նախնորեց, բայց ձէնի ոչ: Հարուստ թեկնածուն ոչ միայն աւելի դրամ ունէր, այլ նաեւ շատ մը աւելի տարիներ: Իսկ երիտասարդ քարոզչին ուրիշ բան չուներ, բայց միայն երիտասարդութեան երազներն ու եռանդը և սիրով լեցուն սիրտ մը: Ձէնի այս վերջիններն ընտրեր ու ամուսնացեր էր քարոզչին հետ, և ապա իբր ներքին սուսքելութեան համար աշխատող միսինսարի մը կինը Միտքեալ Նահանգաց հարաւային կողմը գացեր էր իր ամուսնոյն հետ:

Այն ատենէն ի վեր ձէնի ընտանիքին հետ ամէն յարաբերութիւն խզուեր էր: Օր. Փոլի այն ատեն հազիւ տասնըհինգ տարեկան էր, սակայն ամէն բան շատ լաւ կը յիշէր: Ձէնի ինք քանի մը անգամներ գրեր էր իրենց և իր վերջին գաւակն ալ Փոլիաննա կոչեր էր՝ ի յիշատակ իր երկու քոյրերուն, Փոլիի և Աննայի: Միւս գաւակները մեռեր էին: Այս լուրը պարունակող նամակը ձէնի վերջին նամակն եղեր էր: Քանի մը տարիներ ետքը անոր մահուան լուրն եկեր էր քարոզչին արտակտուր մէկ նամակով:

Իոյր այս միջոցին, ասդին մեծ տան մէջ ալ ժա-

մանավանդ իր դործը կատարեր էր: Օր. Փոլի աչքերն հե-
ռաւոր հովտին յառած մտածեց բոլոր այն փոփոխու-
թիւններուն վրայ զոր վերջին քսանըհինգ տարիները բե-
րեր էին իր կեանքին մէջ: Քառասուն տարեկան էր հիմա,
և աշխարհի մէջ բոլորովին մինակ: Հայր, մայր, քոյրեր,
ամէնն ալ մեռեր էին: Քանի մը տարի է ի վեր այս մեծ
տան միակ տիրուհին եղեր էր, ու տէր հաղարաւոր
ոսկիներուն ու հօրմէն մնացած էին իրեն: Շատեր գթա-
լով անոր միայնութեան վրայ համոզեր էին զայն որ բա-
րեկամ մը հրաւիրէ իր հետ բնակիլ, բայց ականջ
չէր դրած անոնց խրատին: «Մինակ չեմ գտար», ըսած
էր և իրաւ ալ կը նախընտրէր մինակ ըլլալ: Խաղաղ
ըլլալ կ'ուզէր: Բայց հիմա...:

Օր. Փոլի տեղէն ելաւ, շրթունքները սեղմ և յօն-
քերը պոստած: Ուրախ էր անշուշտ որ իր պարտակա-
նութիւնը կը ճանչնար և թէ կամքի ոյժ ունէր զայն ի
գործ դնելու համար: Բայց Փոլիսննա... ի՞նչ ալ ծաղ-
րելի անուն:

ՇԵՐՈՒԿ ԹՈՎՄԱՍ ՈՒ ՆԱՆՍԻ

Ձեռնայարկի փոքր սենեակին մէջ Նանսի մեծ
աշխոյժով կ'աւելէր ու կը չփէր, մասնաւորապէս հոգ
տանելով որ անկիւնները լաւ մաքրուին: Երբեմն Նան-
սի եռանդը կարծես աւելի բարկութեան յառաջ կու գար
քան թէ գործը լաւ կատարելու փափաքէն, վասն զի
հակառակ իր հլու հնազանդութեան՝ Նանսի սուրբ մը
չէր վերջապէս:

«Երանի թէ իր հոգիին անկիւնները ասանկ փորէի»,
մրմնաց ան՝ ամէն մէկ բառն արօտսանելու առնն աւելի
հարուած մը տալով: Մաքրելիք բան հո՞ւ ալ չա՛տ կայ,
չա՛տ կայ: Ի՞նչ սիրտ որ խեղճ պզտիկը այս ծակը պիտի
թխմէ. ձեռն ալ կրակարան չկայ և ամբողջ տունը
պարապ է: Անօգուտ պզտիկներ, ա՛խ», բացագանչեց
Նանսի, եւ գետին սրբելու լաթն այնքան ամուր քամեց
որ ձեռքերը ցաւեցան: «Եթէ ինծի հարցուի, սա տունին
մէջ անօգուտ եղածը պզտիկները չեն. իրա՛ւ որ—» ու
շարունակեց լուռ գործել: Երբ գործը լմնցաւ, դժգոհ
ակնարկով մը, իր շուրջ նայեցաւ. «Ի՞նչ որ է, ի՛ր գործս
լմնցաւ հոս. աղտոտութիւն չմնաց, բայց ուրիշ բան
ալ չկայ: Խեղճ պզտիկ, տնագուրկ աղջնակ մը պառ-
կեցնելու տեղ է այս:» Նանսի բարկութեամբ դուրս
ելաւ և ետեւէն քաշեց դուռը որ շառախւնով գոցուե-
ցաւ: «Վա՛յ», բացագանչեց վախցած, յետոյ յամառ
էկրպով շարժեց դուռն, ըսելով, «է՛հ, թող սա պո՛ւմն
ալ լսած ըլլայ»:

Կէսօրէն ետքը Նանսի քանի մը վայրկեան ժամա-

նախ գոաւ երթալ խոսակցելու ծերունկ թով հասի հետ, որ տարինքէ ի վեր տանը պարօղալանն էր:

«Պարոն թովմաս», սկսաւ Նանսի, աչքով ականարկ մը նետելով հետեւը, որպէս զի վստահ ըլլար թէ տունէն չէր դիտուեր. «Իմացա՞ր որ պզտիկ աղջիկ մը կու գայ հոս բնակելու:»

«Ի՛նչ մը», հարցուց ծերունին՝ ջանալով ծռած կոնակը շտկել:

«Պզտիկ աղջիկ մը, Օր. Փոլիի հետ բնակելու:»

«Գնա՛ բանդ. կատակ պէտք է՛», ըսաւ թովմաս. «ուրիշ ի՛նչ պիտի լսենք: Եթէ կ'ուզես, ըսէ որ վաղն արեւը արեւելքէն մարը պիտի մտնէ, և ես ալ հաւատամ:»

«Իրաւ կ'ըսեմ, ինք ըսաւ», պնդեց Նանսի, «խորքով աղջիկն է եղեր, տասնըմէկ տարեկան:»

Մարդուն բերանը բաց մնաց:

«Իրաւ ըսէ. կեցիր նայիմ», մրմնջեց մարդը, ու յանկարծ աչքերը լեցուեցան: «Արդեօք. անանկ ըլլալու է՝ Օրիորդ Ճէնիի փոքրիկ աղջիկը ըլլալու է: Փա՛ռք Աստուծոյ որ աչքերս աս սլ տեսան:»

«Օրիորդ Ճէնին ո՞վ է:»

«Ծիտակ երկինքէն իջած հրեշտակ մը», մրմնջեց ծերունին հոտառեալով. «բայց իմ տէրս ու տիրուհիս իբր իրենց մեծ աղջիկը կը ճանչնային զինք: Քսան տարեկան էր երբ ա՛մուսնացաւ, և շատ տարիներ առաջ տունէն հեռացաւ: Իմացած էի որ զաւակներն ամէնն ալ հոս են բայց ի ամէնէն վերջինէն: Եկողը այդ ըլլալու է:»

«Տասնըմէկ տարու է եղեր:»

«Այո, կրնայ ըլլալ» ըսաւ ծերունին:

«Եր տիրուհին ձեզնայարկը պիտի պառկեցնէ զայն», ըսաւ Նանսի, «ամո՛թ իրեն:»

Ծերունին նախ խոթողեց զէմքը, յետոյ նստաւ: «Կը մտածեմ թէ», ըսաւ, «Օր. Փոլի ի՛նչ գործ կրնայ ունենալ տանը մէջ պզտիկի մը հետ:»

«Հը՛մ, ես ալ կը մտածեմ որ պզտիկը ինչ գործ կրնայ ունենալ Օր. Փոլիի հետ տան մէջ», պատասխանեց Նանսի. «Ծերունին խնդաց:»

«Վախճամ թէ Օր. Փոլին չեմ սիրեր դուն», ըսաւ:

«Ո՞վ կրնայ սիրել զայն», ըսաւ Նանսի ծաղրանօք:

Ծերունկ թովմաս խորհրդաւոր կերպով ժպտեցաւ: «Կ'երևի որ դուն բան չես գիտեր անոր սիրոյ խնդրոյն վրայ:»

«Ի՛նչ, սիրոյ խնդիր. իրաւ չեմ գիտեր, բայց վախճամ՝ ուրիշ մարդ ալ չգիտեր:»

«Շատ ալ աղուոր գիտե՛մ», ըսաւ ծերունին գլուխը շարժելով. «մարդն ալ հոս տակաւին քաղաքին մէջ կ'ապրի:»

«Ո՞վ է ան:»

«Ձէ, այդ չեմ ըսեր, պատշաճ չէ որ ըսեմ:» Ու Ծերունին շփուեցաւ, իր աղօտ կապոյտ աչքերը փայլեցան: Հաւատարիմ էր ան:»

«Անկարելի կ'երևի ինծի. այս օրիորդը և զայն սիրող մը», պնդեց Նանսի:

«Դուն իմ ճանչցած Օր. Փոլին տեսած չես», ըսաւ թովմաս: «Իրապէս գեղեցիկ էր, հիմա ալ գեղեցիկ կ'ըլլար, եթէ ինքզինքը հագեցնէր:»

«Գեղեցիկ Օր. Փոլի:»

«Հապա, եթէ մազերը փոխանակ գլխուն փակցնելու՝ առաջուան պէս թոյլ ձգէ զանոնք, ու ամէնուն պէս ծաղիկներով զարդարուն գլխարկներ դնէ, և սա ճերմակ բաներով ու ժանեակներով չինուած հագուստներէն հագնի, այն ատեն պիտի տեսնես թէ ո՛րքան գեղեցիկ կ'ըլլայ ան: Գիտե՛ս, Օր. Փոլի ծեր չէ:»

«Ծեր չէ՞. շատ ալ աղուոր ծեր է, եթէ չէ ալ, ծեր կ'երևի, ծեր, ծեր,» պատասխանեց Նանսի արհամարհանքով:

«Այո, գիտեմ, շատոնց է որ այս երևոյթն առած է, իր խօսեցեալին հետ ունեցած կոխէն ի վեր: Կարծես թէ անկէ ի վեր փուշով կերակրուած է. այնքան դառն ու խայթիչ բնաւորութեան տէր դարձաւ»:

«Ինծի հարցուր այդ մասին,» ըսաւ Նանսի. «որքան ալ ջանամ զինք հաճեցնել, օգուտ չունի: Արդարեւ չէի կենար քովը, եթէ տունը դրամի պէտք չունենային: Բայց եթէ ասանկ երթայ, օր մը համբերութիւնս պիտի հասնի, ու ճախուիմ պիտի. ըլլալիքը ան է»:

«Գիտեմ, կը հասկնամ ըսել ուղածդ, աղջիկս,» ըսաւ ծերունկ թովմաս, դարձեալ գործի սկսելով, «բայց պէտք է հաճեցնել, պէտք է համբերել»:

«Նանսի,» գոչեց ներսէն սուր ձայն մը:

«Այո, Օրիորդ, եկայ,» պատասխանեց Նանսի և աճապարանքով ներս վազեց:

ՓՈԼԻԱՆՆԱՅԻ ԳՍԼՈՒՍԸ

Վերջապէս եկաւ հեռագիրը որ կը ծանուցանէր թէ Փոլիաննա Պէլտինկովիլ պիտի հասնէր յաջորդ օրը: Օր. Փոլի խոժոռ դէմքով մը կարդաց հեռագիրը, յետոյ վեր դնաց և աւելի խոժոռութեամբ ձեղնայարկի սենեակը աչքէ անցուց: Սենեակին մէջ կար փոքր մահճակալ մը, որ կոկիկ կերպով շտկուած էր, երկու հատ չիտակ կոնակով աթոռ, լուացարան մը, առանց հայելիի հանդերձարան մը, և փոքր սեղան մը: Պատուհանները վարագոյր չունէին, պատերուն վրայ հատ մը իսկ պատկեր չկար: Ամբողջ օրն արեւը տանիքին վրայ կը թափէր իր ջեռոցիչ ճառագայթները, և սենեակը փուռի չափ տաք կ'ըլլար: Պատուհանները գոց էին և մեծ ճանճ մը կը ռզղար ապակիին առջև, ջանալով դուրս ելլել:

Օր. Փոլի մեռցուց ճանճը: Պատուհանը մատ մը վեր առաւ և դուրս նետեց զայն: Յետոյ աթոռի մը ծուռ գիրքը շտկեց, և նոյն խոժոռ դէմքով դուրս եկաւ սենեակէն:

«Նանսի,» ըսաւ ան, երբ քանի մը վայրկեան վերջ խոհանոց մտաւ, «հիմա Օր. Փոլիաննայի սենեակը ճանճ մը գտայ, ըսել է որ պատուհանը բացուեր է: Վարագոյր ապսպրած եմ, բայց մինչև որ անոնք գան՝ պատուհան բացուելու չէ: Բեռաղջիկս հոս կը հասնի վաղը ժամը չորսին: Կ'ուզեմ որ կայարան երթաս դիմաւորել զինքը: Տիմոթէոս կրնայ բաց կառքովը կայարան տանիլ քեզ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ խարտեաշ մազեր ունի՝ աղջիկը, և թէ յարգէ գլխարկ մը դրած է ու կար-

միր գծաւոր հագուստ մը հագած : Կարծեմ այսքան
հեկարագրութեամբ կրնաս ձանձնալ զայն:»

«Շատ աղէկ օրիորդ, — բայց դժբա՛ւ»

Օր. Փոլի լաւ հասկցաւ Նանսիի միտքը, և խիստ
ձայնով մը ըսաւ.

«Ո՛հ, ես երթալու միտք չունիմ, ուէ պէտք չեմ
տեսներ տառ:» Ու ձգեց գնաց: Օր. Փոլի կը խորհէր
թէ իր քեռաղջկան հանգստութեան համար ամէն կար-
գադրութիւն ըրած էր: Խոհանոցին մէջ Նանսի արդու-
կով բարկութեամբ ձնչեց անձեռոցը զոր կ'արդուէր:

«Բաց գոյն մազեր, յարդէ գլխարկ, կարմիր գծա-
ւոր հագուստ, ամէնն այդ է եղեր գիտցածը: Արդարեւ
մարդ կ'ամոնայ: Ու խորհիլ թէ խեղճ աղեկը անոր միակ
քեռաղջիկն է, որ կու գայ այնչափ հեռո՛ւ տեղէ:»

Յաջորդ օրը, ճշտապահօրէն մամը չորսին քսան
մնացած, Նանսի և Տիմոթէոս բաց կառքով մեկնեցան
դէպ ի կայարան: Տիմոթէոս ծերուկ Թովմասի որդին էր,
և ամէն մարդ կ'ըսէր որ, եթէ Թովմաս Օր. Փոլիի
աջ ձեռքն է, Տիմոթէոս ալ իր հաւատարմութեամբ
անոր ձախ ձեռքն է: Տիմոթէոս բարեմիտ ու բարեձեւ
երիտասարդ մ'էր: Թէև Նանսի դեռ նոր եկած էր Օր.
Փոլիի տունը, երկուքն արդէն լաւ բարեկամներ եղած
էին: Այսօր սակայն Նանսի այնքան մտադրաւ էր որ
իր սովորական շատախօսութիւնը մոռցեր էր: Գրեթէ
լուռ մնացին մինչև կայարան: Նանսի շարունակ մտքէն
կը կրկնէր. «Բաց գոյն մազ, յարդէ գլխարկ, կարմիր
գծաւոր հագուստ,» ու կը ջանար դուշակել թէ ի՞նչ
տեսակ աղջիկ պիտի ըլլար Փոլիաննա:

«Իր իսկ երջանկութեան համար կը յուսամ թէ
հանդարտ ու խոհուն պզտիկ մ'է, թէ դռներն անձայն

գոցել գիտէ և թէ ձեռքէն դանակ վար չձգեր,» ըսաւ
Տիմոթէոսի որ քովէն կը քալէր:

«Իրաւ այդպէս է, հապա եթէ հանդարտ չըլայ, ի՞նչ
պիտի ընենք, ի՞նչ կ'ըլլայ մեզի: Երեւակայէ անգամ մը՝
աղմկող պզտիկ մը և Օր. Փոլի մէկտեղ: Ա՛նա սաւեց
չոգեկառքը:»

«Ո՛հ, Տիմոթէոս, իրաւ որ անազնիւ բան է իր քե-
ռաղջիկը դիմաւորելու համար զիս զրկել,» ըսաւ Նան-
սի յանկարծ դող ելած, ու աճապարեց երթալ կայնիլ
այնպիսի տեղ մը, ուրկէ կարող ըլլար լաւ տեսնել կա-
ռախումբէն դուրս ելողները: Դի՛չ մը ետքը Նանսի տե-
սաւ պզտիկ աղջիկը, կարմիր գծաւոր բաժակ կեր-
պած հագուստ մը հագած և խարտեաշ մազերու երկու
հիւսակ կոնակն ի վար կախած: Յարդէ գլխարկին տակ
ցանկերով ծածկուած սիրուն պզտիկ դէ՛ք մը աջ ու ձախ
կը դռնար. յայտնապէս մէկը կը փնտռէր: Նանսի վայր-
կենապէս ձանչցաւ զայն: Բայց անոր քով երթալէ առաջ
քանի մը վայրկեան շփոթած մնաց՝ դող ելած ըլլալով:

«Օր. Փոլիաննան դժբա՛ւ էք,» կակազեց, և յա-
ջորդ վայրկեանին երկու փոքրիկ թեւերու մէջ դտաւ
ինքզինք:»

«Ի՞նչ ուրախ, ուրախ, Ո՛ր Ս. ի՞նչ եմ քեզ տեսնելու,»
բացազանչեց պզտիկ աշխոյժ ձայն մը Նանսիի ականջն
ի վար, «անշուշտ ես Փոլիաննան եմ. շատ ուրախ եմ
որ զիս դիմաւորելու եկար. արդէն կը յուսայի որ կու
գաս:»

«Ի՞նչ, կը յուսայիր,» մրմնջեց Նանսի չաւարած,
վասն զի չէր կրնար հասկնալ թէ Փոլիաննա զինք ո՛ւր
տեսած կրնար ըլլալ, և ի՞նչպէս կրնար բաղձալ որ զինք
դիմաւորէր: «Կը յուսայիր,» կրկնեց ան, իր ծոած գըլ-
խարկը շտկելով:

Անշուշտ, ամբողջ ճամբան կը խորհէի թէ արդեօք
Բնչպիսի կերպարանք ունիս,» պատասխանեց փոքրիկ
աղջիկը վեր վար ցատկելով, ու Նանոին ուշադրութեամբ
դիտելով. «ա՛յ հիմա որ տեսայ, ուրախ եմ որ այսպիսի
մէկն ես» Տրամթէոսի մօտենալը Նանսիի շունչ առնել
տուաւ: Եփոթեր էր պզտիկին ըսածներէն:

«Տիմոթէոսն է այս», ըսաւ Նանսի. «կարելի է սըն-
տուկ մը ունիս:»

«Այո, ունիմ», պատասխանեց Փոխաննա պար-
ծանքի շեշտով մը, բոլորովին նոր անտուկ մը ունիմ:
Տիկնանց Օթանդակ ընկերութիւնը ծախուռ առաւ ինծի
համար — բարի չէ՞ր — շխտակը ըսէ — մանաւանդ որ
այնչափ ալ պէտք ունէին դրամի որ եկեղեցիին նրբանցը-
ներուն համար դորդ գնեն.

«Հոս պայուսակիս մէջ բան մը ունիմ որ Պարոն
Կրէյ ըսաւ թէ տոմսակ է և թէ երբ ան ձեզի տամ՝
մնտուկս կրնաք առնել: Պարոն Կրէյ Տրկին Կրէյի
ամուսինն է: Ուրկաւազ Քարի ազգականն էն: Անոնց
հետ եկայ — շատ բարեսիրտ են, —ահա, հոս է,» ըսաւ
աղջնակը և յանձնեց տոմսակը:

Նանսի երկայն շունչ մը առաւ, բնազդօրէն զգաց թէ այդքան երկայն ճառէ մը ետքը երկայն շունչ մը առնելու է։ Յետոյ Տրմոթէոսի նայեցաւ, բայց ան զիտմամբ ուրիշ տեղ կը նայէր։ Վերջապէս երեքը ճամբայ ելան՝ Փոլիաննայի անտուկը կառքին ետեւ զըրուած, Փոլիաննան ալ Նանսիի և Տրմոթէոսի մէջտեղ նստած։ Առանց վայրկեան մը շունչ առնելու պզտիկ աղջիկը շարունակ կը խօսէր, անհամար, հարցումներ կ'ուղղէր և զիտողութիւններ կ'ընէր։

«Ո՛հ, ի՞նչ աղուոր է հեռո՛ւ է ասու՛նք, կը յուսամ
թէ հեռու է, վասն զի շատ կը սիրեմ կառք նստիլ. —

խոկ եթէ մօտ ալ է, հոգ չէ, վասն զի պիտի կրնանք շուտ մը տուն հասնիլ, ի՞նչ աղուոր փողոց է — զիտէի որ աղուոր է — հայրիկս, ըսած էր» Յանկարծ լեց ու նանսի տեսաւ որ աղջկան աչքերն արցունքով լեցուեցան։ Վայրկեան մը ետքը սակայն զխու քաջ շարժումով մը շարունակեց ան.— «Հայրիկս ամէն բան նկարագրած է ինծի արդէն։ Յետոյ — զիտես — արդէն ըսած ըլլալու էի որ — որ այս կարմիր հագուստը հագնելուս պատճառը այն է որ վերջին անգամ միսիոնարական սնտուկէն բնաւ սև բան չեղաւ։ Միայն թաւիչէ չփակ մը կար։ Անոր ալ թեւեւ ըլլ մաշած էին, ինծի չյարմարեցաւ։ Տիկինները կ'ուզէին ինծի սև հագուստ մը առնել, բայց խորհեցան որ աւելի կարեւոր է եկեղեցիին դուրսը ծախու առնել։ Տիկին Հուայթ ըսաւ որ աւելի աղէկ էր իմ այս հագուստս հագնիլս, քանի որ ինք բնաւ չուզեր պզտիկները սև հագած տեսնել»։ Փոյիաննա չունչ մը առաւ։

«Հոգդ մի ընե՛ր,» կակաղեց Նանսի, «սալէն բան կը չտկո՛ւր:»

«Ուրախ եմ որ այդպէս ըսիր,» հեկեկաց Փողիաննա.
«Իրաւ, սեւերու մէջ ուրախ ըլլալն աւելի զգուար է:»

«Ուրախ,» կրկնեց Նանսի զարմացած:

«Այո, հայրիկին երկինք էրթալուն և մայրիկին ու
միւսներուն հետ ըլլալուն համար, հասկցա՞ր: Ինք ըսաւ
որ պէտք է ուրախ ըլլամ: Իրաւ չատ դժուար է այդ
բանը, կարմիր հագուստով ալ դժուար է: Զինքը չատ
կարօտցեր եմ ու յետոյ քանի որ մայրիկս ու քոյրիկներս
Աստուած ու հրեշտակները ունէին, հայրիկը ինձի մնա-
լու էր: Իրմէ ու Տիկնանց Օժանդակէն զատ ուրիշ մարդ
չունէի ետ: Բայց ա՛յ, փեսայից ունիմ, այնպէս չէ՞,
մօրաքոյր Փոլի»

Նանսիի կարեւորագույն քաղաքի փոխուեցաւ:

«Ո՛հ, կը սխալի՜ս, սիրելիս», կակաղեց ան, «ես քու մօրաքոյրդ չեմ, ես լոկ Նանսին եմ»:

«Մօրաքոյրս չե՛ս», մրմնջեց պղտիկն յուսախար:

«Ոչ, ես Նանսին եմ, իրարու չենք նմանիր. բնաւ, բնաւ»:

«Սակայն դուն ո՞վ ես, Տիկնանց Օժանդակին անդամունիներուն չես նմանիր բնաւ»:

«Ես Օր. Փոլիի սպասուհին եմ. տան բոլոր գործերը ես կ'ընեմ, բաց ի լուացքէն ու արդուկէն»:

«Բայց մօրաքոյր Փոլի մը կայ, այնպէս չէ՞», գոչեց աղջնակն անձկութեամբ:

«Է՛հ, կեանքդ դրաւ կը դնեմ որ կայ», ըսաւ Տիմոթէոս խօսակցութեան մէջ մտնելով: Փոլիաննա հանդարտեցաւ:

«Էաւ ուրեմն, աղէկ» ու վայրկեան մը լռեց: «Գիտէ՞ք, ուրախ ալ եմ որ դիս գիմաւորել չեկաւ, վառն զի դեռ զանիկա տեսնելու հաճոյքը պիտի ունենամ և ասկէ զատ ձեզ ալ ճանչցած եղայ»:

Տիմոթէոս ժպտուն գէժքով դարձաւ նայեցաւ Նանսիի, որ մտազբաղ հեռուն կը դիտէր:

«Նայէ ի՛նչ աղուոր խօսք ըրաւ», ըսաւ. «ի՛նչո՞ւ փոքրիկ օրիորդէն շնորհակալ չես ըլլար»:

«Օր. Փոլիի վրայ կը խորհէի», ըսաւ Նանսի:

«Ես ալ այնպէս» ըսաւ Փոլիաննա. «գիտե՛ս միշտ մօրաքոյրն է որ ունիմ: Երկար ժամանակ մօրաքոյր մը ունենալս ալ չէի գիտեր: Վերջը հայրիկը ըսաւ ինծի: Ըսաւ որ մեծ տուն մը կը բնակի, բլուրի մը վրայ»:

«Այո, ահա. այլևս կրնաս տեսնել տունը», ըսաւ Նանսի. «սա մեծ ձերմակ տունն է, կանանչ փեղկերով»:

«Ի՛նչ գեղեցիկ տուն է, որչափ ծառեր կան չուրջը: Ի՛նչ կանաչ խոտ է. իրաւ որ կեսնքիս մէջ այսպիսի

կանանչ խոտ տեսած չունէի—Նանսի, հարձուտ է մօրաքոյրս»:

«Այո, Օրիորդ»:

«Ի՛նչ ուրախ եմ: Շատ մը ստակ ունենալը աղուոր բան ըլլալու է: Ես բնաւ հարուստ մարդ տեսած չեմ: Տեսած եմ միայն Հուայթները, որ քիչ մը հարուստ են, իրենց տան ամէն մէկ սենեակին մէջ գորգ ունին եւ կիթաղի օրեր պաղպաղակ կ'ուտեն: Մօրաքոյրս ալ կիթաղի օրերը պաղպաղակ կ'ուտէ»:

Նանսի գլուխն երերցուց:

«Ոչ, Օրիորդ, մօրաքոյրդ պաղպաղակ չսիրեր. գոնէ այնպէս կը կարծեմ, քանի որ անոր պաղպաղակ ուտելը բնաւ չեմ տեսած»:

«Ձե՛ս սիրեր, չառ կը ցաւիմ. միթէ կարելի՞ է որ մարդ պաղպաղակ չսիրէ: Հոգ չէ, ատոր համար ալ կրնամ ուրախ ըլլալ, վասն զի չկերած պաղպաղակը ստամոքսդ չկրնար ցաւցնել Տիկին Հուայթինին պէս. անոր պաղպաղակէն չառ կերած եմ: Կարելի է գորգեր ունի մօրաքոյրս, չէ՞»:

«Այո, գորգեր ունի»:

«Ամէ՛ն սենեակի մէջ»:

«Գրեթէ ամէն սենեակի մէջ», պատասխանեց Նանսի, և յանկարծ տխրեցաւ, միտք բերելով որ ձեզնայաբերի փոքրիկ սենեակին մէջ գորգ չկար:

«Ո՛րչափ ուրախ եմ», ձայնեց ժպտադին Փոլիաննա, «գորգ չառ կը սիրեմ: Մենք բնաւ մեծ գորգ չունէինք, միայն երկու փոքր կտոր ունէինք որ միսիոնարական անտուկէն եկան: Մէկուն վրայ ալ մեկանի բիծեր կային: Տիկին Հուայթ պատկեր ալ ունէր, հիմաւրի պատկերներ, փոքր աղջիկներ, վարդեր, գառնուկներ, առիւծներ, չէ, ամէնը մէկտեղ չէ: Իրաւ, Սր. Գիրքը այն»:

պէս կ'ըսէ թէ օր մը մէկտեղ պիտի ըլլան, բայց զոնէ Տիկին Հուլայթի տան պատկերներուն մէջ մէկտեղ չեն երեւիր տակաւինս կը խենդենամ պատկերի համար, դուն ալ չե՞ս սիրեր»

«Ձ-չեմ գիտեր», կակազեց Նանսի մարած ձայնով: «Ես կը սիրեմ: Մենք պատկեր չունէինք, Անգամ մը երկու պատկեր ելաւ միսիոնարական սնտուկէն, բայց մէկն այնչափ աղուոր էր որ հայրիկը ծախեց որ-պէս զի ինծի կօշիկներ առնէր: Իսկ միւսն այնչափ հին էր որ, հազիւ պատին կախեր էինք, ինկաւ, կոտրեցաւ: Ո՛րչափ լացի:

«Ուրախ եմ որ պատկեր չունէինք, վասն զի հիմա մօրաքոյրիս ունեցածներն աւելի պիտի սիրեմ միսիոնարական սնտուկներէն ելած ժապաւէններուն պէս: Գիտե՞ս, շատ մը հին գունատած ժապաւէններ կ'ելլեն, ու յետոյ յանկարծ նոր մը, ու նորը աւելի գեղեցիկ կ'երևայ հին ժապաւէններէն ետքը: Ո՛հ, ի՞նչ աղուոր տուն է», բացազանչեց, երբ այլևս տան դրան կը մօտենային:

Երբ Տիմոթէոս սնտուկը կառք'ն վար կ'առնէր, Նանսի կախաց մը փսիսաց անոր. «Անգամ մըն ալ այս տեղէն զիս հանել մի ջանար, Տիմոթէոս: Եթէ դրամ ալ տաս, չեմ ձգեր այս տեղը»:

«Քեզ հանել, ոչ երբեք ասկէ ետքը: Քանի որ այդ պզտիկը այս տան մէջ է, զուարթ տեղ մը պիտի ըլլայ հոս», ըսաւ երիտասարդը:

«Զուարթ տեղ մը, վախճամ թէ խեղճ պզտիկին համար զուարթ տեղէ տարբեր բան մը պիտի ըլլայ այս տունը: Այդ խեղճը կարելից օգնականի մը պէտք պիտի ունենայ, և ես պիտի ըլլամ այդ օգնականը», ըսաւ Նանսի, մինչ փոխանա սանդուխներէն վեր կ'ելլէր՝ տան քունէն ներս մտնելու համար:

ԳԼՈՒԽ Դ

ՁԵՂ ՆԱՅԱՐԿԻ ՍԵՆԵԱԿԸ

Օր. Փոլի Հարինկթըն տեղէն չելաւ իր քեռաղջիկը զիմաւորելու համար: Աչքերը վերցուց գիրքէն զոր կը կարդար՝ երբ Նանսի և փոքրիկ աղջիկը սենեակին սեմին վրայ երեցան, և երկնցուց իր ձեռքը որու ամէն մէկ անգամ մասին վրայ կարծես խոշոր գիրերով «պարտականութիւն» գրուած էր:

«Ինչպէ՞ս ես, Փոլիաննա, ...» չկրցաւ շարունակել խօսքը: Փոլիաննա սենեակին մէջտեղէն թռաւ իր մօրաքորջ պազ գիրկը:

«Օ՛հ, մօրաքո՛յր, մօրաքո՛յր» հեկեկաց ան, «ո՛րքան ուրախ եմ որ զիս կանչեցիր քովդ բնակելու: Ձեռքներդ գիտնալ թէ ինծի համար ի՞նչ մեծ բան է քեզ ունենալ, ու Նանսին, ու ամէն բան: Մինչև հիմա բան մըն ալ չունէի բացի Տիկնանց Օժանդակէն»:

«Կրնայ ըլլալ, թէ և հաճոյքը չունիմ Տիկնանց Օժանդակը ճանչնալու», պատասխանեց Օր. Փոլի ցրտութեամբ, ջանալով ինքզինքն ազատել փոխանայի բազումներէն: Յօնքերը պոստած Նանսիի նայեցաւ, ու «Կրնաս երթալ այլևս, Նանսի», ըսաւ. «Փոլիաննա, հաճէ շիտակ կենալ զիմացս: Դեռ չտեսայ անգամ թէ ի՞նչ դէմք ունիս»:

Փոլիաննա խնդալով ետ քաշուեցաւ:

«Իբաւ այնպէս է, բայց շատ տեսնելիք բան չկայ երեսիս վրայ, բացի ցաներէս: Ու յետոյ այս կարմիր հագուստիս վրայ բացատրութիւն տալու եմ, նաեւ սեթաւիչ չփակիս վրայ, որուն թւերը մաշած են: Ըսի Նանսիի թէ ի՞նչպէս հայրիկը ըսած էր...»

«Այո, լաւ, լաւ. հիմա հող չէ թէ հայրդ ի՞նչ ըսաւ,»
ընդմիջեց Օր. Փոլի. «ստուգի ունիս հետդ, չէ՞»

«Այո, անշուշտ, տեսնուի ի՞նչ աղուոր սնտուկ է:
Տիկնանց Օթանդակը նուիրեց, Մէջը շատ բան չունիմ,
իրաւ. վասն զի վերջերս շատ նուէր չեկաւ, բայց բոլոր
հայրիկին զիրքերը մէջն են, գիտե՞ս հայրիկս:»

«Փոլիաննա...» ընդմիջեց Օր. Փոլի խստորէն, «սա
բանը կ'ուզեմ որ հիմակուրնէ հասկնաս թէ բնաւ չեմ
ուզեր որ իմ հետս հօդ վրայ խօսիս...»

Փոլիաննա շունչը կտրած մնաց վայրկեան մը
«Ըսել կ'ուզես որ մօրաքոյր, որ...»

«Հիմա վեր երթանք քու սենեակդ: Մտուելդ ար-
դէն հոն է, վստահ եմ: Տիմօթէոսի ըսի որ վեր տանի-
շեռեւէ ինծի, Փոլիաննա»

Փոքրիկ աղջիկն անխօսուկ հետեւեցաւ մօրաքրոջը:
Աչքերն արցունքով լեցուն էին, բայց քաջաբար բռնեց
ինքզինք որ չլայ: Ինքն իրեն կ'ըսէր. «Կարելի է ուրախ
ըլլալու եմ որ թող շտար հայրիկին վրայ խօսիլ: Կարելի
է աւելի զիրաւ կրնամ համբերել անոր կարօտին, եթէ
անոր վրայ չխօսիմ: Կարելի է այս պատճառով արդի-
ւեց անոր վրայ խօսիլ» Եւ այսպէս երբ դարձեալ
սկսաւ վստահիլ մօրաքրոջ բարեարտութեան վրայ, մոռ-
ցաւ արցունքները և սկսաւ չորս կողմը դիտել:

Սանդուխներէն վեր կ'ելլէին հիմա: Առջևէն մօրա-
քրոջը սև սետաքսեայ հագուստն հարուստ խլրտուն մը
կը հանէր: Ետին նայելով՝ կրտաւայ դռնէ մը տեսաւ
վարդերով ցանուած կապերտներ ու մետաքսեայ ծած-
կոյթներով ամրոններ: Ոտքերը կը կոխէին մամուռի պէս
կակուղ գորգի մը վրայ: Պատկերի ոսկեզօծ չիջանակ-
ներէն անդրադարձուած ու ժանեակէ վարադոյնե-
րուն մէջէն մաղուած ճառագայթներն անոր աչքերը կը
խաղտեցնէին:

«Ո՛հ, մօրաքոյր, մօրաքոյր,» գոչեց Փոլիաննա, «ի՞նչ
հիանալի տուն է այս: Ո՛րքան ուրախ եմ հարուստ ըլ-
լալուդ, այնպէս չէ՞»

«Փոլիաննա, այդ ի՞նչ խօսք է,» բացադանչեց Օր-
Փոլի խստութեամբ:

«Ի՞նչ, մօրաքոյր, ուրախ չե՞ս,» հարցուց Փոլիաննա
զարմացած:

«Անշուշտ ոչ. կը յուսամ թէ կրնամ ինքզինքս այն-
քան կառավարել որ Աստուծոյ ինծի տուած ունէ մէկ
պարգևին, մանաւանդ հարստութեան, վրայ հպարտա-
նալով մեղք չգործեմ,» ըսաւ Օր. Փոլի:

Օր. Փոլի հաստատ քայլերով դէպ ի ձեղնայարկ տա-
նող սանդուխին դուռն յառաջացաւ: Ուրախ էր որ որո-
շեր էր փոքր աղջիկն այդ սենեակը գնել: Իր առաջին
խորհուրդն եղեր էր պարզապէս իրմէ հեռու պահե-
լայն և վարի կարասիները տղու ձեռքի տակ չթողուլ:
Բայց հիմա որ բացայայտ կը տեսնէր Փոլիաննայի ունայ-
նամտութիւնը, խորհեցաւ թէ շատ լաւ կարգադրութիւն
ըրաւ զայն պարզ ու անզարդ սենեակ մը դնելով:

Փոլիաննա իր փոքր ոտքերով ախուժով կը քայլէր
մօրաքրոջ քայլերուն հետեւելով, և աչքերը խոշոր
խոշոր բացած չորս կողմը կը դիտէր, որպէս զի ոչ մէկ
ան աչքէ վախճնէր, կը խորհէր թէ այս հիանալի սեն-
եակներէն մէկն ալ իրը պիտի ըլլար, սենեակ մը՝ լե-
ցուն պատկերներով, գորգերով ու վարադոյններով: Յե-
տոյ սկսան ձեղնայարկի սանդուխէն վեր ելլել, Հոն
տեսնելիք բան չկար: Սանդուխին երկու կողմէն չոր
պատը կը բարձրանար: Իսկ երբ հասան ձեղնայարկը,
հոն ալ միայն անտուկներ ու իրարու վրայ դիզուած տու-
փեր կային: Հեղձուցիչ տաք օդ մը կար: Յանկարծ մօ-
րաքոյրը դէպ աջ յառաջացաւ ու դուռ մը բացաւ:

«Ահա, Փոլիաննա, սենեակդ այս է, սնտուկդ ալ հոս է: Բանալին քովդ է:»

Փոլիաննա չկրցաւ խոսիլ, միայն գլուխը շարժեց: Տեսակ մը սարսափ կար աչքերուն մէջ: Օր. Փոլի սրտնեղեցաւ:

«Երբ հարցում մը կ'ընեմ, Փոլիաննա, պիտք է որ ձայնով պատասխան աստ, ոչ թէ միայն գլխու շարժումով:»
«Շատ աղէկ, մօրաքոյր:»

«Կարծեմ ամէն պէտք եղածը ունիս հոս,» ըսաւ Օր. Փոլի, աչքէ անցընելով անձեռոցներն ու ջուրի կոյժը: «Նանսին հիմա վեր կը դրկեմ որ օգնէ քեզի սնտուկդ պարպելու: Երեկոյեան ճաշը ժամը վեցին է» յարեց ու դուրս ելաւ:

Մօրաքոյր իր թալէն ետեւ Փոլիաննա անշարժ մնաց, ու անոր ետեւէն նայեցաւ: Յետոյ աչքերը դարձուց սենեակին լերկ պատերուն, լերկ տախտակամածին, լերկ պատուհաններուն ու վերջապէս իր այն պզտիկ սնտուկին, որ քիչ ժամանակ առաջ իր հեռաւոր տան փոքր ու մերկ սենեակին մէջտեղ կեցած էր: Յետոյ վաղեց ծունկի եկաւ անոր քով ու դէմքը ձեռքովը ծածկեց: Երբ Նանսի քիչ մը ետքը վեր եկաւ, այդ դիրքին մէջ գտաւ Փոլիաննան:

«Մի լար, մի լար, իմ խեղճ գառնուկս,» մրմնջեց ան՝ ծունկի դալով և զայն թեւերուն մէջ առնելով: «Ղիտէի որ ասանկ պիտի ըլլար:»

«Բայց Նանսի, ես չար եմ, չար,» հեկեկաց Փոլիաննա: «Ձեմ կրնար ինքզինքս համոզել թէ Աստուած ու հրեշտակներն ինձմէ աւելի պէտք ունէին հայրիկիս:»

«Ահ, անշուշտ պէտք չունէին,» մրմնաց Նանսի:

«Ո՛ր-ո՛հ, Նանսի:» Փոլիաննայի արցունքներն անոր սարսափէն չորցան:

«Ձէ', չէ', այդ ըսել չուզեցի,» գոչեց Նանսի: «Եկուր բանալիդ տուր և շուտ մը ամէն բանդ դուրս հանենք ու տեղաւորենք:»

«Արդէն շատ բան չկայ,» ըսաւ մեղմիւ աղջնակն ու բանալին հանեց տուաւ:

«Աւելի աղէկ, զանոնք տեղաւորելու գործը շուտ լմնայ:»

Փոլիաննա յանկարծ ժպտեցաւ:

«Աղէկ ըսիր, գոնէ ատոր համար կրնամ ուրախ ըլլալ, այնպէս չէ՞:» Բացագանչեց ան: Նանսի ապշած անոր երեսը նայեցաւ:

«Ա-անանկ է,» պատասխանեց: Արագ արագ գործեց, և քիչ ատենէն կարկտուած ներքնագգեստներն ու քանի մը պարզուկ ու աղեղ հագուստները տեղաւորուեցան: Փոլիաննա, վիշտը մոռցած, աշխոյժ քայլերով գնաց եկաւ այդ միջոցին:

«Վստահ եմ որ շատ աղուոր սենեակ մը պիտի ըլլայ,» ըսաւ «Այնպէս չե՞ս կարծեր,» յարեց: Ապա, հանդերձարանին առջև կայնած, տխրութեամբ դիտեց անոր վերեւ մերկ պատը:

«Ես կրնամ ուրախ ըլլալ, որ հայելի չկայ, վասն զի եթէ հայելի չուլայ, ցաներս չեմ տեսներ:» Նանսի տարօրինակ ձայն մը հանեց, ու գլուխը սնտուկին մէջ խոթեց: Քանի մը բոպէ ետքը Փոլիաննա ուրախութեան աղաղակ մը արձակեց: Պատուհանին մօտեցեր էր:

«Ո՛հ, Նանսի, Նանսի, աս տեսած չէի դեռ: Եկուր նայէ հեռուն, ծառերը, աղուոր զանգակատունն ու գետը, արծաթի պէս փայլուն գետը: Ա՛յ պատկերի ինչ պէտք կայ, երբ այս տեսարանը կայ դիտուելու: Ո՛րքան ուրախ եմ որ այս իմ սենեակս է:»

Նանսի յանկարծ լալ սկսաւ: Փոլիաննա սարսափով անոր քով վաղեց: «Ինչո՞ւ կու լաս, Նանսի, — Նանսի, արդեօք քո՞ն սենեակդ էր այս:»

«Ի՞մ սենեակս ոչ, ո՛չ Դուռն չիտակ երկինքէն իջած հրեշտակ մըն ես, հասկցա՞ր եթէ ինծի ծանօթ սա մէկ անձին ըրածին փոխարէն... վա՛յ, ահա զանգակ կը զարնէ» Նանսի այս անհասկնալի խօսքերէն ետեւ դռնէն դուրս թռաւ, և աղմուկով սանդուխներէն վար վազեց:

Փոլիաննա, մինակ մնալով, նորէն գնաց դիտ իր «պատկեր»ը, ինչպէս կը կոչէր հիմա պատուհանէն դուրսի գեղեցիկ տեսարանը: Քիչ մը յետոյ փորձի համար կամայ մը շարժեց պատուհանին չըջանալը: Ուրախութեամբ տեսաւ որ դիւրութեամբ կը բացուի այն, և դուրս ծռելով լիաթոք չնչեց մաքուր օդը: Յետոյ միւս պատուհանը վազեց, զայն ալ բացաւ: Խոշոր ճանճ մը բզզալով ներս թռաւ, յետոյ ուրիշ մը և դարձեալ ուրիշ մը: Փոլիաննա կարեւորութիւն չտուաւ անոնց: Յանկարծ մեծ դիւտ մը ըրաւ: Ծիշտ պատուհանին առջեւ ծառի մը խոշոր ճիւղերը կը բարձրանային: Սկսաւ բարձրածայն խնդալ:

«Վատա՛ն եմ որ կրնամ», ըսաւ ինքնիրեն ծիծաղելով: Յաջորդ վայրկեանին իսկ վարպետութեամբ ելաւ պատուհանին եզրին վրայ կայնեցաւ, և անկէ դիւրութեամբ ծառին ամէնէն մօտի հաստ մէկ ճիւղին վրայ կոխեց: Կապիկի մը դիւրաշարժութեամբ մէկ ճիւղէն միւսն անցաւ մինչև որ ամէնէն ցած ճիւղին հասաւ: Անկէ վար ցատկերով դիւրին բան չէր, նոյն իսկ Փոլիաննայի համար որ ծառ ելելու վարժ էր: Շունչը բռնեց, և իր փոքր բայց ուժեղ ձեռքերով կախուեցաւ ճիւղէն, և վայրկեան մը յետոյ ինքզինք զտաւ կակուղ խոտերու վրայ: Ոտքի ելաւ ու չորս կողմը զննեց: Տանը ետեւի կողմն էր: Պարտէզին մէջ ծերուկ մարդ մը կ'աշխատէր: Պարտէզին ետեւէն ճամբայ մը կար որ բլրակին գագաթը

կը տանէր: Եւ հոն նոճի մը կար պահապանի պէս կեցած անաղին ժայռի մը քով: Փոլիաննայի համար այդ վայրկեանին փափաքելի մէկ բան միայն կար. այդ ալ ժայռին գագաթն ելլել էր:

Արագ վազեց: Ծերուկին քովէն ճարտար դարձուածքով մը առանց տեսնուելու անցաւ, և բլուր տանող ճամբան ձեռք առաւ ու սկսաւ յառաջանալ: Տեսաւ որ իր սենեակին պատուհանէն տեսածին չափ մօտ չէր բլուրին գագաթը, բայց շարունակեց ճամբան:

Քառորդ ժամ ետքը Հարինկթըններու բնակարանին բակին մէջ դրուած պատի մեծ ժամացոյցը վեց զարկաւ: Վեցերորդ հարուածէն անմըջապէս ետեւ Նանսի երեկոյեան ճաշի զանգակն հնչեցուց:

Մէկ, երկու, երեք բոպէ անցաւ: Օր. Փոլի սկսաւ սրտեղիլ: Անհամբեր շարժումով մը տեղէն ելաւ ու զնաց սանդուխէն վեր նայիլ: Վայրկեան մը ուշադրութեամբ մտիկ ըրաւ ու յետոյ դարձաւ ճաշարան մօտաւ:

«Նանսի», ըսաւ կտրուկ ձայնով. «քեռաղջիկս ուշ մնաց: Ոչ, զինք կանչելու պէտք չկայ: Ես ըսած էի արդէն որ ճաշը ժամը վեցին է. պէտք է հիմակուընէ ճշտապահութիւն սորվի: Երբ վար գայ, կրնայ խոհանոցն երթալ և կաթով հաց ուտել»:

«Շատ աղէկ, Օրիորդ»:

Բայց աղէկ եղաւ որ Օր. Փոլի այդ վայրկեանին Նանսիի դէմքը չտեսաւ:

Ճաշէն անմըջապէս ետեւ, Նանսի ետեւի սանդուխներէն կամաց մը զեր սողոսկելով Փոլիաննայի սենեակը գնաց:

«Կաթով հաց, այդպէ՛ս, Խեղճ պղտիկը թերեւ լալէն քնացած է» կը մըմռար ան կատաղօրէն, մինչ մեղմիւ գուռը կը բանար: Յաջորդ վայրկեանին սարսափի բացազանչութիւն մը արձակեց: «Ո՛ւր ես, ո՛ւր

«Գացիր» կը մրմնջէր շարունակ, մինչ կը փնտռէր Փոփաննան անկողնին տակ, հանդերձարանին մէջ, նոյն իսկ սնունդին մէջ, Երբ զայն չգտաւ, սանդուխներէն վար վազեց չիտակ ծերունի թովմասի քով:

«Պարոն թոմ, պարոն թոմ, պզտիկը չկայ, գացեր է» ողբաձայն դռնէն Նանսի. «անխայտ եղեր է: Ծիտակ գացեր է այն երկինքը ուրկէ եկեր էր խեղճ ձագուկը: Ինծի ալ հրաման եղաւ որ խոհանոցին մէջ կաթ ու հաց տամ անոր: Ան հիմա հրեշտակներու կերակուր կ'ուտէ, վստահ եմ»:

Ծերունին ելաւ կայնեցաւ:

«Գացեր է, երկինք » կրկնեց ան ապուշ ձայնով մը, ու անզգալարար աչքերն արեւմտաքի ամպերուն դարձնելով, Բոպէ մը պիշ պիշ նայեցաւ ու յետոյ խնդալով Նանսիի դարձաւ.

«Իրա՛ւ, Նանսի, կարծես թէ կրցածին չափ երկինքին մօտեցեր է, չէ՛» Ու ծռած մատովը ցոյց տուաւ բլուրի գագաթին ժայռը, ուր արեւմտեան կարմրած հորիզոնին դէմ որոշ գծուած կ'երեւէր հովէն ցրուած մազերով փոքր, նիհար կերպարանք մը, որ ինքզինք հաւասարակշռած էր ժայռին սրածայր գագաթին վրայ:

«Հըմ, այդ ճամբով երկինք երթալիք չունի այդ աղջիկն այս գիշեր, քանի որ ես հոս եմ» ըսաւ Նանսի յամառութեամբ:

«Եթէ տիրուհին զիս փնտռէ, ըսէ թէ չեմ մոռցած ամանները լուաւ, բայց թէ անգամ մը պտոյտի ելած եմ» Այս ըսելով վազեց դէպ այն չափով որ բլուրին գագաթը կը տանէր:

ԽԱՂԸ

«Զար աղջիկ: Ի՞նչպէս վախցուցիր զիս» գռչեց Նանսի, երբ հե ի հե վազելով ժայռին մօտ հասաւ:

«Վախցա՞ր. չառ կը ցաւիմ Նանսի, բայց ասկէ ետքը բնաւ մի վախնար ինծի համար: Առաջ հայրիկն ալ, Տիկնանց Օթանդակն ալ միշտ դող կ'ելլէին, բայց յետոյ սորվեցան որ բան մ'ալ չպատահիր ինծի, և թէ ողջ առողջ մէջտեղ կ'ելլեմ միշտ»:

«Երթալէ անգամ չէի գիտեր, Մէ'կը չէ տեսեր» գալով: Տանիքէն թռար, ի՞նչ ըրիր»:

Փոլիաննա ցատկոտեց ծիծաղելով:

«Այո, գրեթէ, — միայն թէ դէպ ի վեր չթռայ, վար թռայ»:

«Ի՞նչ ըրիր»:

«Պատուհանիս քովի ծառէն վար իջայ»:

«Հիմա խելքիս կու գայ» դռնէն Նանսի սպառնալով:

Ապա սկսան տուն դառնալ, Փոլիաննա Նանսիի թւին կանչեցաւ՝ թեթեւ մը սրսփալով: «Իրաւ որ ուրախ եմ որ դող ելար ու զիս փնտռել եկար: Մութը կ'ոխելու վրայ է»:

«Խեղճ դառնուկս, անօթի ալ ես. գիտեմ: Վախնամ պիտի ստիպուիս խոհանոցը ինծի հետ ձաչել և կաթով հաց միայն ուտել, Վախ պզտիկս, վախ»:

«Հոգ չէ, ի՞նչ կ'ըլլայ, չառ ալ ուրախ եմ»:

«Ուրախ, ինչո՞ւ»:

«Է՛հ, կաթով հացը կը սիրեմ, և կը փափաքիմ քեզի հետ ձաչել: Ուրախ չըլլալու ի՞նչ պատճառ կայ»:

«Բնաւ բանի մը մէջ ուրախ չըլլալու պատճառ չես տեսներ դուն», պատասխանեց Նանսի, միտք բերելով թէ քննչ քաջութեամբ Փոլիաննա ջանաց սիրել իր տղեղ ու մերկ սենեակը: Փոլիաննա մեղմով խնդաց:

«Անշուշտ, իմ խաղս է այդ, դիտե՞ս»:

«Խա՞ղ»:

«Այո, ուրախ ըլլալու խաղս»:

«Ի՞նչ տեսակ բան է այդ»:

«Պարզապէս խաղ մը: Խաղին ինչ ըլլալը չե՞ս դիտեր: Այս աղուոր խաղը հայրիկս սորվեցուցած է ինձի և մենք երկուքս մըշտ խաղացած ենք: Պտըտիկ աղջիկ էի երբ սկսանք»:

«Ես խաղէ շատ չեմ հասկնար. բայց ինձի ալ ըսէ, տեսներ»:

Փոլիաննա դարձեալ խնդաց, ու նոյն մըջոցին հառաչեց: Մթնշաղին մէջ տեսնուեցաւ որ իր փոքր զէմքը տխուր և նիհար երևոյթ մը առած էր:

«Այս խաղն սկսանք նշէքներ պարունակող միտիոնարական սնտուկէն ելած անթացուպերուն աօրթով»:

«Անթացուպ»:

«Այո, տես ի՞նչպէս: Ես ամբողջ սրտովս պուպրիկ մը կ'ուղէի: Հայրիկս ալ տիկիներուն գրեց ուզածս: Բայց երբ սնտուկը եկաւ, տեսանք որ պուպրիկ չկար, այլ՝ դոյզ մը անթացուպ, խորհելով թէ կարելի է տղու մը պէտք կ'ըլլան: Ատոր վրայ սկսանք այս խաղը»:

«Բնաւ խաղի բան չեմ տեսներ պատմածիդ մէջ», ըսաւ Նանսի քիչ մը սրտնեղած:

«Բայց, կեցի՛ր ըսեմ. Խաղն այն է որ ամէն բանի նկատմամբ դտնենք բան մը որուն համար կարող ըլլանք ուրախ ըլլալ: Մենք ալ անմիջապէս անթացուպերէն սկսանք»:

«Զարմանալի՛ բան. երբ ուզածդ պուպրիկ մ'էր, և անոր տեղ այդ անթացուպերը եկան, ատոր մէջ ուրախ ըլլալու բան կա՞յ»:

Փոլիաննա ծափահարեց:

«Կա՛յ, կա՛յ», ըսաւ աշխուժով: «Միայն չիտակը ըսելով ես ալ առաջ չտեսայ, հայրիկս ըսաւ ինձի»:

«Ըսէ տեսներ»:

«Աագուկ, դուն ալ ի՞նչպէս չես հասկնար: Ուրախ ըլլալու էի պարզապէս անոր համար որ անթացուպ դորձածելու պէտք չունէի: Տեսա՞ր հիմա», դռնեց Փոլիաննա խնդալով: «Եթէ անգամ մը մարդ այս խաղին վարժուի, շատ դիւրին կ'ըլլայ զայն խաղալ»:

«Ես տակաւին այսպիսի տարօրինակ բան լսած չունի», բացադանչեց Նանսի:

«Ոչ, տարօրինակ չէ. շատ աղուոր է», պնդեց Փոլիաննա. «մենք միշտ կը խաղայինք այս խաղը, Երեմի դժուար է զայն խաղալ, Բայց ո՛րքան դժուար ըլլայ, այնքան աւելի հետաքրքրական կ'ըլլայ: Միայն թէ—միայն թէ—Երեմի—շատ-շատ-դժուար կ'ըլլայ: Երբ հայրիկդ կը մեռնի—ու-ու մարդ չմնար քեզի օգնող, բայց ի Տիկնանց Օժանդակէն»:

«Այո, և կամ, երբ քեզ կը բռնեն և տան ձեզ—հայրկը պարապ սենեակ մը կը թխմեն», մրմռաց Նանսի սկիռները սեղմած:

Փոլիաննա հռաչեց:

«Իրաւ, առաջ այդ ալ շատ դժուար է եկաւ: Մանաւանդ որ այնքան միջնակուկ կ'ըզայի որ բնաւ սիրտ չունէի մեր խաղը խաղալու: Բայց վերջապէս դտայ ուրախ ըլլալու պատճառներ: Խորհեցայ թէ հայելի չըլլալուն համար ցաներս պիտի չտեսնէի: Ասկէ զատ, կը տեսնէի պատուհանէն երեցող գեղեցիկ տեսարանը: Գիտե՞ս, երբ

ուրախացնող բաներ փնտռել աշխատիս, միւս բաները կը մոռնաս»

«Այո». ձայնեց Նանսի, և ջանաց իր սեղմուած կուկորդին հանդար. և ցնլ հաղալով:

«Միշտ այդչափ երկար ժամանակ չառներ ուրախացնող բաներ գտնելը» շարունակեց Փոլիաննա: «Հիմա այնքան վարժուած եմ այս խաղին որ չուտ մը միտքս կու գան: Աղուճր խաղ է, Հայ... հայրիկս շատ կը սիրէր: Բայց կարծեմ հիմա ինծի շատ դժուար պիտի ըլլայ այս խաղը խաղալ, քանի որ մարդ մը չունիմ որուն հետ խաղամ: Կարելի է մօրաքոյրս կը խաղայ, չէ՞» հարցուց յուսալի ձայնով մը:

«Հիմա խելքիս կու գայ», մրմռաց Նանսի: Յետոյ բարձրաձայն ըսաւ. «Ինծի նայէ, Օր. Փոլիաննա, ես շատ աղէկ չեմ կրնար խաղալ, բայց կրցածս կ'ընեմ: Ասկէ ետքը երկուքնիս կը խաղանք, կ'ըլլայ»:

«Օհ, Նանսի, ի՞նչ աղէկ. ո՞րքան պիտի զուարճանանք», գոչեց Փոլիաննա ուրախութեամբ Նանսիի վիզը փաթթուելով:

«Այո, կարծեմ», ըսաւ Նանսի տարակուսալից. «շատ վստահութիւն մի ունենար իմ վրաս, բայց ամէն ճիգ պիտի թափեմ ընել ինչ որ կրնամ: Դուք ալ գոնէ մէկը կ'ունենաս որու հետ խաղաս այդ խաղը»: Եւ վերջացնելով իր խօսքը՝ խոհանոց մտաւ: Տուն հասեր էին: Փոլիաննա մեծ հաճուքով կերաւ կաթով հացը: Յետոյ Նանսիին խօսքին անսալով գնաց մօրաքոյրը քով: Օր. Փոլի առանց ժպտելու վեր նայեցաւ ըսելով.

«Կը ցաւիմ, Փոլիաննա, որ առաջին օրն իսկ ստիպուեցայ քեզ խոհանոց զրկել որ կաթով հաց ուտես»:

«Իրաւ որ ուրախ եմ այդպէս ընելուդ, մօրաքոյր, ես կաթով հաց շատ կը սիրեմ, Նանսին ալ շատ կը սիրեմ: Բնաւ գէշ մի զգար ատոր համար»:

Օր. Փոլի յանկարծ շտկուեցաւ արժողին մէջ:

«Փոլիաննա, ա՛լ ժամանակ է որ երթաս պառկիս. բաւական յոգնեցուցիչ օր մը անցուցիր: Վաղը ժամերդ

կը կարդադրենք: Նաեւ հագուստներդ ալ աչքէ կ'անցընենք որ տեսնեմ թէ ի՞նչ բանի պէտք ունիս Նանսի հիմա քեզի մօմ մը կու տայ, զդուլութեամբ գործածէ: Նախաճաշն առաւօտուն ժամը եօթնուկէսին է, նայէ որ ուշ չմնաս»:

Շատ բնական եղանակով մը Փոլիաննա շիտակ մօրաքոյրը քով գնաց ու սիրալիր համբոյր մը տուաւ ըսելով, «Ի՛րքան աղուճր ժամանակ մը անցուցի այսօր: Գիտեմ որ քեզի հետ ապրելով երջանիկ պիտի ըլլամ: Արդէն գիտէի, գիշեր բարի»: Եւ զուարթօրէն վազելով սենեակէն դուրս ելաւ:

«Արդարեւ», բացագանչեց Օր. Փոլի կէս մը բարձրաձայն. «Ի՞նչ տարօրինակ արարած է այս», ու գէմքը խտացաւ: «Ուրախ է որ պատճեցի զ'նք, պէտք չէ որ գէշ զգամ եղեո եղածին համար. ինծի հետ ապրելուն համար երջանիկ է եղեր: Արդարեւ»:

Քառորդ ժամ ետքը ձեղնայարկի սենեակին մէջ փոքրիկ աղջիկ մը մինակուկ, գէմքը սաւաններուն մէջ թաղած, կուլար:

«Գիտեմ, հայրիկ», կը հեկեկար ան. «գիտեմ, աղէկ չեմ խաղար մեր խաղը, Բայց դուն անգամ ուրախ ըլլալու բան չէիր կրնար գտնել այս տեղ: Միս մի'նակ եմ, ու մօթ է, ու մարդէ հետու եմ: Երանի՛ թէ գոնէ մօրաքոյրին կամ Նանսիին քով ըլլայի, գոնէ Տիկնանց Օժանդակէն մէկը քովս ըլլար»:

Նոյն միջոցին վարը խոհանոցին մէջ Նանսի բարկութեամբ տեղէ տեղ կը զարնէր աման չորցնելու անձեռքով:

«Եթէ այդ խենդ խաղը խաղալովս... խաղ մը՝ զոր խաղաւու համար պէտք է ուրախ ըլլալ, երբ ուզած պուրիկիդ տեղ քեզի անթացուպ զրկեն, — եթէ այդ խաղը խաղալովս այս խեղճ աղջնակին միտք արութիւն մը կրնամ ըլլալ, պիտի խաղամ քոյր սրտովս, պիտի խաղամ», կը մրմռար ինքնիրեն:

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻԱՅՆ

Յաջորդ առաւօտ ժամը գրեթէ եօթն էր երբ Փոլի-
աննա արթնցաւ: Թռչունները դուրսը ծառերուն ճիւ-
ղերուն մէջ կը դալլալէին: Փոլիաննա պատուհան վազեց
որ խօսի անոնց հետ: Տեսաւ որ մօրաքոյրն արդէն պար-
տէզն է, և վարդի թուփերուն սէջ կը պտըտի: Արագ
արագ հագուեցաւ ու դուռները բաց ձգելով սանդուխ-
ներէն վար վազեց պարտէզ, և արագ քայլերով դնաց և
մօրաքոյր Վիգը փաթթուեցաւ:

«Ո՛հ, մօրաքոյր, մօրաքոյր, այս առտու ողջ ըլլալուս
համար ո՛րքան ուրախ եմ:»

«Փոլիաննա,» ըսաւ Օր. Փոլի, ջանալով ինքզինք
փոքր աղջկան ծանրութենէն ազատել. «այս կերպով բարի
լոյս կ'ըսես դուն սոխորար:»

«Ո՛չ, միայն թէ երբ պատուհանէն դուրս նայեցայ
և զգացի որ պարզապէս օտար Տիկնանց Օժանդակ մը
չէիր դուն, այլ իրաւցնէ իմ մօրաքոյրս, ուրախութենէս
վար վազեցի որ քեզ համբուրեմ:»

Ծերունի Թովմաս անդին դարձաւ: Օր. Փոլի ջանաց
դարձեալ խտացնել իր դէմքը, բայց շատ չյաջողեցաւ:

«Փոլիաննա — դու ն — ես — Թովմաս, կարծեմ հասկցար
ըսել ուզածս այդ վարդենիներուն մասին,» ըսաւ և հե-
ռացաւ:

«Դուն միշտ այս պարտէզին մէջ կը գործես, պա-
րոն մարդ,» հարցուց Փոլիաննա աշխուժով: Ծերունին
երբ ասդին դարձաւ, չրթունքները ժպտուն էին, բայց
աչքերն արտասուալից:

«Այո, օրիորդ, ես պարտիզպանն եմ: Ծիշտ մայրիկիդ
կը նմանիս, պղտիկ օրիորդ: Ես զայն քեզմէ իսկ փոքր
եղած ատենը գիտեմ: Այն ատեն ալ պարտիզպան էի հոս:»

Փոլիաննա աշխուժով շունչը բռնած մտիկ ըրաւ:
«Իրաւ, մայրիկս տեսած ես երբ երկրային փոքր հրեշ-
տակ մ'էր, տակաւին երկնքի հրեշտակ չեղած: Կ'աղաչեմ,
պատմէ ինծի,» ու Փոլիաննա ծերունիին քով նստաւ
հողին վրայ:

Տանը ներսէն զանգակ մը հնչեց: Յաջորդ վայրկեա-
նին Նանսի պարպեց վազեց: «Օրիորդ Փոլիաննա, նա-
խաճախն զանդակն է այս, բարի լոյս,» ու փոքր աղջի-
կը նստած տեղէն հանեց՝ անոր թեւէն քաշելով ու ներս
վազցուց: «Ու՛ր ալ ըլլաս, ե՛րբ ալ ըլլայ, այս զանգակին
ձայնն առնելուդ պէս, ճաշարան պիտի վազես: Հասկցա՞ր,
եթէ ոչ, որչափ ալ ջանաս, ուրախ ըլլալու բան չենք
կրնար գտնել ետքը:»

Հինգ վայրկեանի չափ լուռ նախաճաշեցին: Յան-
կարծ Օր. Փոլի երկու խոշոր ճանճ նշարեց, ու Նան-
սի դառնալով հարցուց խիստ ձայնով.

«Նանսի այդ ճանճերն ուրկէ՞ եկան:»

«Ձեմ գիտեր, Օրիորդ, խոհանոցին մէջ մէկ հատ իսկ
չկար:» Նանսի ժամանակ չէր ունեցեր տեսնելու որ Փո-
լիաննայի պատուհանները մինչև վեր բացուած էին:

«Կարելի է իմ ճանճերս են,» մէջ մտաւ Փոլիաննա:
«Այս առտու շատ մը ճանճեր կային վերը, լաւ մը կը
զուարճանային:» Նանսի ձեռքի պնակովը մէկտեղ
սենեակէն դուրս վազեց:

«Ճանճերդ,» չնչեց Օր. Փոլի, «ըսել կ'ուզես որ
առանց վարագոյրի պատուհաններդ բացիր:»

«Այո, անշուշտ մօրաքոյր. վարագոյր չկար արդէն:»
Նանսի դարձեալ ներս մտաւ լուրջ և կարմրած:

«Նանսի» ըսաւ տիրուհին, «պնակդ վար դիր ու անմիջապէս գնա Օր. Փոլիաննայի սենեակին պատուհաններն ու դռները զոցէ: Յետոյ երբ առաւօտեան գործերդ լմնցնես, աւել մը առ ու ամէն սենեակներն ալ ուշադրութեամբ աչքէ անցուր, և մէկ հատ ճանճ չթողուս:» Ապա դառնալով Փոլիաննայի ըսաւ.

«Փոլիաննա, պատուհաններուդ վարագոյրներն աւարտած եմ: Գիտեմ անշուշտ, որ իմ պարտականութիւնս էր այդ: Բայց ինծի այնպէս կ'երևի որ դուն բոլորովին մոռցած ես քու պարտականութիւնդ:»

«Իմ պարտականութիւնս», շշնչեց Փոլիաննա, աչքերը խոշոր խոշոր բացած:

«Անշուշտ, գիտեմ թէ օդը տաք է: Սակայն ես կը համարիմ թէ քու պարտականութիւնդ է պատուհաններդ գոց պահել մինչև որ վարագոյրները չիռուին: Ճանճերը ոչ միայն նեղիչ են ու անմաքուր, այլ նաև առողջութեան վնասակար են: Հիմա նախաճաշէն ետքը այդ նիւթին վրայ տետրակ մը պիտի տամ քեզի որ կարդաս:»

«Կարգամ, շատ շնորհակալ եմ, մօրաքոյր. շատ կը սիրեմ կարդալ:»

Օր. Փոլի շրթունքները կծկեց ու ալ չխօսեցաւ: Երբ լմնցաւ նախաճաշը, Օր. Փոլի գնաց գրատուն, առաւ փոքր տետր մը և Փոլիաննայի տուաւ ըսելով,

«Ահաւասիկ տետրակը. հիմա գնա սենեակդ ու կարդա զայն մինչև որ կէս ժամէն ես վեր գամ բաներդ աչքէ անցընելու:» Փոլիաննա տետրակը բացաւ ու տեսաւ ճանճի մը գլխուն միծցուած պատկերը, և ըսաւ.

«Շատ շնորհակալ եմ, մօրաքոյր», ու յատկելով վազեց գնաց: Կէս ժամ ետքը, երբ Օր. Փոլի վեր եկաւ, Փոլիաննա կռանդեամբ անոր քով վազեց ու ըսաւ.

«Ո՛հ, մօրաքոյր, այսպիսի աղուոր բան կարդացած չէի կեանքիս մէջ: Բնաւ լսած չէի որ ճանճերը կրնան այսչափ բան տանիլ իրենց ոտքերով, և ...»

«Կը բաւէ, կը բաւէ», սաստեց Օր. Փոլի. «հագուստներդ հոս բեր, տեսնեմ: Անոնք որ քեզի վայելուչ չեն, Տիկիներուն կը ղրկեմ:»

«Դպրոց գացած ես անշուշտ», հարցուց Օր. Փոլի քիչ յետոյ, մինչ աչքէ կ'անցընէր փոքրիկ որբուհին հագուստի խզճուկ մթերքը:

«Այո, մօրաքոյր, անկէ զատ հայ...» Բայց խօսքն իսկոյն ընդհատեց, յիշելով թէ պէտք չէ որ հայրիկին վրայ խօսի իր մօրաքրոջ առջև. «այսինքն տունն ալ դաս առած եմ:»

«Լաւ», ըսաւ Օր. Փոլի յօնքերը պռստած. «աշնան հոս ալ դպրոց պիտի ելթաս անշուշտ: Եւ սակայն պէտք է հիմակու ընէ ինծի ամէն օր կէս ժամ կարդաս: Երաժշտութեան դաս առամ ես:»

«Ոչ չառ, ես իմ նուագելու չեմ սիրեր. ուրիշներունը կը սիրեմ: Եթէ նորէն դաս չառնեմ ալ, կ'ըլլայ, հոգս չէ:»

«Հըմ, հաւանականաբար. սակայն իմ պարտականութիւնս է որ քեզի գոնէ երաժշտութեան տարրական սկզբունքները սորվեցնել տամ: Կար կարել գիտես անշուշտ:»

«Այո», հառաչեց Փոլիաննա. «Տիկիանց Օժանդակը սորվեցուց: Բայց շատ դժուարութիւն քաշեցի: Ամէն մէկ տիկին իրեն յատուկ գաղափար մը ունէր թէ ասեղն ի՞նչպէս բռնելու է օղակ չինելու ժամանակ: Եւ այն, այնպէս որ չէի գիտեր թէ որո՞ւն ըսածին պէս ընելու էի:»

Լաւ, լաւ՝ հոս այդպիսի դժուարութեան պիտի

չհանդիպիս: Ես ինքս պիտի սորվեցնեմ քեզի կար կա-
րել: Կերակուր եփել զիտե՞ս:»

Փոլիաննա խնդաց:

«Տիկիներն այս ամառ սորվեցնել ջանացին, բայց
կարէն ալ գէշ էր այս դասը, վասն զի ամէն մէկ տիկին
տարբեր բան մը կ'ուզէր սորվեցնել, այնպէս որ շատ բան
չսորվեցայ:»

Վայրկեանի մը լռութենէ ետեւ Օր. Փոլի շարունակեց.

«Ամէն առաւօտ ժամը իննիս կէս ժամ ինծի բարձ-
րաձայն պիտի կարդաս: Ատկէ առաջ ժամանակդ այս
տենեակը շտկելով պիտի անցընես: Չորեքշաբթի և Շա-
բաթ կ'սորէ ետեւ Նանսիի հետ խոհանոցը պիտի աշխա-
տիս կերակուր եփել սորվելու համար: Միւս առտունները
ամէն օր կար պիտի կարես: Այսպէս, կէսօրէ ետքը նուազի
կը յատկացնես:» Օր. Փոլի իր խօսքը վերջացնելով ելաւ
տեղէն: Փոլիաննա յուսախաբ բացադանչեց.

«Բայց, մօրաքոյր, մօրաքոյր, բնաւ ժամանակ չձգե-
ցիր որ ապրիմ:»

«Ապրիմ. ի՞նչ ըսել կ'ուզես, չէ՞ որ բոլոր ժամանա-
կը կ'ապրինք:»

«Ո՛հ, անշուշտ. այս ամէն բաներն ընելու ատեն
չունչ կ'առնեմ, բայց ապրիլ չէ այդ: Ապրիլ ըսելով
կ'ուզեմ ըսել ուզած բաներս ընել—դուրսը խաղալ,
բլուրները մազլցիլ, պարոն Թոմի հետ խօսիլ—նաեւ
Նանսիի հետ ու ամէն մարդ ճանչնալ: Ապրիլ այս է՝
չունչ առնելն ապրիլ չէ, մօրաքոյր:»

Օր. Փոլի սրտնեղած շարժեց գլուխը և ըսաւ.
«Իրապէս, Փոլիաննա, քեզի պէս տարօրինակ պզտիկ
մը տեսած չէի: Անշուշտ խաղալու ժամանակ պիտի ու-
նենաս: Բայց քանի որ ես պատրաստ եմ պարտականու-
թիւնս կատարել եւ քեզ դաստիարակել, կ'սպասեմ
որ դուն ալ քուկդ կատարես, որպէս զի պարտաւր
թայ տրուած կրթութիւնը:»

Փոլիաննա վախցած երևոյթ մը առաւ և ըսաւ.
«Մօրաքոյր, ի՞նչպէս կրնամ քեզի հանդէպ ապե-
րախտ ըլլալ: Ի՞նչպէս կարելի է այդ, ես քեզ կը սի-
րեմ—դուն իմ մօրաքոյրս ես:»

«Լաւ ուրեմն, նայէ որ դորձքով ապերախտ չըլլաս:»
ըսաւ Օր. Փոլի և դուրս ելլելով սկսաւ վար իջնել սան-
դուխներէն:

«Մօրաքոյրս,» կանչեց ետեւէն յոգնած պզտիկ ձայն
մը, «չըսիր թէ հագուստներս ի՞նչ պիտի ընեմ:» Օր. Փո-
լի սրտնեղած վար նայեցաւ և ըսաւ.

«Այո, մոռցայ քեզի բեկ, Փոլիաննա: Այս կէսօրէն
ետքը ժամը մէկուկէսին Տիմոթէոս մեզ կառքով քաղաք
պիտի տանի որ գնումներ բնենք: Հագուստներէդ չ
մէկը իմ քեռաղջկանս համար վայելուչ է: Անշուշտ
պարտականութիւնս պիտի կատարեմ ու քեզի ամէն
պէտք եղածը պիտի դնեմ:» Փոլիաննա դարձեալ հա-
ռաչեց: Ամէն վայրկեան այդ պարտականութիւն բա՞ռը
պիտի լսէր:

«Մօրաքոյր, ըսաւ, բնաւ ճար չկայ որ այդ պար-
տականութիւն կոչածդ քեզի ուրախութիւն պատճառէ:»
Օր. Փոլի զարմացած վեր նայեցաւ ու յետոյ կարմրեցաւ:

«Ի՞նչ լիբը մի ըլլար Փոլիաննա,» ըսաւ ու դառնալով
վար իջաւ:

Իր տաք փոքր սենեակին մէջ Փոլիաննա չիտակ
կոնակով աթոռին վրայ նստած՝ աչքին առջեւ պատ-
կերացուց կեանքը իբր պարտականութիւններու ան-
ձայր շարք մը միայն: «Ի՞նչ ըսի որ լիբը ըսաւ ինծի,» մըր-
մէնջեց ինքնիրեն. «պարզապէս ուրախ ըլլալու բան է կը
փնտռէի:» Յետոյ ելաւ իր հագուստներուն ըով գնաց ու
մէկիկ մէկիկ ձեռքէ անցուց զանոնք: «Բան մ'ալ չկայ
ուրախ ըլլալու. բնաւ... Այո, երբ պարտականութիւնս
լմնցնեմ, ուրախ կրնամ ըլլալ և իջնեմ,» ըսաւ ու յան-
կարծ խնդաց:

կէր: Տեսած էր ուրիշներ որ դուրսը կը քնանային: Յանկարծ յիշեց որ քիչ մը հեռուն կախուած տոպրակներ կային: Նանսի ըսեր էր թէ ատոնք ձմրան հագուստներ կը պարունակեն: Կամաց մը ուրքերուն մատներուն վրայ կոխելով քալեց, և խարխալելով յառաջանալով մինչև այդ տոպրակները հասաւ: Անոնցմէ զատեց գիրուկ կակուղ տոպրակ մը, որուն մէջ Օր. Փոլի մուշտակ վերարկուն կար: Յետոյ ուրիշ փոքր տոպրակ մը առաւ, բարձ շինելու համար, ուրիշ բարակ մըն ալ ծածկոցի համար առաւ ու նորէն պատուհան վազեց: Անձայն բացաւ զայն ու տոպրակները դուրսը տանիքին վրայ իջեցուց: Ինքն ալ անոնց ետեէն իջաւ, ու խնամով պատուհանը գոցեց ետեէն: Տակաւին ճանձերը չէին ելած:

Ինչ գով էր դուրսի օդը: Ուրախութենէն քիչ մը ցատկեց Փոլիաննա, յետոյ գիրուկ տոպրակը տարածեց ու կծկուեցաւ անոր վրայ: Միւսն ալ բարձ շինեց, ծածկուեցաւ ու պատրաստուեցաւ քնանալ:

«Միքան ուրախ եմ որ վարագոյրները չեկան», մրմռաց. «եթէ ոչ՝ այս հաճոյքը պիտի չվայելէի:»

Վարն Օր. Փոլի անկողնէն դուրս ցատկեր էր ու սննեկազգեստ մը հագնելու վրայ էր աճապարանօք՝ վախէն դեփ դեղին կտրած: Վայրկեան մը առաջ ալ հեռաձայնով թովմասն ու Տիմոթէոս կանչեր էր, ըսելով. «Շո՛ւտ, շո՛ւտ, վազեցէ՛ք. տանիքին վրայ մարդ կայ, գո՛ղ կայ, վարէն դուռը կղպեցի, բայց չուտ եկէ՛ք:»

Փոլիաննա հազիւ քնանալու վրայ էր, երբ յանկարծ լապտերի մը լոյսն ուղղակի իր դէմքին վրայ ճառագայթեց: Ելաւ նստաւ, ու տեսաւ որ սանդուխի մը գլուխը Տիմոթէոս կայնած էր՝ ձեռքը լապտեր մը բռնած: Ծիշտ նոյն վայրկեանին տեսաւ ծեր թովմասը որ վե-

րեի պատուհանէն դուրս կ'ելլէր և անոր ալ ետև տեսաւ Օր. Փոլիի սարսափած դէմքը: Երեքը միարեւրան զարմացումի ճիչ մը արձակեցին Փոլիաննան տեսնելով:

«Փոլիաննա, ի՞նչ է այս», բացագանչեց Օր. Փոլի:

«Ի՞նչ կայ, Պարոն Թովմաս, մօրաքո՛յր, մի վախնաբթոքալտ չունիմ: Միայն թէ շատ տաք էր ներսը, չկըրցայ քնանալ: Պատուհանը գոցեցի, մօրաքոյր, որպէս զձանձ չմտնէ ներս:» Տիմոթէոս ու թովմաս մեծ արագութեամբ անյայտ եղան: Օր. Փոլի սպասեց մինչև անոնց երթալը:

«Փոլիաննա՛, չուտ: Այդ բաներն ինծի տուր, դուն ալ անմիջապէս ներս եկուր: Տարօրինակ արարած», բացագանչեց՝ ներս մտնելով: Փոլիաննայի համար հիմա ներսի օդն աւելի հեղձուցիչ թուեցաւ: Դողդոջուն ձայնով հառաչեց: Նր. Փոլի սանդուխին գլուխը կայնած խստութեամբ ըսաւ.

«Գիշերուան մնացեալ մասը քովս պիտի պառկիս, Փոլիաննա: Վաղը վարագոյրները կու գան, բայց իմ պարտականութենս է մինչև անոնց դալը քեզ իմ քովըս պառկեցնել:»

«Քովդ պառկի՛մ», բացագանչեց Փոլիաննա ուրախութեամբ: «Ա՛խ, մօրաքոյր, քանի՞ անգամ բաղձացեր եմ որ մէկուն քով պառկիմ: Ի՛նչ բարի ես, ա՛լ հիմա աւելի ուրախ եմ որ այդ վարագոյրները չեկան:»

Օր. Փոլի չգատախառնեց: Շուարեր էր: Ահա երրորդ անգամն է որ կը պատժէր Փոլիաննան և ամէն անգամին ալ այդ պզտիկ աղջկին իւր բարիք կ'ընդունէր իր պատիժը: Ի՛նչ կրնար ընել:

ՓՈԼԻԱՆՆԱ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿՈՒ ՏԱՅ

Քիչ ատենէն Հարինկթըններու բնակարանին մէջ
ամէն բան քիչ թէ շատ կարգի կանոնի մօտ, թէև
ճիշտ այն կարգն ու կանոնը չէր զոր Օր. Փոլի նախո-
քոչած էր: Փոլիաննա ամէն կէսօրէ առաջ կար կը կարէր,
կամ բարձրածայն կը կարգար, կամ կերակուր եփել
կը սորվէր, բայց ասոնց ոչ մէկուն Օր. Փոլիէ որոշ-
ուածին չափ ժամանակ կու տար: Պարզապէս հիմա «ապ-
րելու» համար աւելի ժամանակ ունէր: Կէսօրէ ետքը
ժամը երկուքէն մինչեւ վեց աղատ էր: Ինչ որ ուզէր՝
ան կ'ընէր: Որոշ չէ թէ այս կէսօրէ վերջի ազատութիւնը
Օր. Փոլի ինչո՞ւ տուած էր, որպէս զի ինք հանգչէր
թէ որպէս զի Փոլիաննա հանգչէր: Օրը քանի մը
անգամ Օր. Փոլի, «Ինչ տարօրինակ արարած, ինչ աղ-
ջիկ» կը բացազանչէր, և ամէն մէկ դասէ ետև յոգ-
նած ու շուարած կը գտնէր ինքզինքը, Նանսի խոհանո-
ցին մէջ աղուոր ժամանակ կ'անցընէր Փոլիաննայի կե-
րակուր եփել սորվեցնելով: Զորեքշարթի և Շարաթ օրե-
քը լման ուրախութեան օրեր էին անոր համար:

Դրացիներուն մէջ ուէ պզտիկ չկար Փոլիաննայի
խաղընկեր ըլլալու համար: Բայց Փոլիաննա երջանիկ էր:
«Հոգ չէ, Նանսի, փողոց ելլել ու անցորդները զիտելն
ալ շատ կը սիրեմ: Ամէն մարդ կը սիրեմ, դուն ալ չե՞ս
սիրեր» կ'ըսէր:

Ոհ, ոչ ամէնը. չէ,» պատասխանեց Նանսի:

Դրեթէ ամէն կէսօրէ ետև, երբ օրն աղուոր ըլլար,
Փոլիաննա փափաք կը յայտնէր որ իր մօրաքոյրը զինք

տեղ մը զրկէ ուէ զործով, որպէս զի առիթ ունենայ
պտոյտ ընելու: Այս պտոյտներուն միջոցին էր որ կը
տեսնէր «մարդը» Փոլիաննա ինքնիրեն միշտ մարդը կը
կոչէր զայն: Բոլոր ուրիշ մարդոցմէ տարբեր էր ան:
Դէմքն ամիլուած էր: Երկայն սև վրանոց մը կը հագ-
նէր, և սև մետաքս բարձր գլխարկ մը կը դնէր: Դէմքը
տփուցն էր, և զլխարկին տակէն երևցող մազը քիչ մը
ձերմկած էր: Շիտակ կը քալէր, միշտ քիչ մը արագ
քայլերով, և միշտ միայնակ էր, բան մը՝ որ Փոլիաննան
կը ախրեցնէր: Կարելի է ասոր համար էր որ օր մը ջա-
նաց անոր հետ խօսիլ:

«Ինչպէ՞ս էք, պարոն. ինչ հիանալի օր է,» ըսաւ
քովէն անցնելու միջոցին գուարթօրէն:

Մարդը չորս կողմը նայեցաւ ու շուարած կանգ
առաւ. Բա՛ն մը ըսիր ինծի,» հարցուց սուր ու կարուկ
ձայնով:

«Այո, պարոն,» ժպտեցաւ Փոլիաննա. «ըսի որ աղ-
ուոր օր է, չէ՞:»

«Է՛հ, օ՛հ այո,» և մարդը շարունակեց ժամբան:

Երբ Փոլիաննա երրորդ անգամ նոյնպէս բարեկեց
զայն, մարդը կանգ առաւ: «Ինծի նայէ, փոքրիկ, ո՞վ ես
դուն և ինչո՞ւ ամէն օր կը խօսես ինծի հետ:»

«Ես Փոլիաննա Հուիթլըրն եմ, և ինծի թուեցաւ թէ
մինակ մնացած մարդու մը երևոյթն ունիս: Անոր հա-
մար խօսեցայ քեզի հետ: Ուրախ եմ որ կանգ առիր հի-
մա, այլևս կէս մը ներկայացուած ենք իրարու: Միայն
ես զեռ ձեր անունը չեմ գիտեր:»

«Արգա՛րեւ, ես աակաւին ասոր չափ...» Մարդը
չլմնցուց ըսելիքը և գլուխն առաւ գնաց: Փոլիաննա յու-
սախար անոր ետևէն նայեցաւ:

«Կ'երևայ թէ ըսածս չհասկեցաւ,» մրմռաց ինքնիրեն.
«անունը չեմ գիտեր տակաւին:»

Փողիաննա այդ օրը Տիկին Մնոյի մօտ պաղածոյ կը տանէր: Օր. Փողի ամէն շաբթու բան մը կը զրկէր Տիկին Մնոյի, վասն զի պարտականութիւն կը սեպէր այնպէս ընել, քանի որ Տիկին Մնո եկեղեցւոյ անդամ էր, և հիւանդ էր: Օր. Փողի Տիկին Մնոյի հանդէպ իր պարտականութիւնը Հինդշաթի օրերը կը կատարէր, ո՛չ անձամբ, այլ Նանսիի ձեռամբ: Այսօր Փողիաննա ինք ազգեր էր տանիլ Տիկին Մնոյի յատկացեալ ուտելիքը, և Օր. Փողի ալ հաւաներ էր:

«Շատ ուրախ եմ այդ գործէն ազատելուս համար, թէ և կը ցաւիմ որ քու դուլիդ փաթտուեցաւ այն», ըսաւ Նանսի:

«Բայց, Նանսի, ես ուրախութեամբ պիտի տանիմ»

«Այո, գնա անգամ մը, և կը տեսնես», ըսաւ Նանսի թթուած դէմքով:

«Ինչո՞ւ»:

«Վասն զի անանկ դառնալեղու կին մըն է, որ եթէ իր վիճակը արգահատելի չըլլար, մա՛րդ մը պիտի չերթար անոր քով: Կը մեղքնամ անոր աղջիկը որ ստիպուած է խնամել զայն»:

«Բայց ինչո՞ւ, Նանսի»:

Նանսի թօթուեց իր ուսերը:

«Ամէն բան որ կը պատահի, Տիկին Մնոյի կարծիքով ձախորդ բան է: Շաբթուան օրերն անգամ անոր ուզածին պէս շարուած չեն: Եթէ միւս տանիս, հաւ կ'ուզէ, եթէ հաւ տանիս, անպատճառ պիտի փախաքի դառնուկի արդանակ ունենալ:

«Աս ի՛նչ տարօրինակ կին է», ըսաւ Փողիաննա խնդալով, «ուրիշներէն տարբեր կին մը ըլլալու է ան: Կ'ուզեմ երթալ տեսնել, շատ կը սիրեմ ուրիշներէ տարբերս նձեր»:

«Իրաւ որ ... կը յուսամ որ մեզմէ տարբեր է»:

Երբ Փողիաննա պզտիկ տնակն հասաւ, յոգնած ու տոգոյն երեւոյթով աղջիկ մը բացաւ դուռը:

«Ի՞նչպէս էք», սկսաւ Փողիաննա քաղաքավարօրէն: «Ես Օր. Հարինկթընի կողմէ եկայ: Կ'ուզեմ Տիկին Մնոն տեսնել»:

«Շատ աղէկ, եթէ իրաւցնէ կ'ուզէք զինք տեսնել, դուք պիտի ըլլաք առաջին անձը, որ այդ զգացումը կը կրէ», մրմռաց աղջիկն ակօսներուն մէջէն, բայց Փողիաննա չսեց: Աղջիկը դարձաւ, առաջնորդեց զայն հիւանդին սենեակը: Սենեակը կէս մութ էր, այնպէս որ Փողիաննա նախ ընաւ բան չտեսաւ: Երբ լաչքերը մութին վարժուեցան, տեսաւ անկողնին մէջ կին մը որ կէս պռկած կէս նստած էր: Շիտակ յառաջ գնաց, և ըսաւ:

«Ի՞նչպէս էք, Տիկին Մնո: Մօրաքոյրս Օր. Փողի բարեւ ըրաւ, կը յուսայ թէ աւելի աղէկ էք այսօր. այս պաղածոն ալ ձեզի ղրկեց»:

«Է՛օ ֆ, պաղածո՞յ է. շատ չնորհակալ եմ անշուշտ: Բայց կը յուսայի թէ այսօր գառնուկի արգանակ պիտի ղրկէ»:

Փողիաննա յօնքերը պոստեց քիչ մը: «Իրաւ, ես ալ կը կարծէի թէ հաւու միւս ուտել սովոր ես, երբ քեզի պաղածոյ կը բերեն»:

«Ի՞նչ», հարցուց կինը սուր ձայնով:

«Օհ, ոչինչ», ըսաւ Փողիաննա. «միայն թէ Նանսին ըսաւ թէ հաւ կ'ուզես եղեր, երբ պաղածոյ բերենք: Եւ երբ հաւ բերենք, այն ատեն ալ գառնուկի արգանակ կ'ուզես եղեր: Բայց կրնայ ըլլալ որ ճիշտ հակառակն է, և Նանսի մոռցեր էր»:

Կինը ելաւ շիփ շիտակ նստաւ անկողնին մէջ. բան մը՝ զոր շատ քիչ անգամ կ'ընէր:

«Ո՞վ ես նայիմ դուն, Օրիորդ Անկիրթ», ըսաւ խըստութեամբ:

Փոլիաննա խնդաց. «Այդ չէ իմ անունս, Տիկին Մնօ» և շատ ալ ուրախ եմ որ այդ չէ: Հիփսիփայէն ալ գէշ է այդ: Ես Փոլիաննա Հուրթիւրն եմ, Օր. Փոլի Հարինկթընի քրոջ աղջիկը, և նոր եկած եմ մօրաքրոջս հետ բնակելու. անոր համար ես բերի այսօր պաղածոն:»

«Աղէկ, շնորհակալ եմ. մօրաքրորդ շատ ազնիւ է: Ախորժակս լաւ չէ, և անոր համար կը փափաքէի գառնուկի...» Յանկարծ լոեց ու ձեռքէ կ'ընէր բնաւ չքնացայ, ըսաւ՝ խօսակցութեան նիւթը փոխելով:

Ո՛հ, երանի՜ թէ ես ալ չքնանայի», պատասխանեց Փոլիաննա աթոռի մը վրայ նստելով: «Ո՛րքան ժամանակ կը կորսնցնենք քնանալով:»

«Ժամանակ կը կորսնցնենք քնանալով:»

«Անշուշտ. այդ ժամերուն մէջ կրնայինք ապրիլ եթէ չքնանայինք:»

Կինը դարձեալ պառկած տեղէն շիտկուեցաւ:

«Ի՜նչ տարօրինակ պզտիկ մըն ես դուն», դռնէց.

«սա վարագոյրը բաց. անգամ մը տեսնեմ քեզ:»

Փոլիաննա խնդաց, բայց կարծես ակամայ:

«Օհ, բայց ցանկեւ պիտի տեսնես: Ընչոք հիմա կը խորհէի թէ մութ ըլլալուն համար ուրախ ըլլալու պատճառ ունէի: Ահա, ա՛յլ բացի վարագոյրը. հիմա կըրնաս տեսնել զիս, ես ալ քեզ կրնամ տեսնել: Ո՛հ, բնաւ չըսին ինծի որ դուն ասանկ գեղեցիկ ես:»

«Ես, գեղեցիկ», ըսաւ կինը դառնութեամբ:

«Բայց, անշուշտ. չէի՞ր գիտեր», պատասխանեց Փոլիաննա:

«Ո՛չ, չէի գիտեր», ըսաւ Տիկին Մնօ: Այս Տիկինը քառասուն տարեկան էր, բայց վերջին տասնեակնեց տա-

րիններն այնքան զբաղած էր բաներուն գէշ կողմը տեսնելով որ ժամանակ չէր ունեցած աղէկ բաները վայելու:

«Ո՛հ, աչքերդ ի՜նչ խոշոր և փայլուն են, ու մազերդ ալ սեփսե: Ես շատ կը սիրեմ սև մազերը, երբ գանգուր եմ: Երբ երկինք երթամ, ես ալ սև գանգուր ներ պիտի ունենամ: Այտերուդ վրայ ալ երկու կարմիր կէտեր կան: Ի՜նչ աղուոր ես: Դուն բնաւ հայելին չե՛ս նայիր որ չես գիտեր քու գեղեցիկ ըլլալդ:»

«Հայելի՞. քանի՜ տարի է որ հայելիի մէջ նայած չունիմ: Եթէ դուն ալ կոնակիդ վրայ մինչև իրիկուն պառկէիր, հայելիի չէիր նայեր:»

«Իբրաւ ես», ըսաւ Փոլիաննա կարեկցութեամբ. Յանկարծ վազեց սեղանին քով ու ձեռքի փոքր հայելին առաւ և զայն հիւսնդ կ'ընէր բերելու վրայ էր, երբ կեցաւ ու ըսաւ, ձեռքէ թոյլ տառ, կ'ուզեմ մազերդ չիտկել, հայելին մէջ նայելդ առաջ: Թոյլ կու տա՞ս:»

«Լաւ, եթէ կ'ուզես. բայց եթէ չիտկես ալ, չիտկուած չմտար. գիտցած ըլլաս:»

Ո՛հ, շնորհակալ եմ. շատ կը սիրեմ ուրիշին մազը չիտկել», պատասխանեց Փոլիաննա:

Հինգ վայրկեան, արագ ու ճարպիկ պզտիկ մատները ստանալէն ու չիտկեցին հիւսնդ տիկնոջ մազերը, հոս գանգուր մը ուռեցնելով, հոն աւրուած հիւսք մը յարդարելով: Յետոյ Փոլիաննա բարձրն ալ չիտկեց որ հիւսնդին գլուխն աւելի աղէկ դիրքի մէջ մնայ: Բոլոր այս միջոցին Տիկին Մնօ, թէև շարունակ կը ծաղրէր փոքրիկ աղջկան ըրածը, սակայն սրտին մէջ սկսեւ էր յուզում մը զգալ:

«Ահա», ըսաւ Փոլիաննա մեխակ մը առնելով ծաղկամանէն ու սև մազերուն մէջ դնելով. «հիմա պատ-

բաստ ես ինքզինքդ տեսնել» և յաղթական ժպիտով մը հայելին անոր ձեռքը տուաւ:

«Հը՛մ, մորմաց հիւանդն՝ ինքզինք դիտելով. «կարմիր մեխակը վարդագոյնէն աւելի կը սիրեմ: Բայց ինչ որ է, արդէն մինչեւ իրիկուն կը թառամի, հոգ չէ:»

«Աւելի աղէկ թէ որ թառամի. այն ատեն նորը կը դնես: Ինչ աղուոր եղան մազերդ այսպէս: Աղուոր չէ՞:»

«Եհ, գէշ չէ. միայն թէ հիմա գլուխս վար դնելուս պէս կ'աւրուի»

«Հոգ չէ, նորէն հաճոյքով կը չիտկեմ» ըսաւ փոփանա զուարթօրէն: «Ամէն պարագայի մէջ ուրախ եղիր որ մազերդ սև են ու բարձերուն վրայ աղուոր կ'երևան: Եթէ իմիսիս պէս դեղին ըլլային, ի՞նչ պիտի ընէիր:»

«Սև մազն ալ ձերմակը շուտ կը ցուցնէ» պատասխանեց կինը: Բայց աչքը դեռ հայելին վրան էր:

«Ախ, երանի թէ ես ունենայի այդ սև մազը:»

Տիկին Մնո ձեռքէն ձգեց հայելին:

«Ձէ, եթէ դուն ալ ինծի պէս օրը մինչեւ իրիկուն պառկած ըլլայիր, բանի մը համար ալ ուրախ չէիր ըլլար:»

«Իրաւ, դժուար պիտի ըլլար, չէ՞» մրմնջեց փոփանա, կարծես ինքնիրեն խօսելով:

«Ի՛նչը:»

«Ամէն բանի համար ուրախ ըլլալը:»

«Ուրախ ըլլալ, երբ միշտ հիւանդ ես: Կրնամ վրաս հաջնել քեզ թէ անկարելի է: Եթէ այնպէս չէ, ուրախ ըլլալու բան մը ըրէ, տեսնեմ:»

Փոփանա ոտքի դասկեց:

«Իրաւ, դժուար է, բայց կրնամ: Հիմա ա՛լ երթալու եմ, բայց յաջորդ այցելութեանս կ'ըսեմ քեզի: Մնաս

բարով: Շատ աղուոր ժամանակ մը անցուցի. մնաս բարով:»

«Բնաւ աս անկ բան մը չէի տեսեր. ի՛նչ ըսել կ'ուզէ» բացաբանչեց հիւանդը ու նորէն հայելին ձեռք առաւ:

«Իրաւ որ ճարպիկ է եղեր մազ չիտկելու մէջ» մրմնջեց ինքնիրեն: «Բնաւ չէի գիտեր որ ասքան աղուոր կրնան երեւալ մազերս: Բայց ի՛նչ օգուտ» յարեց ու նորէն անկողնին վրայ ձգեց հայելին: Քիչ յետոյ Միլի, հիւանդին աղջիկը, ներս մտաւ:

«Աս ի՛նչ է, մայր, վարագոյրներդ բաց են» բացաբանչեց զարմացած:

«Է՛, ի՛նչ կ'ըլլայ, թող բաց ըլլան: Պէ՛տք է որ հիւանդ ըլլալուս համար ամբողջ կեանքս մութի մէջ անցընեմ:»

«Ոչ, ոչ» ըսաւ աղջիկը. «գիտես որ երկար ժամանակ է որ կը ջանամ համոզել քեզ որ սենեակդ լուսաւոր ընենք, ու թող չէիր տար» Մայրը քիչ մը լուռ մնաց: Գիշերանոցին թեւերուն ժանեակին հետ կը խաղար: Յանկարծ ըսաւ, «Փօխ անակ միշտ ուտելիք ղըրկելու, թող մէկն ալ նոր գիշերանոց մը տար ինծի. ի՛նչ կ'ըլլար:»

«Մա՛յր:»

Տիկին Մնո երկու նոր գիշերանոց ունէր, զորոնք հակառակ Միլի աղաչանքին, բնաւ չէր հագներ:

ԳԼՈՒԽ Թ

ՄԱՐԴԸ

Յաջորդ անգամ որ Փոլիաննա Մարդուն հանդիպեցաւ, կ'անձրեւէր: Փոլիաննա սիրալիր ժպտեցաւ,

«Շատ աղուոր չէ այսօր, անանկ չէ՞» ըսելով: «Գէթ ուրախ եմ որ ամէն օր անձրեւ չգար»: Մարդը որեւէ պատասխան չտուաւ այս անգամ: Գլուխն անգամ չդարձուց: Յաջորդ առաւօտ հիանալի օդ մը կար, և Փոլիաննա մասնաւոր աղաչանքով հրաման առած էր դուրս ելլելու: Այդ օր Մարդն ալ աւելի խոժոռ երեւոյթ մը ունէր: Արագ կը քալէր՝ ձեռքերը ետին կապած և աչքերը գետին յառած: Փոլիաննա ինքզինք համոզեց որ առջի օրը Մարդն իր ձայնը լսած ըլլալու չէր: Ուստի այսօր աւելի բարձրաձայն ըսաւ,

«Դ՞նչպէս էք այսօր, լո՛րքան ուրախ եմ որ երէկն անցաւ եւ այսօր եղաւ: Հիանալի է այսօր»:

Մարդն յանկարծ կեցաւ, դէմքը բարկաձայթ:

«Հոս նայէ, պզտիկ աղջիկ: Ալ կը բաւէ, հասկցա՞ր: Օգին վիճակէն տարբեր բաներու վրայ կը մտածեմ ես: Ձեմ գիտեր անգամ թէ արեւ կ'այ թէ ոչ»:

Փոլիաննա յուշիկ ժպտեցաւ և ըսաւ.

«Ես ալ կարծեցի որ չէիք գիտեր, Անոր համար լուր տուի ձեզի»:

«Լա՛ւ, աղէ՛կ-է՛հ, ի՞նչ ըսիր»-ըսաւ Մարդն՝ աղջկան ըսել ուզածը նոր հասկնալով:

«Ըսի թէ անոր համար ձեզի լուր տուի, որպէս զի յիշէք թէ արեւ կ'այ: Վստահ եմ որ, չեթէ խորհէիք չառագայթող արեւին վրայ, ուրախ պիտի ըլլայիք: Դուք

այնպիսի երեւոյթ մը ունիք որ յայտնի է թէ բնաւ չէք խորհիր թէ դուրսն արեւ կ'այ»:

«Է՛, ինչէր կը լսենք» բացազանչեց մարդը շուտ-բաժ, և դարձեալ ճափայ ելաւ: Բայց երկրորդ քալա-փոխին կայնեցաւ, ու ըսաւ. «Ինչի նայէ, ինչո՞ւ քու տարիքդ ունեցող ընկեր մը չես գտներ՝ անոր հետ խօսելու համար»:

«Ես ալ շատ կ'ուզեմ գտնել, պարոն, բայց այս կողմերը պզտիկ չկայ եղեր: Նանսին այնպէս ըսաւ. հոգ չէ, մեծերն ալ կը սիրեմ, երբեմն զանաւոր աւելի կը սիրեմ: Կ'երեւայ որ Տիկնանց Օժանդակին վարժուած ըլլալու համար է»:

«Հը՛մ, զի՞ս ալ Տիկնանց Օժանդակի անգամ կարծեցիր»: Մարդուն շրթունքները կարծես կը ժպտէին, բայց աչքերը խիստ էին դեռ:

Փոլիաննա սրտագին խնդաց:

«Ահ, ոչ, պարոն. Տիկնանց Օժանդակի անգամներուն բնաւ չէք նմանիր: Ոչ թէ անոց մէ գէշ էք, ատ ըսել չուզեցի: Կարելի է անոցմէ ալ բարի էք» աւելցուց ջանալով քաղ սքալար ըլլալ: «Դրեթէ վստահ եմ որ դուք շատ աւելի բարեսիրտ էք քան որչափ կ'երեւար»:

Մարդը տարօրինակ ձայն մը հանեց կոկորդէն:

«Այսչափ տարօրինակութիւն», բացազանչեց ու անհաւ գնաց:

Յաջորդ անգամ որ Փոլիաննա Մարդուն հանդիպեցաւ, Մարդը չիտակ անոր աչքերուն մէջ կը նայէր, ու այդ նայուածքով անոր դէմքն աղուոր երեւցաւ Փոլիաննայի:

«Բարի իրիկուն», ըսաւ Մարդը և յարեց. «Ըսեմ թէ այս անգամ գիտեմ որ այսօր արեւ կ'այ դուրսը»:

«Ձեր ըսելուն պէտք չկար», պատասխանեց Փոլի-

անհա ուրախութեամբ: Սրդէն ես ձեր ժպիտէն հա-
կըցեր էի»

«Հը՛մ», ըսաւ Մարդն ու անցաւ գնաց»

Սյնուհեակ Մարդը միշտ քանի մը բառ կը խօսէր
Փոլիաննայի, ու միշտ ինք ատաջ կը բարեւէր, թէեւ
յաճախ միայն «Բարի իրիկուն» էր ըսածը:

Օր մը Նանսի ալ Փոլիաննայի հետ էր ու Մարդն
անցաւ իր սովորական բարեւ տալով: Նանսի զարմա-
ցաւ մնաց:

«Խեղճիս կու գայ: Այս մարդը քեզի խօսեցա՛ւ, ի՛նչ
ըրաւ»:

«Այո, ի՛նչ կայ. ա՛լ հիմա միշտ կը խօսի հետս»:

Նանսի խոշոր, խոշոր բացաւ աչքերը:

«Ի՛նչ կ'ըսես: Ան մարդու հետ չխօսիր 'րնաւ: Բե-
րանը կը բանայ միայն այն ատեն, երբ ստիպուած է
գործի վայ խօսիլ: Անոր անունը ձոն փէնտըլթըն է:
Փէնտըլթըն բլուրին վրայի մեծ տունին մէջ կը բնակի
միս մինակ: Կերակուր եփող անգամ չուզեր տունին
մէջ: Օրը երեք անգամ վար պանդոկ կ'իջնէ ճաշելու
համար: Հոն սպասուհի աղջիկը կ'ըսէ ինծի թէ հազիւ
բերանը կը բանայ իր ի՛նչ կերակուր ուզէն ըսելու հա-
մար: Կը բաւէ որ աժան ըլլայ բերուածը»:

«Անշուշտ, երբ աղքատ ես, ամէն բանին աժանը կը
փնտռես: Հայրիկն ու ես ալ շատ անգամ զուրօք կը
ճաշէինք: Գրեթէ միշտ լուբիա և ձուկ կ'ուտէինք, և
միշտ կ'ըսէինք թէ ի՛նչ աղէկ բան է որ լուբիան կը սի-
րենք: Գլթ անանկ կ'ըսէինք, երբ սեանէինք կարմրած
հնդկահաւ որ շատ սուղ էր: Պարոն փէնտըլթըն արդեօք
լուբիա կը սիրէ»:

«Լուբիա կը սիրէ՞: Սիրէ կամ չսիրէ, ի՛նչ սարեւ-
րութիւն կ'ընէ անոր: Օր. Փոլիաննա, աղքատ մարդ չէ

ան: Իր հօրմէն բեռներով դրա՛ւ է մնացած անոր: Անկէ
հարուստ չկայ այս քաղաքին մէջ, եթէ ուզէ, կրնայ ոսկի
ուտել ատանց վնաս զգալու»:

Փոլիաննա խնդաց:

«Անանկ բան կ'ըլլայ. ոսկին կը ծամուի»:

«Ըսել կ'ուզեմ թէ շատ դրամ ունի: Պարզապէ՞ս
կծծի է, դրամ կը պահէ»:

«Ո՛հ-հ, հասկցայ. կռապաշտներուն համար ըլլալու
է. ի՛նչ բարութիւն. իր անձն ուրանալ ու խաչը վերցնել՝
ըսել է այդ. Հայրիկս այսպէս կ'ըսէր»:

Նանսի բերանը բացաւ, խիստ խօսքեր պիտի ընէր:
Բայց երբ Փոլիաննայի կատարեալ վստահութեամբ լի
դէմքին նայեցաւ, ձայն չհանց: «Հը՛մ», ըսաւ միայն,
բայց վայրկեան մը ետքը հետաքրքրութիւնն յաղթեց
ու ըսաւ.

«Իրաւ, շատ տարօրինակ բան է անոր քեզի հետ
խօսիլը: Մարդու հետ չխօսիր ան ու միս մինակ է այդ
ահագին տան մէջ որ, կ'ըսեն թէ, հիանալի բաներով
լեցուն է: Ոմանք կ'ըսեն թէ խենդ է, ուրիշներ թէ
պարզապէս դէշ ընութեան տէր է, իսկ ոմանք ալ թէ
կմախք մը ունի գաղտուկ տեղ մը պահած»:

«Ո՛հ, Նանսի», ըսաւ Փոլիաննա դողալով, «ատանկ
սոսկալի բանը կը պահուի: Եթէ ես ըլլայի, կը նետէի»:

Նանսի խնդաց, հասկցաւ որ իր աղաբանօրէ՛շ
կմախք կոչածը Փոլիաննա իրական կմախք կարծեր էր:
Բայց, կարճ կապելու համար, չչիտկեց սխալը:

«Ամէն մարդ կ'ըսէ որ խորհրդաւոր մէկն է ան»,
շարունակեց Նանսի. «տարի կայ երբ շարունակ կը ճամ-
բորդէ, կ'այցելէ ամէնէն հեթանոս երկիրները, Ասիա ու
Եգիպտոս և Սահարայի անապատը, գիտե՞ս»:

«Հասկցայ. միսիմար է եղեր», ըսաւ Փոլիաննա:

«Ոչ, ոչ, երբ ետ կու գայ, կը նստի և տարօրինակ գիւղեր կը գրէ եղեր, տարօրինակ գիւղեր այդ երկիրներուն մէջ իր գտած խենդ ու խելառ բաներուն վրայ, Բայց ընտ գրամ չվատներ, այսինքն հանգիստ ըլլալու համար, ըսել կ'ուզեմ»

«Անշուշտ, քանի որ կոտալաշներուն կը պահէ իր դրամը: Բայց, իրաւ տարօրինակ մարդ է եղեր Ուրիշներէ տարբեր մարդ է Տիկին Մնոյի պէս: Միայն թէ աս ուրիշ տեսակ տարբեր է»

«Աղէկ գիտցար տարբեր ըլլալը» ըսաւ Նանսի ննդալով:

«Իրաւ որ հիմա առաջուրնէ ա'լ աւելի ուրախ եմ քի նոյնի հետ կը խօսի» ըսաւ Փոլիաննա և զոհունակ ունչ մը առաւ:

ԳԼՈՒԽ Ժ

ՏԻԿԻՆ ՄՆՈՅԻ ՀԱՄԱՐ ԱՆՍԿԵԿԱԼ ՄԵ

Երբ Փոլիաննա երկրորդ անգամ Տիկին Մնոյի այցելութեան գնաց, հիւանդը նորէն մութ սենեակի մէջ էր:

«Մայր, Օր. Փոլիէֆոքորիկ աղջիկն է» ըսաւ զոհէն Միլի:

«Դժճն ես» ըսաւ հիւանդը տրտնջալով: «Ինչո՞ւ երէկ չեկար, երէկ տեսնել կ'ուզէի քեզ»

«Իրաւ, ուրախ եմ որ երէկուրնէ այսօրուան չափ միայն ուշ եկայ, և ոչ աւելի» ըսաւ Փոլիաննա խնդալով: Ուշ, աս ինչ մութ է հոս: Բան մըն ալ չեմ տեսներ» ու առանց վարանման Փոլիաննա շիտակ պատուհանը գնաց և վարագոյրը վեր հանեց: «Նայի՛մ մաղերդ իմ շիտկածիս պէս շիտկէ՛ր ես» ըսաւ հիւանդ կնոջ դուռնալով: «Ա՛հ, չես շիտկեր, է՛հ, հոգ չէ: Կարելի է քիչ մը ետքը նորէն կը շիտկեմ ես: Հի՛ւս կ'ուզեմ որ տեսնես թէ քեզի ինչ բերած եմ»

Կինն անհանգարտ չարժու՛մ մը ըրաւ անկողնին մէջ:

«Կերտ'ուրին երեւոյթն ինչ տարբերութիւն կ'ընէ, համն է կարեւորը» ըսաւ Բայց միշտնայն ատեն աչքը կողովին կողմը դարձուց: «Է՛հ, ինչ է նայի՛մ»

«Կռահէ, ուղածդ ինչ է: Ըսէ նայի՛մ» ըսաւ Փոլիաննա, ու զուարթ դէմքով վաշեց կողովին քով:

«Բան մըն ալ չեմ ուշեր» ըսաւ հիւանդը, «ամէնն համ եմ»

«Բնաւ մէկ համ չես, ըսէ տեսնե՛հ: Եթէ բան մը սեղեկիր, ինչ պիտի ըլլար ան»

Կինը վարանեց սա: Սկսեց վարժուէր էր իր ունե-

ցածին չհաւնիլ որ այդպէս յանկարծ իր ուղածն ըսել կարծես անկարելի դարձեր էր անոր:

«Էհ, գառնուկի արգանակ կ'ըլլայ»

«Բերի», գոչեց Փոլիաննա:

«Բայց պիտի ըսի թէ գառնուկի արգանակ պիտ ջուզի», հառաչեց հիւանդը յաղթական: Հիմա որ կողովին մէջ ինչ գառնուիւր հասկցեր էր, կրցաւ իր ուղածը գիտնալ. «Հաւ կ'ուզէի»:

«Ան ալ բերի», ըսաւ Փոլիաննա խնդալով:

«Ինչ, երկո՞ւքն ալ բերի»:

«Այո, միսի պաղածոյ ալ բերի», ըսաւ Փոլիաննա յաղթական շեշտով. «միտքս դրի որ այս անգամ ուղածդ անպատճառ ունենաս, և ուստի Նանսի և ես ասանկ ըրինք: Իրեք տեսակէն ալ մէյմէկ քիչ կայ, ուստի երեքէն ալ կրնաս ուտել: Ո՛րքան ուրախ եմ որ հաւ ուղեցիր: Ծամբան կը խորհէի թէ, եթէ ելլես սոխ կամ այդպիսի ուրիշ բան մը ուղեօ, ինչ պիտի ընէի»: Փոլիաննա այսպէս զուարթօրէն շատախօսելով երեք փոքր ամանները կողովէն հանեց, ու տարաւ զանոնք շարեւ սեղանին վրայ: Յետոյ գնաց անկողնին քով նստաւ և ըսաւ. «Այսօր ինչպէս ես»:

«Բնաւ աղէկ չեմ», տրտնջաց կինը նորէն առաջ-ուսան թոյլ դիրքն առնելով: «Այս առտու չկրցայ քնանալ: Դրացիին աղջիկը դաշնակի դաս առնել սկսեր է: Ժամուրով զլուխ ցաւցուց, եթէ այսպէս շարունակէ. չեմ գիտեր, ինչ պիտի ընեմ»:

Փոլիաննա կարեկցարար զլուխը շարժեց:

«Անտանելի բան է, գիտեմ: Տիկին Հուայթի ասանգամ մը պատահեցաւ այդպիսի բան մը: Տիկնանց Օժանդակի անդամ է ան: Յօղացաւ ալ ունէր, այնպէս որ շարժելու կարողութիւն չունէր: Կ'ըսէր որ եթէ

գոնէ շարժելու կարող ըլլար, այնքան դժուար չէր ըլլար: Դուն կրնամ»:

«Կրնամ, ինչ»:

«Հոս հոն նետուիլ անկողնիդ մէջ, շարժիլ, այնպէս որ կարող ըլլաս դիրքդ փոխել, երբ դաշնակի ձայնն անտանելի դառնայ»:

«Անշուշտ կրնամ անկողնիս մէջ շարժիլ», ըսաւ Տիկին Սնօ:

«Հաւ, ուրեմն գոնէ ատոր համար ուրախ եղիր: Եթէ յօղացաւ ունենայիր, շարժելու անկարող պիտի ըլլայիր: Տիկին Հուայթ կ'ըսէր որ եթէ պարոն Հուայթ քրոջ խուլ ականջները չըլլային, խենդենար պիտի»:

«Քրոջն ականջները, ինչ ըսել կ'ուզես»:

Փոլիաննա խնդաց:

«Օրիորդ Հուայթ, Պ. Հուայթի քոյրը, բոլորովին խուլ էր, այնպէս որ մեծ Պժուարութիւն կը քաշէիդ: մինչև որ բան մը հասկցնէին անոր, Ուստի երբ դրացիին տունէն դաշնակը կ'սկսէր՝ ու Տիկին Հուայթ կը տեսնէր Օրիորդ Հուայթի կատարեալպէս անզգայ դէմքը, ուրախ կ'ըլար որ ինք գոնէ կրնար լսել: Գիտե՞ս, ան ալ մեր խաղը կը խաղար: Ես անոր բացատրած էի խաղը»:

«Խա՞ղ»:

Փոլիաննա ձեռքելլը ծափեց:

«Տեսա՞ր, քիչ մնաց պիտի մոռնայի: Նայէ, Տիկին Սնօ, ես խորհեցայ այս նիւթին վրայ: Ես քեզի պիտի ըսէի թէ ինչ բանի համար ուրախ կրնաս ըլլալ: Դուն ուրախ կրնաս ըլլալ որ ուրիշներն ալ քեզի պէս անկողնի մէջ պառկած չեն»: Տիկին Սնօ պիշ պիշ նայեցաւ, ու աչքերուն մէջ բարկութիւնը փայլեցաւ:

«Է, գէշ չէ՛ այս», բացադանչեց:

«Այցելու ընդունելի շատ կը սիրեմ», կրկնեց Փոլի-
աննա, «մանաւանդ հիմա որ այս սենեակը ունիմ: Ան-
շուշտ միշտ սենեակ մը ունեցած եմ, բայց վարձուած
սենեակը ուրիշ կ'ըլտայ: Այս իմն է, այնպէս չէ, մօրա-
քոյր:»

«Այո, Փոլիաննա» մըմնջեց Օր. Փոլի, տակաւին
ինքնիրեն խորհելով թէ ինչո՞ւ չէր երթար շալը փնտռել:

«Անոր համար հիմա ամբողջ սրտովս կը սիրեմ այս
սենեակը, նոյն իսկ թէպէտ ոչ գորգ ունի, ոչ ալ վարա-
գոյր, և...» Փոլիաննա կասկարմիր եղաւ ու լռեց:

«Ի՞նչ ըսիր:»

«Ո՛ր-որչինչ, մօրաքոյր, իրա՛ւ կ'ըսեմ. բան մ'ալ
չուզեցիր:»

«Օհ, հաւանական է՝ ըսել չուզեցիր», պատասխանեց
Օր. Փոլի ցրտութեամբ. «բայց ըսիր: Մնացածն ալ ըսէ
տեսնեմ:»

«Բան մը չկայ որ ըսեմ, միայն առաջուընդէ կ'երե-
ւակայէի թէ աղուոր գորգեր ու վարագոյրներ պիտի
գտնէի հոս անշուշտ...»

«Կ'երեւակայէիր:»

Խեղճ Փոլիաննա ա՛լ աւելի կարմրեցաւ:

«Այդպէս ընելու չէի անշուշտ: Այդ բաները շատ
սիրելուս համար էր անշուշտ, ու երբեք ունեցած չըլ-
լալուս համար: Իրաւ, մեզի նուէր երկու գորգեր եկան,
բայց մէկը ծակ ծակ էր, միւսն ալ մեկանի բիծեր ու-
նէր: Ու յետոյ միայն երկու պատկերներ եկան իբրեւ
նուէր. մէկը հայրին... Մէկը ծախեցինք, միւսն ալ աղ-
ուոր չէր ու կոտրեցաւ: Իրաւ կ'ըսեմ, մօրաքոյր, մէկ
վայրկեան մը միայն յուսախաբ եղայ, այսինքն քանի մը
վայրկեան միայն: Անկէ ետքը խորհեցայ որ ուրախ ըլ-
լալու էի հայելի չըլլալուն համար, քանի որ ցանկերս

պիտի չտեսնէի: Եւ ըսի ինքնիրենս թէ պատուհանէն
երեւցող տեսարանն ամէն պատկերէ աւելի գեղեցիկ է:
Յետոյ դուն այնքան բարի գտնուեցար ինծի հանդէպ,
այնքան բարի, որ...»

Յանկարծ Օր. Փոլի ոտքի ելաւ, ինք ալ կարմրեցաւ:

«Կը բաւէ ա՛լ, Փոլիաննա», ըսաւ, «ինչ որ ըսիր՝
կը բաւէ:» Ու շիտակ սանդուխներէն վար իջաւ, բոլո-
րովին մոռնալով որ վեր եկած էր շալը փնտռել:

Քսանըչորս ժամ ետքը Օր. Փոլի ըսաւ Նանսիի.

«Նանսի, Օր. Փոլիաննայի գոյքերը վար փոխադրէ
ճիշտ անոր տակի սենեակը: Որոշեցի որ հիմակուհիմա
հոն պառկի:»

«Շատ աղէկ, Օրիորդ:» ըսաւ Նանսի բարձրաձայն,
և «Փա՛ռք քեզ, Աստուած», ըսաւ ինքնիրեն: Քանի մը
վայրկեան ետքը շիտակ Փոլիաննայի վրայ վազեց: «Մտիկ
ըրէ, Օր Փոլիաննա, ուրախ չե՞ս, վարի սենեակը պիտի
պառկես:» Փոլիաննա յուզումէն նեղեց գոյնը:

«Նանսի, իրա՛ւ կ'ըսես, իրա՛ւ:»

«Անշուշտ իրաւ», ըսաւ Նանսի. «հիմա ըսաւ մօրա-
քոյրդ որ բաներդ վար տանիմ: Միտքը չփոխած՝ վար
տանիմ:» Ու գերկ մը լեցուն հագուստ առած պատրաս-
տուեցաւ վար իջեցնել:

Փոլիաննա Նանսիի խօսքին մոնալուն ալ չսպա-
սեց: Շիտակ վար վազեց սանդուխէն՝ մէկ անգա-
տուն երկու աստիճան ցատկելով: Դռները զարնուեցան, ա-
թոռներ ինկան, ելան, մինչև որ ինքզինք մօրաքոյրը
քով գտաւ:

«Մօրաքոյր, մօրաքոյր, իրա՛ւ է, ա՛հ: Այս սենեակին
մէջ ամէն տեսակ բան կայ, գորգ ալ, ժանեակէ վարա-
գոյր ալ և երեք պատկեր, ու պատուհանէն դուրսի տե-
սարանն ալ նոյն է: Ո՛հ, մօրաքոյր:»

«Լաւ, լաւ, Փոլիաննա: Ուրախ եմ որ այս փոփոխութիւնը քեզ երջանկացուց: Կը յուսամ թէ քանի որ այդ բաներն այդքան կը սիրես, լաւ հոգ պիտի տանիս անոնց: Հիմա սա աթոռը վերցուր, եթէ հօճիս ու վերջին երկու վայրկեանին մէջ երկու դուռ ալ ամուր զարկիր»: Օր. Փոլի խտտութեամբ խօսեցաւ: Խտտութեամբ կը խօսէր մանաւանդ անոր համար որ լալու հակամիտութիւն մը կ'զգար, ու Օր. Փոլի վարժուած չէր լալ:

Փոլիաննա վերցուց աթոռը:

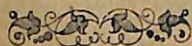
«Այո, զիտեմ որ դռները զարկի», ըսաւ պարզօրէն: «Ի՞նչ ընեմ, նոր իմացեր էի: Եթէ դուն ալ ըլլայիր, դուռ մուռ պիտի չնայէիր, եթէ իմանայիր որ...»: Յանկարծ կեցաւ Փոլիաննա, ու նոր հետաքրքրութեամբ մը զննեց մօրաքոյրը և ըսաւ, «Դուն բնաւ դուռ զարկած չե՞ս, մօրաքոյր»:

«Անշուտ՝ ոչ, Փոլիաննա»:

«Մեղք», կրկնեց Օր. Փոլի ապշած:

«Այո, եթէ ներսէդ դռները զարնելու փափաք զգաւրայիր, դռները զարկած կ'ըլլայիր անշուշտ: Եւ եթէ դռներ զարկած չես, ատոր պատճառը ան է որ դուն ոչ մէկ բանի համար ուրախ եղած ես... մեղք»:

«Փոլիաննա», բացադանչեց Օր. Փոլի: Բայց Փոլիաննա՝ անյայտ եղեր էր: Վաղեր էր Նանսիի օգնել, ու ձեռնայարկի դրան «պո՛ւմ»ը եկաւ պատասխանել անոր տեղ: Ի՞նչ մը ատեն մտածկոտ մնաց Օր. Փոլի: Անշուշտ ինք ալ անցեալին մէջ ուրախ եղած էր կարգ մը բաներու համար:

Ճ Ի Մ Ի

Օգոստոսն հասաւ ու իր հետ բերաւ կարգ մը անակընկալներ ու փոփոխութիւններ:

Նախ կատուի ձագն եկաւ: Փոլիաննա ճամբուն վրայ գտեր ու տուն բերեր էր կատուի ձագ մը որ խեղճուկ ձայնով կը մլաւէր: Օր. Փոլի, երբ տեսաւ Փոլիաննայի թւերուն մէջ գորշ ծրարիկը, սրսփաց: Օր. Փոլի կատու չէր սիրեր: Առողջ աղուոր կատուներն անգամ չէր սիրեր:

«Ո՛ւհ, Փոլիաննա, ի՞նչ աղտոտ կենդանի. հիւանդ ալ է: Վստահ եմ, լուով ալ լեցուն ըլլալու է»:

«Գիտեմ, խեղճ պտըիկը», մրմնջեց Փոլիաննա կաթոգին: «Ու կը դողայ ալ: Շատ վախցած է խեղճը: Տակաւին չգիտեր որ պիտի պահենք զինք»:

«Ոչ, ուրիշ ոչ մէկը գիտէ ատիկա», ըսաւ Օր. Փոլի նշանակալից կերպով:

«Ո՛հ, այո, գիտեն», պատասխանեց Փոլիաննա, առանց մօրաքրոջ ըսել ուղածն հասկնալու: «Ճամբան ամէն մարդու ըսի որ, եթէ տէրը մէջտեղ չելլէ, մենք պիտի պահենք: Խեղճ պտըիկ մինակուկ կենդանի»:

Օր. Փոլի բերանը բացաւ խօսելու համար, բայց տեսակ մը զգացում լռեցուց զայն:

«Գիտէի որ», ըսաւ Փոլիաննա երախտագիտութիւն յայտնող ձայնով մը, «զիս ներս առնելէդ ետքը, ասանկ փոքրիկ կատուի մը ձագը փողոցը պիտի չձգէիր: Հիմա Տիկին Ֆորտը տեսայ, ու անոր ալ այնպէս ըսի: Ես դոնէ Տիկինանց Օժանդակն ունէի: Այս կատուիկն ատալ

չունի։» Փոլիաննա զուարթօրէն սենեակէն դուրս վազեց։
«Փոլիաննա... Փոլիաննա...» դռնէն Թր. Փոլի։ Սակայն
Փոլիաննա արդէն իսկ խոհանոց հասեր էր։

«Նանսի, Նանսի, տես սա պղտիկ կատուն, որ մօ-
րաքոյրը ինծի հետ պիտի մեծցնէ։» Խեղճ Թր. Փոլի, որ
կ'ատէր կատուները, անձար կը մնար ներսը։

Հետեւեալ օր շուն մը եկաւ նոյն կերպով, և Թր.
Փոլի ապշած մնաց տեսնելով որ այսպէս պահապան
հրեշտակ մը կ'ըլլար դուրսը մնացած բաներու։

Եւ սակայն երբ, շաբաթ մը չանցած, Փոլիաննա
պղտիկ մանչուկ մըն ալ բերաւ և անոր համար ալ նոյն
պաշտպանութիւնը խնդրեց, Թր. Փոլի ստիպուեցաւ որոշ
կերպով մերժեր։

Հինգշաբթի առաւօտ մէր, երբ Փոլիաննա ճամբայ
եկաւ Տիկին Սնոյի պաղածոյ տանիւ։ Փոլիաննա ու
հիւանդ Տիկինն այլևս սերտ բարեկամներ էին։ Տիկին
Սնօ ալ կը խաղար հիմա խաղը։ Թէև ամէն բանի
տխուր կողմը տեսնել անոր այնքան սոխորութիւն եղած
էր որ զժուար կու գար ուրախ ըլլալու պատճառներ
գտնել, փոքր աղջկան զուարթ օգնութեամբ կը ջա-
նար յաղթել ինքզինքին։ Փոլիաննա ճամբան երթալու
ատեն տեսաւ տղեկը։ Ճամբուն եզերքը կ'ծկտած էր ան,
տխուր ու միայնակ, և ձեռքն ունէր փոքրիկ գաւա-
զան մը զոր տաշելու վրայ էր։

«Բարեւ,» ըսաւ Փոլիաննա ժպտելով։ Մանչուկը
նայեցաւ, բայց նորէն անդին դարձաւ։

«Ինքզինքդ բարեւ,» մրմռաց անս Փոլիաննա խնդաց։

«Բնաւ բանի մը համար ուրախ ըլլալու երևոյթ
չունիս,» ըսաւ տղեկին առջև կայնելով։

Տղան քիչ մը շարժեցաւ։ Զարմանօք Փոլիաննայի
երեսը նայեցաւ, ու յետոյ դարձեալ իր կոտրած զմեկիով

ախաւ տաշել։ Փոլիաննա վայրկեան մը վարանեցաւ,
յետոյ խոտին վրայ ազուն քով նստաւ։ Հիմա որ տա-
րեկից մը դտեր էր, անոր հետ խօսելու առիթը ձեռքէ
հանելու միտք չունէր։

«Իմ անունս Փոլիաննա Հուլիթիւր է,» ըսաւ. «քո-
կըդ ինչ է։» Նորէն աղան քիչ մը շարժեցաւ, ոտքի
եկել փորձեց, բայց միտքը փոխեց ու նորէն տեղը նստաւ։

«Անունս Ճիմի Պին է,» մրմռաց կոշտ ու անտարբեր
ձևով։

«Լաւ, հիմա ներկայացուեցանք։ Ուրախ եմ որ դուն
ալ քու անունդ տուիր։ Ամէն մարդ չտար։ Ես Թր. Փոլի
Հարինկլթընի հետ կը բնակիմ։ Դժբախտաբար կը բնակիր։»

«Բնաւ տեղ մըն ալ չեմ բնակիր։»

«Ինչ, չես կրնար տեղ մը չբնակիր։ Ամէն մարդ
տեղ մը կը բնակիր։»

«Ե՛հ, ես տեղ չունիմ հիմա, տեղ կը վնտոեմ կոր։»

«Առաջ ո՛ւր կը բնակէիր։»

«Մի, սա քանի հարցում ըրիր։»

«Ուզեմ չուզեմ՝ բնեմ պիտի,» ըսաւ Փոլիաննա
ամենայն հանդարտութեամբ։ Եթէ չհարցնեմ, բան մ'ալ
պիտի չիմանամ քու վրադ։ Եթէ դուն քիչ մը աւելի
խօսիս, իմ այսչափ խօսելուս պէտք չըլլար։» Տղան
խնդաց, վախկոտ խնդուածք մը, բայց դէմքին արտա-
յայտութիւնը փոխուեցաւ։

«Աղէկ, եթէ անանկ է, անունս Ճիմի Պին է։ Տա-
ներկու տարու եմ, տասներեք ըլլալու վրայ եմ։ Անցեալ
տարի եկայ հոս որբանոցը բնակիլ, բայց այնչափ տղայ
կայ հոս որ ինծի շատ տեղ չկայ, — և հոն զիս ուզող
չկայ, ես ալ փախայ։ Ուրիշ տեղ մը կ'ուզեմ բնակիլ,
բայց տակաւին չեմ գտներ ո՛ւր։ Տուն մը կ'ուզեմ —
պարզ տուն մը, երբ մէկը տուն ունենայ, մարդ ալ

կ'ունենայ — ես մարդ չեմ ունեցեր պապուս մեռնելէ ի վեր: Հիմա տուն մը կը փնտռեմ: Չորս տուն փորձեցի, չորսն ալ չուզեցին զիս: Կը գործեմ, ըսի, բայց նորէն չուզեցին: Ահա — ուզածդ ա՛յս էր — հասկցար հիմա:» Տղուն ձայնը վերջին բառերն արտասանելու տունն դուռը քիչ մը:

«Մհ, մեղք», ըսաւ Փոլիաննա կարեկցաբար: Մէկն ալ չուզեց քեզ, Գիտեմ ի՞նչ կը նշանակէ այդ, վասն զի ես ալ հայրիկիս մեռնելէն ետքը մէկը չունէի, բաց ի Տիկնանց Օթանդակէն:— Յետոյ մօրաքոյրս ներս առաւ զիս:» Փոլիաննա յանկարծ լռեց: Միտքը բան մը ինկեր էր:

«Աղէկ միտքս եկաւ: Մօրաքրոջս պիտի տանիմ քեզ: Ան զիս ներս առաւ, Ֆլորէն ալ առաւ, Պրֆին ալ: Անոնք կատու և շուն են, ու զանոնք ներս առաւ, քեզ անշուշտ կ'առնէ: Տեղ չատ ունի, ահագին տուն մըն է:»

Ճիմիի դէմքը պայծառացաւ:

«Իրա՛ւ կ'ըսես: Զիս կ'առնէ՞ կը կարծես: Կրնամ լաւ գործել: Շատ ուժեղ եմ,» ըսաւ բանալով իր ոսկրուտ ու նիհար պզտիկ թեւը:

«Այո, այո, մօրաքոյրս աշխարհի ամէնէն բարի կիներն է, — հիմա որ մայրիկս երկինք դացած է հրեշտակ ըլլալու: Շատ տեղ կայ — կրնայ բոլալ որ քեզ նախ ձեզնայարկը պառկեցնէ: Ես ալ առաջ հոն պառկեցայ, բայց հոգ չէ: Հիմա վարադոյր կայ, ու այնչափ տաք չէ: Ծանձեր ներս չեն կրնար դալ որ միքրոպ բերեն իրենց տքերով:»

Երբ տուն հասան, Փոլիաննա առանց վարանման շիտակ մօրաքրոջ քով տարաւ տղան:

«Մօրաքոյր», ըսաւ յաղթական կերպով, «հոս նայէ, քեզի մեծցնելիք բան մը բերի որ Ֆլորէն ալ, Պրֆին ալ աղէկ է. իրաւցնէ ողջ տղայ մը: Բնաւ հոգ չէ եթէ

նախ ձեզնայարկը պառկի, ու կ'ըսէ թէ կրնայ լաւ գործել, թէ և անոր ժամանակին մեծ մասը ինծի պէտք է, որպէս զի անոր հետ խաղամ:» Օր. Փոլի տօգունեցաւ, յետոյ կարմրեցաւ:

«Փոլիաննա, այդ աղտոտ տղան ուրկէ՞ գտար,» ըսաւ խստօրէն: Աղտոտ տղան ետ քաշուեցաւ՝ աչքը դրան ուղղած, բայց Փոլիաննա խնդաց:

«Ահ, իրաւ, մոռցայ անունը տալու, չէ: Արդարեւ աղտոտ է, չէ. Ֆլորէն ալ աղտոտ էր, Պրֆին ալ: Եթէ լուանք, անոնց պէս կը մաքրուի: Նորէն մոռցայ ըսել թէ ասիկա Ճիմի Պինն է, և հոս բերի որ հոս բնակի: Տուն կը փնտռէ ու ընտանիք, ես ալ հոս բերի: Դուն բարի ես ինծի ու Ֆլորէն ու Պրֆին, եւ ասիկա կատու և շունն ալ լաւ է, չէ:» Օր. Փոլի իր աթոռին կոթնեցաւ ու դողդոջուն ձեռքը կոկորդին տարաւ:

«Է՛, կը բաւէ. Փոլիաննա: Այս պակաս է մնացած, և այս ալ ըրիր: Զէր բաւեր որ թափառական աղտոտ կատուններն ու շուններն ներս առիր, հիմա ալ այս աղտոտ պզտիկ մուրացկանը բերիր:»

Յանկարծ մանչուկը տեղէն չարժեցաւ ու եկաւ Օր. Փոլիի դիմաց կայնիլ:

«Ես մուրացկան չեմ, Տիկին: Քեզմէ ալ բան մը չեմ ուզեր: Զիս պահելուդ փոխարէն պիտի աշխատէի անշուշտ: Տունդ ոտք պիտի չկոխէի, եթէ այս պզտիկ աղջիկը բռնի զիս չըրէր: Ինծի ըսաւ թէ անանկ բարի սիրտ ունի որ ինծի տեսնելուդ պէս պիտի ուզես զիս: Ես ալ հաւատացի և եկայ: Ահա կ'երթամ:» Ու մանչուկը իշխանի մը քալուածքով սենեակէն դուրս եկաւ:

«Մհ, մօրաքոյր», հեկեկաց Փոլիաննա. «կարծեցի թէ ուրախ պիտի ըլլայիր... որ...»

Օր. Փոլի ձեռքովը լռեցուց զայն:

«Փոլիաննա,» գոչեց սուր ձայնով. «ա՛յ հերիք է: Մինչեւ իրիկուն այդ ուրախ բառն անդին ուրիշ բան չես ըսեր: Զիս խենդեցնե՞ս պիտի:» Փոլիաննա ապշած մնաց:

«Բայց, մօրաքոյր, կարծեցի թէ ուրախ պիտի ըլլաս որ ես ուրախ...» ու ձեռքերով բերանը գոցելով Փոլիաննա սենեակէն դուրս վազեց և արագացուց իր վազքը մինչև որ հասաւ տղուն ետեւէն, որ տակաւին դուրս չէր ելած:

«Տղայ, տղայ, կեցիր,» գոչեց ետեւէն. «կ'ուզեմ ըսել որ շատ կը ցաւիմ այս եղածին համար:»

«Բնաւ մի ցաւիր, յանցանքը քուկդ չէր,» ու յանկարծ բարկացող ձայնով մը ըսաւ. «Ես մուրացկան չեմ:»

«Ոչ, ոչ, անշուշտ չես: Կ'երեւի թէ մօրաքոյրս չհասկըցաւ: Կարելի է աղէկ չ'ներկայացուցի քեզ: Ան միշտ բարի է: Իմ է յանցանքը: Երանի՜ թէ ուրիշ տեղ մը գտնէի քեզի:»

Տղան ուսերը թօթուեց ու կէս մը դարձաւ որ երթայ:

«Հոգ չէ, ես ալ կը գտնեմ: Գիտես որ ես մուրացկան չեմ:» Յանկարծ Փոլիաննա դուարթացաւ:

«Տես, ի՛նչ կրնամ ընել: Այսօր Տիկնանց Օժանդակը ժողով ունի: Կ'երթամ, անոնց կը խօսիմ քու մասիդ: Հայրիկն այնպէս կ'ընէր, երբ բանի մը պէտք ունենար— գորդ մը, կամ կռապաշտները դատարարակելու համար գրամ, կամ, ատանկ բան մը: Հասկցա՞ր:»

Տղան բարկացած ետ դարձաւ:

«Ես ոչ գորդ եմ, ոչ ալ կռապաշտ. ու յետոյ, Տիկնանց Օժանդակը ի՛նչ է որ:»

Փոլիաննայի բերանը զարմանքէն բաց մնաց:

«Ճի՞մի Պին, դուն ո՞ւր մեծցեր ես որ Տիկնանց Օժանդակին ի՛նչ ըլլալը չես գիտեր:»

«Է՛, կ'ուզես ըսէ, կ'ուզես մի ըսեր,» ըսելով տղան հեռացաւ:

Փոլիաննա ամիջապէս անոր ետեւէն վազեց:

«Կեցիր, կեցիր, կ'ըսեմ հիմա: Շատ մը տիկիներ են անոնք որ կար կը կարեն ու ժողով կ'ընեն ու ստակ կը ժողվեն, ու... ու... կը... կը... խօսին: Շատ բարի են— իմիներս բարի էին— հոստեղիները չեմ ճանչնար, բայց վստահ եմ որ ասոնք ալ բարի են— այս կէսօրէն ետքը պիտի երթամ և իրենց խօսիմ քու մասիդ:»

«Բնաւ ալ չէ: Ի՛նչ, կարծեցիր թէ հոն կը կայնիմ և մէկուն տեղ շատ մը կնիկներու ինծի մուրացկան ըսելուն մալի կ'ընեմ: Ամենևին ոչ:»

«Հոն ներկայ ըլլալու պէտք չունիս,» ըսելով համոզեց Փոլիաննա, «ես մինակս կ'երթամ:»

«Իրա՞ւ միանկղ կ'երթա՞ս:»

«Այո, և այս անգամ աւելի աղէկ պիտի ըսեմ,» աւելցուց Փոլիաննա, տեսնելով որ տղան համոզուելու վրայ էր: «Վստահ եմ որ անոնց մէջ գոնէ անձ մը կը գտնուի, որ ուղէ քեզ:»

«Զմոռնաս ըսել որ ես գործել կ'ուզեմ, կը հասկնա՞ս,» ըսաւ տղան:

«Անշուշտ ոչ, չեմ մոռնար,» խոստացաւ Փոլիաննա, «վաղը քեզի լուր կու տամ:»

«Ո՞ւր:»

«Ճամբուն եզերքը, ուր որ այսօր քեզ գտայ. հո՛ն:»

«Աղէկ, հոն կ'ըլլամ:» և վայրկեան մը կեցաւ ու ըսաւ, «Եթէ այդպէս է, այս գիշեր նորէն որբանոց երթամ, ուրիշ տեղ չունիմ պառկելու: Դեռ այսօր փախայ, բան գիտցող չըլլար:»

«Շատ աղէկ» ըսաւ Փոլիաննա մեղմիւ, «հոգի մի
ընել, վաղը ես քեզի աղուոր տուն մը դտած կ'ըլլամ:
Գիշեր բարի:» Ու Փոլիաննա տուն դարձաւ:

Նստելու սենեակին պատուհանէն Օր. Փոլի դիտել
էր երկու փոքրիկներուն խօսակցութիւնը: Խորունկ
չունչ մը առաւ ու մտածկոտ երևոյթով մը կամաց կա-
մաց քալելով վեր իր սենեակը ելաւ: Օր. Փոլի կամաց
քալելու սովորութիւն չունէր, բայց ականջին կը հնչէին
դեռ պզտիկ տղուն սա բառերը, «Ան ըսաւ որ բարի
սիրտ ունիս:»

ՏԻԿՆԱՆՅ ՕԺԱՆԴԱԿԸ

Հարինկթըններու տան մէջ կէսօրուան ճաշը լուռ
անցաւ: Թէև Փոլիաննա ջանաց խօսակցիլ, բայց չորս
անգամ ստիպուեցաւ խօսքը կիսատ թողուլ, վասն զի
առանց խորհելու բերնէն «ուրախ» բառը փախցուցեր
էր: Հինգերորդ անգամն Օր. Փոլի սրտնեղած շարժեց
գլուխը, «Աղէկ, աղէկ, աղջիկ: Ըսէ, եթէ կ'ուզես, աւելի
աղէկ է որ դորժածես այդ բառը քան թէ զայն չդորժա-
ծել ջանալով այդչափ չփոթիս:»

«Շնորհակալ եմ: Գիտե՞ս մօրաքոյր, այնչափ երկար
ատենէ ի վեր խաղացած եմ այս խաղը որ ա՛լ անկա-
րելի է ինծի չգործածել «ուրախ» բառը:»

«Ի՞նչ:»

«Խաղացել եմ խաղը, դոր հայրիկա...» ու կասկար-
միր եղած նորէն լռեց:

Օր. Փոլի խոժոռեցաւ, ու ա՛լ լուռ մնացին: Քիչ
ետքը Փոլիաննայի սիրտն հանդստաց ւ, երբ լսեց մօ-
րաքրոջ ձայնը որ հեռաձայնով երէցին տիկնոջ հետ կը
խօսէր, և կ'ըսէր թէ կարող պիտի չըլլար այդ օր Օժան-
դակի ժողովին ներկայ ըլլալ իր գլխու ցաւին պատճա-
ռով: Փոլիաննա գիտէր թէ ժողովը ժամը երկուքին
տեղի կ'ունենայ եկեղեցին կից մատրան մէջ: Ուստի
մտադրեց ժամը երեքին հոն գտնուիլ:

Ամէնն ալ հոն պէտք է ըլլան, ըսաւ ինքն իրեն, եթէ
ոչ կրնայ ըլլալ որ ճիշտ բացակայ եղող տիկինն ըլլայ ա՛յն
որ պիտի ուղէ ձիմիին տուն մը հայթայթել: Վստահ եմ,
հաւանական չէ որ ամէնն ալ ներկայ ըլլան երեքէն առաջ:

Քաջ Փոլիանն ա հանդ սրտիկ ու վստահօրէն մատրա
սանդուխներէն վեր ելաւ: Դուռն հրեց ու ներս մտաւ
Կանացի ձայներու խառնուրդ մը հասաւ ականջին: Բոլ
մը միայն վարանեցաւ ու յետոյ ներսի դուռն ալ հրե
Խօսակցութիւնն ընդհատուեցաւ: Փոլիանն ա մօշկոտ
յառաջացաւ: Հիմա որ ալ ներս մտեր էր, սկսաւ վախ-
նալ քիչ մը: Ասոնք վերջապէս օտարական կիներ էին և
ոչ թէ իր հեռաւոր հայրենիքին Օթանդակի սիրելի
անդամուհիները:

«Ի՞նչպէս էք, Տիկնանց Օթանդակուհիներ», մըմնջեց,
«ես Փոլիաննա Հուրթիլըն եմ: Կա... կարելի է ձեզմէ
ոմանք կը ճանչնան զիս, ես-ես- ձեզ կը ճանչնամ: Եկայ
որ խնդիրը ձեզի ներկայացնեմ»: Վերջացուց խօսքը՝
անզգալարար հօրը մէկ բանաձևը գործածելով:

Թեթև շշուկ մը ելաւ տիկիններուն մէջ:

«Մօրաքոյրդ զրկեց քեզ, սիրելիս», ըսաւ Տիկին
Ֆորտ, երէցին կինը: Փոլիաննա կարմրեցաւ:

«Մի, ոչ», ըսաւ ան, «ես ինքնիրենս եկայ: Ես
վարժուած եմ Տիկնանց Օթանդակի: Անոնք մեծցուցած
են զիս՝ հայրիկիս հետ»:

Անդամուհիներէն մէկը ջղայնօրէն խնդաց: Երէցին
կինն յօնքերը պոստեց:

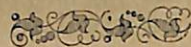
«Աղէկ, առուշիկա, ըսէ տեսեմ ուղածդ»:

«Ճի՞մի Պինին համար եկայ», ըսաւ Փոլիաննա հա-
ռաչ մը արձակելով: «Տուն տեղ չունի, բացի որբանո-
ցէն: Ան ալ լեցուն է ու հոն զիսք ուղող չկայ: Ուրիշ
տուն մը կը փնտռէ, պարզուկ տուն մը, ուր ընտանիք
մը գտնուի: Տասներկու տարու է, տասներեք ըլլալու
վրայ: Խորհեցայ թէ կարելի է ձեզմէ մէկը ուղէ զինք
իր տունը առնել: Ըսել կ'ուզեմ...»:

«Է՛, ես տակաւին ասանկ բան տեսած չունէի»,

բացազանչեց անդամուհիներէն մէկը: Աւելն ապշած
մնացեր էին Փոլիաննայի խօսքերուն վրայ: Փոլիաննա
անձկալից աչքերով մէկիկ մէկիկ նայեցաւ իր առջև
գտնուող տիկիններուն:

«Մի, մոռցայ ըսել որ այս տղան կը փափաքի աշ-
խատիլ», աւելցուց: Լռութիւնը շարունակեց: Յետոյ
մէկ քանի տիկիններ զինք հարցաքննեցին ցրտութեամբ:
Երբ լաւ մը հասկցան խնդիրը, սկսան իրարու հետ խօ-
սակցիլ աշխուժիւ, բայց ոչ հաճելի կերպով: Վերջապէս,
թէև Փոլիաննա ըսուածներուն ամէնը չէր հասկնար,
յայտնի եղաւ որ հոն գտնուողներէն ոչ մէկը կրնար ըն-
դունիլ ձիմին: Երբ Տիկին Ֆորտ մեղմիւ առաջարկեց Ըն-
կերութեան անունով ըրդեզրեկ ու դաստիարակել ման-
չուկը, ա'լ աւելի շառցաւ աղմուկը: Չայները բար-
ձրացան և Փոլիաննա մեծապէս ուրախ զգաց ինքզինք,
համար և գիտէր թէ զժուար պիտի ըլլար անոր ըսել թէ
Օթանդակը պիտի չկրնար ուէ բան ընել անոր:

ՓԷՆՏՐԼԹՐՆԻ ԱԳԱՐԱԿԻՆ ՄԷՋ

Մատուռէն դուրս ելլելէ ետքը Փոլիաննա տուն չգնաց, այլ Փէնտրլթրն բլուրն ուղղուեցաւ:

«Ամէն պարագայի տակ մինչև հինգը դուրսը կենալու հրաման ունիմ», ըսաւ ինքնիրեն, ու աւելի հաճելի համարեցաւ անտառակին ճամբէն երթալ:

Փէնտրլթրնի անտառակը շատ հիանալի էր: Այդ օրն ալ կարծես ուրիշ օրերէ աւելի աղուոր էր, հակառակ անոր որ Փոլիաննա տխուր էր ձիմիի համար:

«Երանի՛ թէ այս ամէն պոռնջը անո՞ղ տիկիներն հոս ըլլային», մըմնջեց Փոլիաննա, մինչ կը դիտէր արեւին լոյսով ողողուած կանաչ ճիւղերուն մէջէն երեւցող երկինքի փայլուն կապոյտը: «Եթէ հոս ըլլային, վստահ եմ որ իրենց միտքը կը փոխէին ու ձիմին կ'ընդունէին»: Այսպէս խորհեցաւ որոշ համոզումով մը, որու համար սակայն պատճառ չէր կրնար տալ ո՛չ իսկ իր անձին:

Յանկարծ Փոլիաննա գլուխը վեր առաւ ու մտիկ ըրաւ: Շան հաչիւնի ձայն կը լսէր հեռուէն: Քիչ ետքը թաւուտներուն մէջէն դուրս վազեց շուն մը հաչելով:

«Հէ՛յ, շունի՛կ, շունի՛կ», գոչեց Փոլիաննա, և մատերը խշրտացուց անոր ուշադրութիւնը գրաւելու համար: Վստահ էր որ ուրիշ անգամ տեսած էր այս շունը Մարդուն, Պ. Ճոն Փէնտրլթրնի, հետո՞ Փոլիաննա յառաջ նայեցաւ յուսալով տեսնել որ ան ալ շունին ետեւէն կուգայ: Բայց եկող գացող չկար: Դարձաւ շունին որ տարօրինակ բաներ կ'ընէր: Կը հաչէր կարճ կտրուկ հաչիւններով, կարծես ջանալով վախցնել զինք, և շարունակ

ետ ու յառաջ կը վազէր եկած ճամբէն: Փոլիաննա սկսաւ անոր հետ երթալ: Քիչ մը ետքը ըովընտի ճամբայ մը մտաւ շունը, ու սկսաւ մեծ արագութեամբ վազել ու ետ գալ, դարձեալ կողկողաղին հաչելով:

«Հօ, տունին ճամբան այդ չէ», ըսաւ Փոլիաննա խնդալով և չիտակ ճամբէն չէր չեղեր: Ասոր վրայ շունը մոլեգնած երեւցաւ: Ետ ու յառաջ կը վազէր չարունակ, անգամ մը դէպի Փոլիաննա, անգամ մըն ալ դէպի քովնոր ճամբան: Անոր թուխ փոքրիկ մարմնոյն ամէն մէկ շարժումը, թուխ աչքերուն ամէն մէկ նայուածքն աչքան պաղատազին էր որ Փոլիաննա վերջապէս հասկըցաւ թէ չնիկն ի՞նչ ըսել կ'ուզէր, ու դառնալով հետեւեցաւ անոր:

Այլևս շունը չիտակ յառաջ վազեց: Խենդի պէս կը վազէր, և քիչ մը ետքը Փոլիաննա տեսաւ անոր իրարանցումին պատճառը: Մարդ մը անշարժ պառկած էր սեպ ժայռի մը ստորոտը: Փոլիաննայի ոտքին տակ ճիւղ մը ճարճատեցաւ: Մարդը գլուխը դարձուց ցաւազին բացազանչութեամբ մը: Փոլիաննա վազեց անոր քով:

«Պարոն Փէնտրլթրն, վիրաւորուած էք:»

«Վիրաւորուած, չէ. պարզապէս հանգչելու համար հոս արեւին մէջ պառկեր եմ», ըսաւ մարդը սրտեղած: «Հոս նայէ, խելք ունի՞», բան մը կրնա՞ս ընել:»

«Շատ բան չեմ գիտեր, ու շատ բան ալ կայ որ չեմ կրնար ընել, բայց Տիկիները կ'ըսէին որ բաւական խելացի եմ:»

Մարդը կէս խոժոռ ժպտեցաւ:

«Աղէկ, աղէկ, աղիկ», ներողութիւն կը խնդրեմ: Սա ոտքիս ցաւն է որ այսպէս խօսիլ կուտայ ինձի: Հիմա մտիկ ըրէ՛:» Եւ դժուարութեամբ շարժելով գրպանէն խուրձ մը բանալի հանեց ու մէջէն մէկ հատը դատեց:

Սա ճամբէն ելթէ շիտակ երթաս, հինգ վայրկեանէն տու-
նըս կը հասնիս: Այս բանալիով կողմնակի դուռը կրնաս
բանալ, պատշգամբն տակինը. պատշգամբն ինչ ըլլալը
գիտե՞ս:»

Ո՛հ, այո, մօրաքոյրս ալ ունի. և անոր վրայ քնա-
ցայ ալ գիշեր մը, այսինքն պիտի քնանայի, բայց գտան
չիւ:»

«Է՛հ, ինչ. աղէ՛կ: Երբ տունէն ներս մտնես, բակէն
շիտակ գնա մինչև վերջին դուռը: Այդ սենեակին մէջ
գրասեղանին վրայ հեռաձայն մը կայ. հեռաձայն գոր-
ծածել գիտե՞ս:

«Այո, պարոն, անգամ մը մօրաքոյրս...»

«Հիմա ձգէ մօրաքոյրդ,» ընդմիջեց մարդն անհամ-
բեր: «Տոքթ. Զիլթընի հասցէն գտիր. անուններուն ցու-
ցակը հոն ըլլալու է, հեռաձայնի ցուցակը: Գիտե՞ս ինչ է
այն:»

«Այո, պարոն, մօրաքոյրիս ունեցած ցուցակը շատ
կը սիրեմ: Տարօրինակ անուններ կան անոր մէջ... ու»

«Ըսէ Տոքթ. Զիլթընի որ ձոն փէնտըլթըն անտա-
ռակին մէջ փոքր Արծիւի ժայռին տակն է, և թէ ոտքը
կոտորած է: Ըսէ որ երկու մարդ ու պատգարակ մը առ-
նէ գայ: Մնացածը ինք կրնայ ընել: Ըսէ որ տանը ճամ-
բէն գայ:»

«Ոտքդ կոտորած: Ո՛հ ինչ սոսկալի բան: Բան մը
չեմ կրնար ընել, Պ. Փէնտըլթըն. Ո՛րքան ուրախ եմ
որ այս տեղէն...»

«Կրնաս, բայց կ'երևայ թէ ընելու միտք չունիս:
Այս ըսածս կրնաս ընել հիմա փոխանակ շատախօսելու,»
հեծեց մարդը ցաւագին: Եւ Փոլիաննա սարսափած վա-
զեց գնաց: Քիչ յետոյ տունը երեցաւ: Ուրիշ ատեն ալ
տեսած էր այդ տունը, բայց ոչ այսչափ մօտէն: Կարծես

սարսուռ մը զգաց երբ տեսաւ այդ անագին շէնքը որ
գորշ քարերով շինուած էր, և զարդարուած՝ շատ մը
պատշգամներով ու սիւններով: Առանց վարանման շիտակ
վազեց դէպ ի տանտիրոջ կողմէ յիշուած դուռը: Այն-
պէս պինդ բռներ էր բանալիները որ մտաներն ընդար-
մացեր էին ու դժուարութեամբ կրցաւ բանալ անագին
դուռը: Փոլիաննա դարձեալ բոպէ մը վախի զգացում
ունեցաւ: Տան ներսի կողմը մութ, սքողուած, խորհրդ-
դաւոր երևոյթ մը ունէր: Ուրեմն այս էր ձոն փէն-
տըլթընի տունը. տուն մը՝ ուրկէ ներս տէրը միայն կը
մտնէր. տուն մը՝ ուր կմախք մը կար պահուած...: Այս
այսպէս ըլլալով հանդերձ Փոլիաննա ստիպուած էր ներս
մտնել միս մինակ ու հեռաձայնով բժիշկ կանչել, մինչ
տէրն անդին պառկած կ'սպասէր:

Փոլիաննա վախու ճիչով մը ներս վազեց ու շիտակ
գնաց դէպ ի յիշուած սենեակին դուռը և բացաւ զայն:
Սենեակն ալ բակին պէս մութ էր, բայց արեւն արեւ-
մըտեան պատուհանէն ներս ոսկի ճառագայթի խուրձ
մը նետեր էր: Այդ լոյսին մէջ հեռաձայնին պղնձէ կոթը
ոսկիի պէս կը փայլէր: Փոլիաննա շիտակ գործիքին քով
գնաց:

Հասցէներուն ցուցակն իր տեղը չէր: Գետին ինկած
էր: Սակայն Փոլիաննա գտաւ զայն ու մատովը մէկիկ
մէկիկ կարգաց «2» ով սկսած անունները, մինչև որ
Զիլթըն անունը գտաւ: Քանի մը վայրկեան յետոյ
սկսաւ հեռաձայնով խօսակցիլ բժիշկին հետ, և Պ. Փէն-
տըլթընի խօսքերն անոր կրկնեց: Բժիշկը կարգ մը արագ
կտրուկ հարցումներ ըրաւ, որոնց ամէնուն ալ պատաս-
խանեց Փոլիաննա: Յետոյ գործիքը տեղը կախելով
այն շուրջ մը առաւ: Բոպէ մը կեցաւ, շուրջը նայեցաւ:
Կարմիր վարագոյրներ կային: Պատերն ալ գիրքերով

ծածկուած էին, ու ամէն կողմ փոշի, փոշի, փոշի գիգ-
ուած էր: Կային շատ մը դռներ, որոնց ուէ մէկուն
ետեը կարելի է որ կը գտնուէր պահուած կմախքը: Ա՛լ
չկեցաւ Փոլիաննա ու շիտակ դուրս վազեց:

Վիրաւոր մարդուն համար անհաւատալիօրէն կարճ
երեցաւ Փոլիաննայի երթալուն ու գալուն տևողութիւնը:

«Ինչ եղաւ, չկրցա՞ր գործածել գործիքը:»

«Անշուշտ կրցայ: Ահա հոս եմ: Եթէ ըսածներուդ
պէս ըրած չըլլայի, հոս կ'ըլլայի: Հիմա բժիշկը պիտի
գայ: Ըսաւ թէ ո՛ւր ըլլալդ լաւ մը հասկցաւ: Ես ալ
չկեցայ անոր ճամբայ ցուցնելու համար: Նախընտրեցի
քովդ գալ:»

«Է՛հ, ճաշակիդ չեմ զմայլիր: Ինծմէ աւելի հաճելի
ընկեր կրնայիր գտնել:»

«Ինչո՞ւ, միշտ դաժան ըլլալո՞ւդ համար այսպէս
կ'ըսես:»

«Շնորհակալ եմ անկեղծութեանդ համար: Այո:»

Փոլիաննա մեղմիւ խնդաց:

«Միայն դուրսէն դաժան ես. ներսէն ընաւ այնպէս
չեմ, գիտեմ:»

«Ինչէ՞ն գիտես:» Ու մարդը ջանաց առանց մարմինը
շարժելու գլուխը դարձնել:

«Շատ մը բաներէ գիտեմ. զոր օրինակ, չունին հետ
վարմունքէդ:» Ու Փոլիաննա մատովը ցուցուց շունիկը,
որու գլուխը մարդն իր ձեռքով կը շոյէր: «Չարմանալի
է որ շուններն ու կատուները մարդոց ներսի կողմը ա-
ւելի աղէկ կը ճանչնան: Չէ՞, կեցիր:» Ըսաւ յանկարծ.
«գլուխդ բռնեմ:» Մարդը ցաւէն քանի մը անգամ հեծեց,
մինչ Փոլիաննա անոր գլուխը քարին վրայէն իր գիրկը
փոխադրեց:

«Իրաւ, այսպէս աւելի աղէկ է:» մրմնջեց մեղմիւ:

Ա՛լ չխօսեցաւ ու Փոլիաննա մտածեց թէ արդեօք քնացա՞ծ
էր: Բայց տեսաւ որ անոր շրթունքները տակաւ սեղ-
մուեցան: Յայտնի էր որ մեծ ջանքեր կ'ընէր ինքզինք
զսպելու համար, որպէս զի ցաւէն չպոռայ: Փոլիաննա
ինք ալ լալու փափաք զգաց, դիտելով մարդուն ուժեղ
մարմինը, որ անշարժ ինկեր մնացեր էր: Վերջապէս շունն
ականջները տնկելով թեթեւ մը հաչեց: Քիչ յետոյ
Փոլիաննա ձայներ լսեց: Քանի մը բոպէէն երեք մարդիկ
երեցան որ կը բերէին պատգարակ մը և ուրիշ շատ
բաներ:

Երեքին մէջ ամէնէն բարձրահասակը, որ ածիլուած
դէմքով, բարի աչքերով մարդ մըն էր, և որու Տօքթօր
Չիլթըն ըլլալը Փոլիաննա գիտէր, յառաջ եկաւ:

«Տեսնեմ, փոքր Օրիորդս, հիւանդապահի խա՞ղ կը
խաղաս:»

«Ո՛յ, պարոն, դեղ չտուի, միայն գլուխը գերկս առի,
այնչափ միայն: Ո՛րքան ուրախ եմ որ հոս էի:»

«Ես ալ այնպէս,» պատասխանեց բժիշկը և ուշա-
դրութիւնը վիրաւորին դարձուց:

ՊԱՂԱՇՈՅԻ ՄԱՍԻՆ

Այս արկածէն չարաթ մը ետքը Փոլիաննա ըսաւ Օր-
Փոլիի.

«Կը թողաւրե՞ս, մօրաքոյր, որ այս շարթու պա-
ղածոն փոխանակ Տիկին Մնոյի տանելու՝ ուրիշ մը տա-
նիմ: Վստահ եմ որ Տիկին Մնո պիտի չառարկէ:»

«Հիմա ի՞նչ գործի վրայ ես, Փոլիաննա, քեզի պէս
տարօրինակ աղջիկ չեմ տեսած:»

«Իրաւ, բան մը չկայ, մօրաքոյր: Խորհեցայ որ քանի
որ կ'արտօնես զիս Տիկին Մնոյի պաղածոյ տանիլ, պիտի
չառարկես եթէ այս անգամ ալ Մարդուն տանիմ: Կը
տեսնես որ կոտրած ոտք ունենալն ուրիշ բան է, միշտ
հիւանդ ըլլալն ուրիշ բան: Տիկին Մնո նորէն ամէն բան
կ'ուենեալ:»

«Մարդը, կոտրած ոտքը, ի՞նչ կ'ըսես, Փոլիաննա»
Փոլիաննա զարմացած վեր նայեցաւ, յետոյ հասկցաւ:

«Մոռցայ, դուն չես գիտեր, հոս չէիր այդ բանին
պատահած օրը: Դուն բայցակայ էիր այն օրը, Անտառին
մէջ գտայ զինք, ու գացի հեռաձայնով բժիշկ կանչեցի:
Յետոյ զուլը գրկիս մէջ բռնեցի, եայն, եայն, ու ետքն
ալ ես տուն եկայ: Անկէ ի վեր տեսած չեմ զինք: Բայց,
երբ Նանսի այս պաղածոն չիւեց Տիկին Մնոյի համար,
մտածեցի որ ինչ աղէկ կ'ըլլար, եթէ միայն այս մէկ
անգամուն, փոխանակ անոր տանելու, Մարդուն տանէի:
Թոյլ կու տան, մօրաքոյր, տանի՞մ:»

«Լաւ, լաւ, միայն թէ Մարդը ով է:»

«Մարդը՝ Պ. Ճոն Փէնտրլթըն ըսել կ'ուզեմ:»

Օր. Փոլի աթոռէն վեր ցատկեց,

«ՃՈՆ ՓԸՆՏԸԼԹԸՆ:»

«Այո, միշտ կը խօսէր ու կը ժպտէր ինծի վերջերս:
Միայն դուրսէն դաժան է, ներսէն բարի է: Հիմա եր-
թամ տեսնեմ թէ Նանսի պատրաստե՞ր է պաղածոն:»

«Փոլիաննա, սպասէ:» Օրիորդ Փոլիի ձայնն յանկարծ
խօտացեր էր: «Միտքս փոխեցի, կը նախընտրեմ որ Տի-
կին Մնոյի տանիս այսօր ալ: Կրնաս երթալ:»

Փոլիաննա յուսախար մնաց:

«Ո՛հ, մօրաքոյր, անոր հիւանդութիւնը միշտ կը տեւէ:
Կոտրած ոտքը միշտ կոտրած չմտաւ: Շարաթ մըն է
որ ոտքը կոտրած է:»

«Այո, կը յիշեմ հիմա: Լսեցի թէ Պ. Ճոն Փէնտրլ-
թըն արկած մը անցուցեր է: Ա.Մէյն պարագայի մէջ բնաւ
միտք չունիմ պաղածոյ գրկել անոր:»

«Կ'երեւայ որ չես սիրեր զինք,» ըսաւ Փոլիաննա:
«Եթէ ուզես, չեմ բեր թէ դուն զրկեցիր, կ'ըսեմ որ
ես բերի: Ես չատ կը սիրեմ զինք, եթէ կարող ըլլայի,
ուրախութեամբ պաղածոյ պիտի գրկէի անոր: Օր. Փոլի
սկսաւ զուլը շարժել, բայց յանկարծ հարցուց.

«Ով ըլլալդ գիտէ, Փոլիաննա:»

«Չեմ կարծեր, անունս ըսած եմ անոր, բայց զիս
բնաւ անունովս կոչած չունի:»

«Գիտէ՞ թէ ինծի հետ կը բնակիս:»

«Ոչ, բնաւ բան մը չեմ ըսած անոր:»

«Ուրեմն չը՞ գիտեր որ իմ քրորջն աղջիկն ես:»

«Չեմ կարծեր:»

Օր. Փոլի լսիկ Փոլիաննայի կը նայէր, բայց աչքերը
Չայն չէին տեսներ.

«Կրնաս, կրնաս պաղածոն Պ. Փէնտրլթընի տանիլ
իր բոլ նուէրդ: Հասկցա՞ր, ես չեմ որ կը զրկեմ: Նայէ
որ այնպէս չկարծէ:»

«Շատ աղէկ, ոչ, Շատ չնորհալալ եմ, մօրաքոյր:»
Փոլիաննա ուրախ դուարթ սենեակէն դուրս վազեց:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ

ՏՈՒԹՈՐ ԶԻԼԹԸՆ

Գորշ քարէ անագին տունը շատ տարրեր երեցաւ Փոլիաննայի այս իր երկրորդ այցելութեան առթիւ: Պատուհանները բաց էին: Տարիքոտ կին մը ետեւի պարտէզը լաթ փռելու վրայ էր: Բժիշկին կառքն ալ կողմնակի դրան առջև կեցած էր: Լաթ փող կինը եկաւ դուռը բացաւ:

«Բարի լոյս, մսի պաղածոյ բերի Պարոն ֆէնտըլթընի:»

«Շնորհակալ եմ,» ըսաւ կինը ու ձեռքը երկնցուց որ կողովը առնէ: «Ո՞վ բերաւ, ըսեմ:»

Բժիշկը, որ նոյն միջոցին գաւիթ մտաւ, լսեց խօսակցութիւնը և դառնալով տեսաւ Փոլիաննայի յուսախաբ դէմքը:

«Բա՛ն մը բերեր ես. պաղածոյ. շատ լաւ, շատ լաւ: Մեր հիւանդը տեսնել չե՞ս ուզեր:»

«Այո, պարոն, կ'ուզեմ:» Փոլիաննայի դէմքն ուրախութեամբ փայլեցաւ: Բժիշկը գլխու շարժում մը ըրաւ, և ասոր վրայ կինը մեծապէս զարմացած երևոյթով մը ներս առաջնորդեց պզտիկ աղջիկը: Բժիշկին ետեւը երիտասարդ մը կայնած էր: Հիւանդապահ մըն էր որ քաղաքէն եկեր էր մասնաւորապէս Պարոն ֆէնտըլթընը խնամելու համար:

«Բայց Տոքթոր, չէ՞ որ Պարոն ֆէնտըլթըն բացարձակապէս չուզեր ոեւէ մէկը տեսնել,» հարցուց ան:

«Այո, բայց իմ հրամանս է: Պատասխանատուութիւնը ես իմ վրաս կ'առնեմ:» Յետոյ ժպտելով ըսաւ, «Դուն չես գիտեր թէ այդ պզտիկ աղջիկը ի՞նչ մը զօրացուցիչ դեղէ աւելի լաւ է:»

«Ո՞վ է ան:»

Բժիշկը ըսպէ մը լուռ կեցաւ ու յետոյ պատասխանեց.

«Մեր ամէնէն լաւ ճանչցուած բնակիչներէն մէկուն քեռաղջիկը: Անունը Փոլիաննա Հուիթիւր է: Ես ... ես տակաւին փոքրիկ օրիորդը անձնապէս ճանչցած չեմ: Բայց հիւանդներէս շատեր կը ճանչնան:»

Հիւանդապահը ժպտեցաւ:

«Ու այդ աղջկան հայթայթած զօրացուցիչ դեղն ի՞նչ բանէ կը բաղկանայ:»

«Ես ալ չեմ գիտեր: Լյօածիս նայելով կը բաղկանայ անյաղթելի, անասելի ուրախութենէ մը՝ ամէն բանի համար որ կը պատահի: Երանի՜ թէ կարող ըլլայի տուփ մը փայտահատի պէս ծախու առնել. զինք, կամ հիւանդի մը տալ: Ասով հանդերձ, եթէ անոր պէս շատ մարդ գտնուէր, աշխարհիս վրայ դուն ու ես ժապաւէն ծախել եւ հող փորել պիտի ստիպուէինք հացերնիս ճարելու համար. վառն գի աշխարհ ալլեւս ոչ բժշկի և ոչ հիւանդապահի պէտք պիտի ունենար:» Ու բժիշկը խնդալով կառքը մտաւ ու սանձերը ձեռք առաւ:

Նոյն միջոցին Փոլիաննա, բժիշկին պատուէրին համաձայն, հիւանդին սենեակն առաջնորդուեցաւ: Գրատունէն անցան ու Փոլիաննա ինքզինք ձօն կերպով կահաւորուած անկողնաւանդի մը մէջ գտաւ: Սպասուհին վախցած ձայնով մը ըսաւ հիւանդին.

«Եթէ հաճիք, տէր իմ, պզտիկ աղջիկ մը եկաւ: Պաղածոյ է բերեր ու... ու բժիշկը ըսաւ որ ներս բերեմ զինք:» Այսպէս ըսաւ ու անյայտացաւ, այնպէս որ Փոլիաննա մինակ մնաց սրբոգամ երևոյթով մարդուն հետ, որ անկողնին մէջ կռնակին վրայ պառկած էր:

«Հոս նայէ, ես ձեզի չըմի՞ որ... ո՛հ, դուն ես,»

բացագանչեց, երբ տեսաւ պզտիկ աղջիկը որ իրեն կը մօտենար:

«Այո, ես եմ. Պարոն», ըսաւ Փոլիաննա խնդալով:
«Ապաստահին ուզեց պաղածոն առնել ձեռքէս, ու զիս ներս չէր ընդուներ: Բայց վերջը լսիչկը եկաւ ու զիս ներս զրկեց: Ո՛րքան ուրախ եմ որ թող տուաւ որ գամ ձեզ տեսնել:»

Մարդն ակամայ ժպտեցաւ, բայց միայն «հըմ» ըսաւ:
«Քեզի պաղածոյ լերի, հորթի պաղածոյ, կը սիրե՞ս:»
Զայնը քիչ մը լարձրացուց Փոլիաննա:

«Բնաւ կերած չունիմ», ըսաւ մարդը կտրուկ կերպով, ու նորէն իր սովորական դաժան երեւոյթն առաւ:
Պզտիկ աղջկան գէմքը վայրկեան մը յուսախարութենէն միջնցաւ, սակայն դարձեալ զուարթացաւ:

«Կերած չեմ: Լաւ ուրեմն, եթէ չես կերած, սիրելիդ կամ չսիրելիդ ալ չես գիտեր: Եթէ գիտնայիր...»

«Աղէկ, աղէկ, մէկ բան կայ որ չատ լաւ գիտեմ: Ան ալ աս է որ հոս այսպէս կոնակիս վրայ մնացեր եմ, ու մինչև դատաստանին օրն ալ ոտք կ'լլելիք չունիմ:»

Փոլիաննա ահաբեկած մնաց:

«Ու-ո՛ւհ, ո՛չ. մինչև դատաստանին օրը չկրնար ըլլալ, այսինքն մինչև այն օրը երբ Գարրիէլ հրեշտակ իր փողը պիտի հնչեցնէ: Գիտեմ: Սուրբ Գիրքը կ'ըսէ որ կարելի է որ մեր կարծածէն շուտ գայ... վերջը...»
Մարդն յանկարծ խնդաց:

«Կեցիր, կեցիր, ըսածդ իրար խառնուեցաւ քիչ մը, չէ՞:»

Փոքր աղջիկը խնդաց: «Կրնայ ըլլալ, ըսել կ'ուզեմ որ ոտքերն այնքան երկար չեն տեւեր, այսինքն կոտրած ոտքերն ըսել կ'ուզեմ: Անդամաւոյժ ըլլալու պէս չէ, Տիկին Սնոյի պէս... ուրախ ըլլալու ես որ անոր հիւանդութիւնը չունիս:»

«Ե՛հ, անշուշտ», ըսաւ մարդը ծաղրական չեշտով:

«Ու յետոյ, միայն մէկ ոտքդ կոտրած ես, երկուքն ալ կրնայիր կոտրել: Անոր համար ալ ուրախ ըլլալու ես:»

«Իրաւ, ի՛նչ բազդ», շարունակեց մարդը ծաղրական կերպով: «Ատ ըսածիդ համեմատ ուրախ ըլլալու եմ որ հարկւրոտնեայ օձասանտը մը չեմ եւ յիսուն ոտք չկոտրեցի, չէ՞:» Փոլիաննա մարեցաւ խնդալէն:

«Ահ, շատ աղէկ ըսիր», գոչեց Փոլիաննա զուարթութեամբ, «ու դեռ աւելին ալ կայ: Ուրախ կրնաս ըլլալ որ ստակ ունիս, ինքզինքդ կը զրկես, և դրամդ կռապաշտներուն կը պահես: Ես գիտեմ այդպէս ընելը: Նանսի ըսաւ ինծի: Անոր համար ըսի թէ ներսուանց աւելի բարի ես քան թէ դրսանց:»

Մարդուն բերանը զարմանքէն բաց մնաց:

«Նանսի ըսաւ որ ես ստակս կռապաշտներուն կը պահեմ, ի՛նչ, Նանսին ո՞վ է:»

«Մեր Նանսին, մօրաքոյր Փոլիի քով կ'աշխատի:»

«Մօրաքոյր Փոլի, ա՛ն ո՞վ է:»

«Օր. Փոլի Հարինկթըն է, ես անոր հետ կը բնակիմ:»

«Օր. Փոլի... Հարինկթըն... դուն անոր հետ կը բնակիս...» կրկնեց մարդը չնչատ:

«Այո, անոր քրոջ աղջիկն եմ: Զիս իր քովը առաւ, որ զիս մեծցնէ իմ մօրս սիրոյն համար», բացատրեց Փոլիաննա մեղմբ: «Երբ հայրիկն ալ երկինք գնաց մայրիկին ու միւսներուն քով, ես հոս վարը միամիտակ մնացի: Միակ Տիկնանց Օժանդակը կար: Վերջը մօրաքոյրս զիս իր քովը առաւ:»

Մարդուն սե աչքերն երկար ատեն սուեռեցան Փոլիաննայի դէմքին վրայ: Տարօրինակ ժպիտ մը փայլեցաւ անոր շրթունքին վրայ:

«Ինծի նայէ. ըսել չես ուզեր որ Օր. Փոլի Հարինկթըն զրկեց ինծի ալ, պաղածոն:»

Փոլիաննա դող ելաւ:

«Ո՛յ, ոչ պարոն», ըսաւ ան, «մօրաքոյրս յանձնարարեց որ այնպէս կարծել չտամ քեզի թէ ինք զրկած է աս, միայն ես... ես...»

«Հա, ես ալ այդպէս կը խորհէի», ըսաւ մարդը կտրուկ կերպով, ու դէմքը պատին դարձուց: Փոլիաննա կամացուկ մը դուրս ելաւ:

Դուրսը պատշգամին տակ բժիշկը տակաւին կառքին մէջ կ'սպասէր: «Լաւ, Օրբորդ Փոլիաննա, կրնամ հաճոյքը ունենալ քեզ կառքովս մինչեւ տուն տանելու: Քիչ մը սցալ ճամբայ ելայ, բայց վերջը մտածեցի որ քիչ մը սպասեմ որ քեզ ալ հետս տանիմ»:

«Շնորհակալ եմ, պարոն բժիշկ, շատ կը սիրեմ կառք նստիլ», գոչեց Փոլիաննա ուրախութեամբ:

«Իրաւ, շատ կը սիրես», ըսաւ բժիշկը ժպտելով: «Լսածիս նայելով շատ բան կայ որ շատ կը սիրես, չէ՞»:

«Ձեմ գիտեր», ըսաւ խնդալով Փոլիաննա. «Իրաւ անանկ է կարծես: Գրեթէ ամէն բան որ ապրիլ է՝ կը սիրեմ: Միւս բաներն այնչափ չեմ սիրեր: Բայց հոգ չէ, անոնք ապրիլ չեն»:

«Այդ միւս բաներն ի՞նչ են, ըսէ տեսնեմ»:

«Մօրաքոյրը կ'ըսէ որ անոնք ապրիլ ստովի են», հառաչեց Փոլիաննա: Բժիշկը տխրօրէն ժպտեցաւ:

«Այդպէս կ'ըսէ: Իրաւ ալ ճիշտ իրմէ կ'սպասուի այդպիսի խօսք»:

«Բայց ես չեմ հաւատար. ապրիլը սորվելու պէտք չունի, ես բնաւ չսորվեցայ: Արդէն գիտեի»: Բժիշկը խօսք հառաչ մը արձակեց:

«Վախնամ թէ մեզմէ շատեր ուզեն չուզեն՝ սորվելու պէտք կ'ունենան, սիրելի պզտիկս», ըսաւ: Փոլիաննա կամացուկ մը վեր բժիշկին երեսը նայեցաւ, ու տե-

սաւ թէ շատ տխուր է: Սիրտը ցաւեցաւ ու փափաքեցաւ որ կարող ըլլար բան մը ընել անոր համար: Քիչ ետքը ըսաւ,

«Տօքթոր Ջիլթըն», կը մտածեմ թէ բժիշկի դրազումին չափ երջանիկ գործ չկայ աշխարհի վրայ, այնպէս չէ՞»:

«Երջանիկ, երբ ամէն մտած ելած տեղս տառապանքէ զատ ուրիշ բան չեմ տեսներ», բացազանչեց բժիշկը:

«Անշուշտ, չէ՞ որ միշտ այդ տառապանքը թեթեւցնել կ'աշխատիս—անշուշտ, ուրախ ես որ կրնաս օգնել տառապողներու, այնպէս որ միշտ ամէնէն աւելի երջանիկ ես»:

Բժիշկին աչքերն յանկարծ տաք տաք արցունքներով լեցան: Իր կեանքը շատ առանձին կեանք էր: Ո՛չ կին ունէր, ո՛չ ալ տուն, բացի վարձուած երկու սենեակէ: Իր գործը շատ կը սիրէր. ու հիմա երբ Փոլիաննայի փայլուն աչքերուն մէջ նայեցաւ, այնպէս զգաց թէ գլխուն վրայ զինք սիրող ձեռք մը կը դրուէր օրհնելու համար: Զգաց թէ ասկէ ետքը օրուայ մը ծանր աշխատութիւնը կամ գիշերուայ մը երկար ու յոգնեցուցիչ անքնութիւնը միշտ իր միտքը պիտի բերեն Փոլիաննայի ներշնչիչ խօսքերը:

«Կատուած օրհնէ քեզ, աղջիկս», ըսաւ զոգովուն ձայնով: Ետոյ իր փայլուն ժպիտը փայլեցաւ դէմքին վրայ—այն ժպիտը զոր իր հիւանդներն այնքան կը սիրէին: «Կը խորհիմ թէ բժիշկն ալ իր հիւանդներուն չափ զօրացուցիչ դեղին պէտք ունի»: Փոլիաննա բնաւ չհասկըցաւ թէ ի՞նչ ըսել ուզեց ան, բայց համարձակեցաւ հարցնել:

Տուն հասնելէ ետքը Փոլիաննա ներս քնաց և մտաւ այն սենեակը ուր մօրաքոյրը նստած էր:

«Ո՞վ է այն մարդը, Փոլիաննա, որ մինչեւ պարտէզ
բերաւ քեզ կառքով,» հարցուց:

«Ձե՞ս ճանչնար զինք, մօրաքոյր, Տօթթօր Չիլթընն էր:»

«Տօթթօր Չիլթըն, հոս ի՞նչ բան ունէր:»

«Ձիս տուն բերաւ, այդչափ: Եւ պաղածոն ալ պա-
րոն Փէնտըլթընի տունի և...»

Օր. Փոլի յանկարծ չտկուեցաւ նստած տեղը:

«Փոլիաննա կը յուսամ թէ չկարծեց որ ես զրկեցի:»

«Ո՛հ, ոչ. ես ըսի իրեն որ դուն չզրկեցիր:» Օր. Փո-
լի կասկարմիր եղաւ:

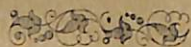
«Ըսի՞ր իրեն որ ես չզրկեցի:»

Փոլիաննա աչքերը խոշոր խոշոր բացաւ՝ մօրաքրոջը
յանդիմանական ձայնէն ազդուած:

«Բայց, մօրաքոյր, դուն այնպէս ըսիր, չէ՞:»

«Ես ըսի որ այնպէս կարծել չտաս թէ ես չզրկեցի:
Բայց հարկ չէր բացէ ի բաց ըսել թէ ես չզրկեցի:»

«Ես վնաս մը չեմ տեսներ այս բանին մէջ» հառա-
չեց Փոլիաննա, մինչ կ'երթար գլխարկը կախել այն
մասնաւոր գամէն, որու վրայ միայն կախեալ էր զայն,
իր մօրաքրոջ որոշ հրամանին համեմատ:

ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԸ ԵՒ ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ ՇԱՒԸ

Շաբաթ մը ետքը, անձրեւոտ կէսօրէ մը ետեւ, Օր.
Փոլի կառքով Տիկնանց Օժանդակի ժողովին գնաց: Երբ
վերադարձաւ, այտերն անուշ վարդագոյն եղեր էին ու
մազերն ալ խոնաւ հովէն քրքրուելով փոքրիկ գանգուր-
ներու վերածուեր էին դէմքին շուրջ: Փոլիաննա ընաւ
այդքան գեղեցիկ տեսած չէր զայն:

«Ո՛հ, ո՛հ, ո՛հ, մօրաքոյր, դուն ալ ունիս, դուն ալ
ունիս, դուն ալ ունիս,» գոչեց ան մօրաքրոջ շուրջ
ցատկոտելով, երբ այս վերջինը նստելու սենեակէն ներս
մտաւ:

«Ի՞նչ ունիմ, զարմանալի արարած:» Փոլիաննա տա-
կաւին կը ցատկոտէր:

«Բնաւ չէի գիտեր որ դուն այլ ունիս: Ի՞նչպէս կ'ըլ-
լայ որ մարդ ունենայ ասոնք ու չերեւան: Ես ալ կրնամ
ունենալ կ'ըսես:» Ու Փոլիաննա վար քաշեց ականջին
ետեւն իր շիփ շխտակ մազերու խուրձերը, «Այսինքն
երկինք չգացած, ըսել կ'ուզեմ,» աւելցնելով:

«Ի՞նչ կ'ըլլաս, Փոլիաննա,» հարցուց Օր. Փոլի, գըլ-
խարկն հանելով ու ջանալով մազերը ձեռքերով չտկել:

«Ոչ, ոչ, մօրաքոյր, մի՛ ըներ,» աղաչեց Փոլիաննա.
«ատոնց համար է որ կ'ըսեմ, անուշիկ պզտիկ գանգուր-
ները: Ձեռ գիտեր որչափ աղուոր կ'երևաս այդպէս:
Ի՞նչ կ'ըլլայ, մօրաքոյր, թոյլ տուր անգամ մը որ մա-
զերդ չտկեմ, և ծագիկ մը դնեմ:»

«Փոլիաննա:» Օր. Փոլի ձայնը խիստ էր, մասնաւոր
անոր համար որ աղամայ յուզուեր էր: Ո՞վ կը խորհէր

հիմա իր մազերուն ի՞նչպէս ըլլալուն վրայ: Ո՞վ զինքն հիմա աղուոր կոչած ունէր, և կամ որո՞ւ փոյթն էր թէ աղուո՞ր էր կամ ոչ: Անկարողութեան զգացումը նորէն իր վրայ եկաւ, ու ձեռքը կոկորդին տարաւ: Փոլիաննա դարձեալ ոտքերուն մատներուն վրայ ցատկաւորով պարել սկսաւ:

«Մի ըներ չըսիր-չըսիր, չըսիր: Ըսել է թոյլ պիտի տաս: հիմա կ'երթամ սանտրդ կը բերեմ:»

«Փոլիաննա, Փոլիաննա,» պոռաց Օր. Փոլի անոր ետեւէն, ու անոր հետեւելով վեր վազեց:

«Վե՞ր եկար,» ըսաւ Փոլիաննա, երբ Օր. Փոլի իր սենեակը մտաւ: «Աւելի աղէկ. նայէ, սանտրը հոս ձեռքս է: Հոս հայելիին առջեւ նստէ, եթէ հաճի: Ի՞նչ ուրախ եմ որ թոյլ տուիր որ մազերդ շտկեմ:»

«Բայց... ես... ես...» Օր. Փոլի չլմնցուց ըսելիքը: Ինք ալ զարմացաւ բրածին վրայ: Բայց կարող չեղաւ մերժել ու նստաւ: Փոլիաննա արդէն իսկ անոր մազերը քակեր և ուսն ի վար թափեր էր: Իր ճարպիկ, փափուկ մաւնները գործի սկսեց ինչ:

«Ո՞հ, ի՞նչ հիանալի մազեր ունիս,» չափախօսեց. «քեզ այնպէս գեղեցիկ պիտի ընեմ, որ ամէն մարդ, քեզի նայիլ պիտի ուղէ:»

«Փոլիաննա,» բացազանչեց Օր. Փոլի մազերուն ներքեւէն: «Ես ալ չեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ կը թողում որ այսպիսի խենդ բաներ ընես:»

«Բայց, մօրաքոյր, չե՞ս ուզեր որ ամէն մարդ քեզի նայի ու հաճօյք զգայ: Չե՞ս սիրեր աղուոր բաներու նայիլ: Ես միշտ երջանիկ կ'ըլլամ, երբ գեղեցիկ անձի մը երեսը տեսնեմ: Միւսները սիրտս կը ցաւցնեն:»

«Բայց... բայց...»

«Մազ շտկելը շատ կը սիրեմ,» շարունակեց Փոլի-

աննա: «Ո՞հ, մօրաքոյր, միտքս բան մը ինկաւ, բայց գաղտուկ է, չեմ ըսեր: Ահա, հիմա մազերդ շտկելու գործը գրեթէ լմնցաւ: Կեցիր, վայրկեան մը երթամ գամ: Բայց պիտի չչարժիս, խօսք տուր, խօսք տուր: Մինչև գամ, տեղէդ մի շարժիր: Հայելիին մէջ ալ մի նայիր:» Ու դուրս վազեց: Օր. Փոլի թէև բան մը չըսաւ, բայց մտքէն կ'ըսէր որ անշուշտ անմիջապէս պիտի քակէ Փոլիաննայի ըրածը, ու մազերը վերստին առաջուան պէս պիտի շտկէ: Ճիշտ այդ բոլորին, կարծես դիպուածով մը, Օր. Փոլի ինքզինք հայելիին մէջ տեսաւ, ու իր տեսածը պատճառ եղաւ որ իր այտերն աւելի վարդագոյն ըլլան:

Իրաւ իր տեսած դէմքը, դեռահաս անձի մը դէմքը չէր: Բայց հիմա որ յուզուած էր, այտերը վարդագոյն էին ու աչքերը կը փայլէին: Դուրսի խոնաւ օդէն մազերը տակաւին թաց էին և ծալքեր կաղմեր էին ճակատին շուրջ և հոս հոն գանդուր մը կ'իյնար: Հայելիին մէջ տեսածն այնքան զարմացուց Օր. Փոլին որ բոլորովին մոռցաւ իր որոշումը մազերը քակելու մասին, մինչև որ վերջապէս Փոլիաննա ներս մտաւ: Օր. Փոլի դեռ շարժելու կարող չէր եղած, երբ Փոլիաննա կակուզ բանով մը անոր աչքերը կապեց ետեւէն:

«Փոլիաննա, Փոլիաննա, ի՞նչ կ'ընես,» գոչեց ան: Փոլիաննա խնդաց:

«Ա՛հ, կը տեսնես որ աչքերդ կապեցի, որպէս զի չգիտնաս թէ ի՞նչ կ'ընեմ: Կեցիր, մի շարժիր: Հիմա կը տեսնես:»

«Փոլիաննա, վերցուր սա բանը աչքերուս վրայէն,» ըսաւ Օր. Փոլի և ջանաց ոտքի ելլել: Նոյն միջոցին զգաց որ Փոլիաննա կակուզ, փափուկ բան մը կը տեղաւորէր իր ուսերուն վրայ: Երբ աւարտեց իր գործը, Փոլիաննա

չատ գոհ մնաց իր շրածէն: Մօրաքրոջ ուսերուն վրա ձգեր էր հիանալի մետաքսեայ շալ մը, զոր Նանսիի հետ սնուկները շտկած ատեն գտեր էր: Մէկ պակաս միայն նշմարեց, և Փոլիաննա դռնէն դուրս ապակեպատ պատշգամբին նայելով տեսաւ որ այդ պակասն ալ կրնար լրացնել, վասն զի պատշգամբին վանդակորմին փաթթուած տեսաւ ուշ մնացած կարմիր վարդ մը: Ձեռքէն բռնելով տարաւ մօրաքոյրը մեղմիւ գէպ ի պատշգամ:

«Փոլիաննա, ո՛ւր կը տանիս զիս, չեմ գար», ըսաւ Օր. Փոլի. ետ ետ քաշուելով:

«Հոս, մօրաքոյր, պատշգամբ, վայրկեան մըն ալ, ու այլևս կը վերցնեմ աչքիդ ծածկոյցը. կ'աղաչեմ»: Փոլիաննա փրցուց վարդն ու Օր. Փոլիի մագերուն մէջ խոթեց: Ապա անոր աչքերուն վրայ կապուած թաշկինակին կապը քակեց, և զայն մէկ կողմ գրաւ:

«Ո՛հ, մօրաքոյր, հիմա նայէ, աղուոր չեղա՛ւ»: Օր. Փոլի վայրկեան մը գինովի պէս մնաց: Յետոյ դուրս նայեցաւ, մեղմ ճիչ մը արձակեց ու ներս վազեց: Փոլիաննա դարձաւ դուրս նայեցաւ այն կողմը ուր մօրաքոյրը կը նայէր, և տեսաւ որ կառք մը կայնած էր դրան առջև: Իսկոյն ճանչցաւ զայն վարդ անձը:

«Տօթթօր Ձիլթըն, Տօթթօր Ձիլթըն», կանչեց Փոլիաննա զուարթօրէն, «ես հոս եմ, զիս տեսնել կ'ուզես»:

«Այո», պատասխանեց բժիշկը ժպտազին, «կը հաճի՞ս վար գալ»: Փոլիաննա վար իջաւ ու տեսաւ որ բըժիշկը կառքին մէջ իրեն կ'սպասէ:

«Հիւանդիս համար քեզ յանձնարարեցի, և եկա որ դեղագիրս չինել տամ», ըսաւ ան: «Կու գա՞ս»:

«Ի՞նչ ըսել կ'ուզես, դեղարա՞ն պիտի երթանք»:

«Ո՛հ, այդ ըսել չեմ ուզեր: Պարոն Փէնտըլթըն քեզ տեսնել կ'ուզէ, և քանի որ անձրեւը դադրեցաւ, կառքս

բերի որ անոր տունը տանիմ քեզ: Ժամը վեցին վերըստին տուն կը բերեմ քեզ»:

«Անշուշտ գալ կ'ուզեմ: Երթամ մօրաքրոջս հարցնեմ», ըսաւ Փոլիաննա:

Քանի մը բռնէին վերադարձաւ գլխարկը ձեռքը: Բայց գէժքը լուրջ էր: Երբ ճամբայ ելան, բժիշկն հարցուց, «Ի՞նչ կայ, մօրաքոյրդ չուզեց որ գաս»:

«Աւայո», հռուչեց Փոլիաննա. «բայց կարծես թէ չափազանց զօրաւոր կերպով ուղեց որ գամ: Երբ արտօնութիւն խնդրեցի, «Աղէկ, աղէկ, գնա, գնա, երանի՛ թէ առաջ երթայիր», ըսաւ: Բժիշկը ջանաց ժպտիլ, բայց աչքերը շատ լուրջ էին: Քիչ ետքը հարցուց.

«Քիչ մը առաջ—վերը—քեզի հետ եղող անձը մօրաքոյրդ էր—պատշգամբին մէջ տեսածու»:

«Այո, կ'երեւի թէ անոր համար բարկացաւ: Ծիշտ ուր հագուեցուցեր էի զինք ու շալն ալ վրան տուեր էի, և մաղերուն մէջ վարդ մը խոթեր էի: Շիտակ ըմէ, հիւանալի չէ՞ր երեւար»:

Բժիշկը վայրկեան մը չափաախտանեց ու յետոյ հազիւ լսելի ձայնով ըսաւ,

«Այո, Փոլիաննա ինծի ալ այնպէս երեւցաւ»:

“ՎԷՊԻ ՊԵՍ ԲԱՆ ՄԸ”

Այս անգամ ձոնն փէնտըլթըն ժպտով ողջունեց Փոլիաննան:

«Իրաւ, Օրիորդ Փոլիաննա, շատ ներողամիտ փոքրիկ անձնաւորութիւն մ'ես, եթէ ոչ՝ այսօր զիս տեսնել չէիր դար:»

«Ինչո՞ւ այդպէս կ'ըսէք, Պարոն փէնտըլթըն: Մենք ուրախութեամբ եկայ, ինչո՞ւ ուրախ չըլլայի:»

«Վասն զի չափազանց անհամբոյր գտնուեցայ քեզի հանդէպ անցեալ անգամ, մանաւանդ զիս անտառը գտած օրդ, և տակաւին շնորհակալ անգամ եղած չեմ քեզի այն օրը ինծի ըսածներուդ համար: Հիմա դուն ալ ինծի համամիտ չե՞ս որ այսքան ապերախտ գտնուելէս ետքը քու ինծի այցելելդ ներողամիտ ըլլալուդ ապացոյց է:»

«Բայց ես ուրախ եմ որ քեզ գտայ այն օրը անտառին մէջ, այսինքն ոչ թէ ոտքդ կտարած ըլլալուն... այլ...»

«Էաւ, լաւ:» Ըսաւ ձոնն փէնտըլթըն խնդալով. «Էւզուդ երբեմն սխալ կ'ըսէ ըսելիքներդ, այնպէս չէ: Ասով հանդերձ կ'ուզեմ՝ հիմա շնորհակալ ըլլալ քեզմէ ու ըսել որ այն օրը շատ քաջութեամբ վարուեցար: Նաև բերած պաղածոյիդ համար շատ շնորհակալ եմ:»

«Աղուո՞ր էր,» հարցուց Փոլիաննա:

«Շատ աղուոր էր: Այսօր ալ պաղածոյ բերի՞ր ինծի, զոր մօրաքոյր Փոլի չղրկեց,» յարեց ու խնդաց:

«Ո՛ր, Պարոն,» պատասխանեց փոքրիկը վարանելով ու կարմրելով. «Կ'աղաչեմ, Պարոն: Այն օրը որ ըսի թէ

մօրաքոյրը չղրկեց, անքաղաքավար ըլլալու նպատակ չունէիս:

ձոնն փէնտըլթըն չպատասխանեց: Աչքերն հեռուն յառած էր, կարծես ուրիշ բան կը դիտէր: Քիչ յետոյ երկար հառաչ մը արձակեց, և ապա դարձաւ Փոլիաննայի ու ըսաւ. «Էաւ, լաւ, ես քեզ հոս կանչել չտուի որ աւելեւդ տխրիմ: Ինծի նայէ, գնա այն սենեակը ուր հեռաձայնը տխրիմ: Ինծի նայէ, գնա այն սենեակը ուր հեռաձայնը կը գտնուի: Հոն քանդակուած տուփ մը պիտի գտնես մեծ պատուհանին վարի դարակին վրայ: Գէթ հոն ըլլալու է, եթէ այդ անտանիկ սպասուհին վերցուցած չէ: Այդ տուփը հոս ինծի բեր: Ծանր է, բայց կրնաս վերցնել, կարծեմ:»

«Այո, ես շատ ուժով եմ,» ըսաւ Փոլիաննա զուարթօրէն, և դուրս վազեց: Վայրկեան մը ետքը տուփը բերաւ: Ամէն կերպով հետաքրքրական կէս ժամ մը անցուց Փոլիաննա: Տուփը լիցուն էր տեսակ տեսակ դանձերով, զոր ձոնն փէնտըլթըն իր տարիներու ճամբորդութեանց ժամերէն հաւաքած էր. Հաւաքածոյին ամէն մէկ կտորն միջոցին հաւաքած էր. Հաւաքածոյին ամէն մէկ կտորն իր հետաքրքրական պատմութիւնն ունէր, ըլլա՞ր այն Չիլիի նաստանէ բերուած շարք մը ուլունք, կամ թէ սև սաթի կտոր մը Հնդկաստանի մէջ գտնուած: Այս այցելութիւնը Փոլիաննայի համար ծայրէ ծայր հաճելի եղաւ: Բայց միայն տուփին մէջ գտնուած բաներուն վրայ չխօսեցան: Փոլիաննա ամէն բան սպասեց: Ան խօսեցաւ նանսիի, իր արդի կեանքին, նոյն իսկ իր հեռաւոր տան ու հոն իր ապրած կեանքին վրայ: Երբ մեկնելու ժամանակն եկաւ, մարդը դարձաւ Փոլիաննայի ու ըսաւ ձայնով չ'ըլլա՞ր տակաւին բնաւ լսած չէր:

«Սիրելի պղտիկս, կ'ուզեմ որ յաճախ ինծի այցելութեան դաս կու գաս: Տես, ես միսմինակ եմ ու ընկերութեանդ կարօտ: Այս ալ ըսեմ որ երբ անցեալ օր ո՞վ

ըլլալէ հասկցայ, չուզեցի այլևս քեզ տեսնել: Պատճառը այն է որ դուն ինծի յիշեցողդ ինչ որ ես տարիներէ հետէ մոռնալ կը ջանամ: Անոր համար ամէն անգամ որ բոխկը կ'ուզէր որ դաս զիս տեսնել, ես կը մերժէի: Քիչ ատենէն տեսայ որ քեզ տեսնելու փափաքս այնքան բուռն է որ, փոխանակ մոռնալ ուզածս մոռնալու, ա՛ւաելի կը յիշեմ: Ուստի հիմա այլևս կ'ուզեմ յաճախ տեսնել քեզ: Կու գա՞ս, փոքրիկս:»

«Ո՛հ, այո, անշուշտ, Պարոն Փէնտըլթըն», ըսաւ Փոլիաննա, փայլուն ու կարեկցութեամբ լի աչքերով նայելով տխուր մարդուն:

«Ծնորհակալ եմ», մըմնջեց մարդը մեղմիւ:

Երեկոյեան ճաշէն ետքը Փոլիաննա, խոհանոցին սեմին վրայ նստած, Նանսիի պատմեց Ճոն Փէնտըլթընի քանդակազարդ տուփին ու անոր մէջ գտնուած բաներուն վրայ:

«Զարմանալի բան է որ այդ մարդը ցուցուց քեզի այդ ամէնը և անոնց վրայ խօսեցաւ, քանի որ ուէ մէկու հետ չխօսիր բնաւ:»

«Ո՛հ, ոչ, Նանսի, ինք բնաւ դաժան չէ. միայն երեւոյթն այնպէս է», ըսաւ Փոլիաննա: «Զեմ հասկնար թէ ինչո՛ւ ամէն անձ գէշ մարդու տեղ դրած է զայն: Եթէ մարդիկ ճանչնային զինք, վստահ եմ որ տարբեր կարծիք պիտի ունենային: Կարծեմ մօրաքոյրս ալ շատ չսիրեր: Միտքդ է որ այն օրը պաղածոն չուզեց զրկել:»

«Է՛հ, կարծեմ պատճառն այն է որ 'պարտակաշուծիւն' չէր համարեր այդ բանը: Սակայն չեմ հասկընար թէ ի՞նչպէս եղաւ որ այդ մարդն այդպէս սէր կապեց քեզի: Ըսել չեմ ուզեր թէ սիրուելիք մէկը չես, քայց պզտիկի երես նայող մարդու չնմանիր, անոր համար կ'ըսեմ:»

«Զիս կը սիրէ», ըսաւ Փոլիաննա ժպտելով, «միայն թէ ոչ միշտ: Այսօր ըսաւ թէ ատեն մը եղաւ երբ զիս բնաւ տեսնել չէր ուզեր, քանզի իր մոռնալ ուզած մէկ բանը կը յիշեցնեմ եղեր:»

«Ի՞նչ ըսիր, ի՞նչ ըսիր», հարցուց Նանսի ականջնեւոր սրած:

«Զըսաւ թէ ի՞նչ էր այդ բանը», ըսաւ Փոլիաննա:

«Գաղտնիքն է», մըմնջեց Նանսի. «անոր համար քեզ առաջին անգամ տեսնելուն պէս սիրեց: Վէպի պէս բան մը: Ես շատ վէպեր կարդացած եմ, ուր գաղտնիքներու վրայ կը խօսուի: Անոր ամէն խօսքերը պատմէ տեսնեմ:»

Փոլիաննա պատմեց, երբ լմնցուց, Նանսի երկայն չունչ մը առաւ:

«Հիմա ամէն բան հասկցայ», եզրակացուց յաղթական շեշտով, և միևնոյն ատեն վախով ետին նայելով, «Մտիկ ըրէ, Ճոն Փէնտըլթըն ժամանակին Օր. Փոլին սիրած և անոր հետ նշանուած ըլլալու է:»

«Բայց, Նանսի, չկրնար ըլլալ. մօրաքոյրս հիմա չնաւ չսիրեր զայն:»

«Անշուշտ, ոչ», ըսաւ Նանսի արհամարհանօք. «խընդիրը հոս է արդէն: Ետոյ իրարու հետ աւերուած ըլլալու են:» Փոլիաննա դեռ չէր հաւատար, ու Նանսի սկսաւ աւելի մանրամասնօրէն պատմել:

«Մտիկ ըրէ որ ըսեմ. սապէս եղած ըլլալու է: Քու գալէդ քիչ առաջ Պարոն Թովմաս ըսաւ ինծի թէ Օր. Փոլի ատենօք նշանած մը ունէր: Այն ատեն ես չհաւատացի, բայց Պարոն Թովմաս ըսաւ որ այդ մարդը հոս քաղաքին մէջ կ'ապրի: Հիմա հասկցանք անշուշտ: Չէ՞ որ Պարոն Ճոն Փէնտըլթըն գաղտնիք մը ունի: Կեանքին մէջ: Չէ՞ որ այդ քեզ տունին մէջ փակուած

նստած է ու մարդու հետ չխօսիր: Զէ՞ որ յուզուեցաւ երբ ըսիր թէ դուն Օր. Փոլիի քրոջն աղջիկն ես, և հիմա ալ խոստովանեցաւ թէ մոռնալ ուզած մէկ բանը կը յիշեցնես իրեն: Ո՛վ ալ ըլլայ՝ կրնայ հասկնալ թէ այդ մոռնալ ուզածը Օր. Փոլին է: Գիտես որ Սրիորդն ալ անոր պաղածոյ զրկել չուզեց: Երեսիդ վրայի քթիդ չափ որոշ է ամէն բան, այնպէս չէ:»

«Օ-ճ-ճ-հ,» չչնչեց Փոլիաննա, «բայց, Նանսի, եթէ երբեմն իրար սիրած ըլլային, հաշտուած կ'ըլլային յետոյ: Ուրախ պիտի ըլլային հաշտուելու, այնպէս չէ:» Նանսի արհամարհական շեշտով մը ըսաւ.

«Դուն իրար սիրող նշանածներու վրայ բնաւ բան չեմ գիտեր: Դեռ պզտիկ եմ. գիտցիր որ եթէ կայ դասակարգ մը անձերու որ այդ քու ուրախութեան խաղդ չեն կրնար խաղալ, այն ալ իրարու հետ գժտուած զոյգերն են: Զէ՞ որ միշտ դաժան ու խոժոռ է մարդը, ու Օրիորդն ալ...» Յանկարծ լռեց Նանսի, երբ յիշեց թէ պզտիկ աղջկան մօրաքրոջ վրայ կը խօսէր:

«Եթէ կրնաս այնպէս շտկել գործը որ անոնք ալ այդ խաղդ խաղան, քիչ գործ տեսած չեմ ըլլար: Բայց վախնամ աշխատութիւնդ պարապը երթայ:»

Փոլիաննա չպատասխանեց, բայց երբ քիչ մը ետքը ներս գնաց, շատ խոհուն դէմք մը ունէր:

ՀԱՏՈՒԱԾԱԿՈՂ ՄԵՐԸ

Օգոստոսի տաք օրերը կ'անցնէին: Փոլիաննա յաճախ բլուրին վրայի մեծ տունը կ'այցելէր, և սակայն զո՞հ չէր ի՞նչ այցելութիւններէն: Իրաւ, Ճոն Փէնտըլթըն իր հետ կը խօսակցէր, ու շատ զարմանալի ու գեղեցիկ բաներ կը ցուցնէր, ու ինք ալ Փոլիաննայի խօսակցութիւնը սիրով մտիկ կ'ընէր: Բայց շատ անգամ խօսելու միջոցին յանկարծ վեր կը նայէր Փոլիաննա, և կը տեսնէր որ մարդը ցաւազին ու տժգունած դէմքով աչքերը գոց պառկած էր: Ուստի տարակոյսի մէջ կը մնար թէ արդեօք իր խօսակցութիւնն էր որ այդ վշտագին արտայայտութիւնը կը պատճառէր:

Փոլիաննա կ'ուզէր Պարոն Փէնտըլթընի այ պատմել ուրախ ըլլալու իր խաղը, բայց մինչեւ հիմա բնաւ առիթ չէր եղած այդ մասին խօսելու: Այլեւ բնաւ տարակոյս չունէր թէ այս մարդը իր մօրաքրոջ նախկին նշանածն էր: Ուստի սիրալից արտին բոլոր ուժովը կը փափաքէր որ կարենար բան մը ընել, որպէս զի երկուքն ալ, փոխանակ այնպէս միայնակ ու տխուր ապրելու, երջանիկ ըլլային: Թէ ի՞նչ կրնար ընել, չէր գիտեր տակաւին: Յաճախ իր մօրաքրոջ վրայ կը խօսէր Ճոն Փէնտըլթընի, և ան քաղաքավարօրէն մտիկ կ'ընէր: Սակայն յայտնի զերպով կը սրտնեղէր, ու երբեմն ծաղրական ժպիտ մը կ'ունենար: Ուրիշ ատեններ կը ջանար Ճոն Փէնտըլթընի վրայ խօսիլ իր մօրաքրոջ: Սակայն այս վերջինը մտիկ ընել անգամ չէր ուզեր, և միշտ կը փոխէր խօսքը: Բայց Օր. Փոլի սօվորութիւն ըրած էր այնպէս նիւթը փոխել.

Երբ Փոլիաննա ուրիշներու վրայ խօսէր, Ձոր օրինակ, երբ խօսէր Տօքթ. Չիլթընի վրայ, իրօք կարծես Օր. Փոլի մասնաւոր հակառակութիւն մը կը ցուցնէր Տօքթ. Չիլթընի դէմ: Օր մը, երբ Փոլիաննա հարբուխ եղած էր, Օր. Փոլի ըսաւ,

«Եթէ մինչև իրիկուն աւելի աղէկ չըլլաս, բժիշկ կանչել պիտի տամ»:

«Իրաւ, ուրեմն չեմ աղէկնար. վասն զի Տօքթ. Չիլթընը շատ կը սիրեմ» Մօրաքրոջ դէմքը տարօրինակ արտայայտութիւն մը առաւ:

«Ոչ, Փոլիաննա, Տօքթ. Չիլթըն պիտի չդայ», ըսաւ խստօրէն, «ան չէ սեր ընտանեկան բժիշկը, եթէ հարբուխ դէշնայ, Տօքթ. Ուարըն պիտի դայ»:

Փոլիաննայի հարբուխը չգէշցաւ ու Տօքթ. Ուարըն ալ չեկաւ:

Օգոստոսի վերջերն առտու մը Փոլիաննա Պարոն Փէնտըլթընի այցելութեան դացած էր, երբ նշմարեց որ անկողնին բարձրն վրայ հիանալի գոյներ ունեցող ճառագայթներ թափուէր էին ոսկեգոյն. կապոյտ ու կաշնա՛լ՝ եզերուած բոցաւառ կարմիրով ու մանիշակագոյնով: Խօսքը կիսատ թողուց ու ապշած հիացումով դիտել սկսաւ այս գեղեցիկ երեւոյթը:

«Պարոն Փէնտըլթըն, իրական ծիրանի գօտի մ'է այս, փոքրիկ ծիրանի գօտի մը, որ քեզի այցելութեան եկեր է», բացագանչեց, մեղմիւ ձեռքերը ծափելով, «բայց ի՞նչպէս կրնայ ներս մտած ըլլալ»:

Ճոն Փէնտըլթըն, որ այդ առտուն մասնաւորապէս փութ ու անհամբոյր էր, խնդաց:

«Կ'երևի թէ սա պատահանին քով կախուած ջերմաչափին ապակիին անկիւնէն ներս եկած է, Պէտք չէ որ արեւին մէջ կախուի ան, բայց առաւօտներն արեւ կու գայ անոր վրայ»:

«Ի՜նչ, արեւը կը շինէ ասիկա, եթէ ջերմաչափն իմա ըլլար, մինչև իրիկուն արեւին մէջ կը կախէի, որպէս զի ծիրանի գօտի շինէ»:

«Ջերմաչափն ի՞նչ օգուտ պիտի ունենար այն ատեն», ըսաւ մարդը խնդարով: «Օգին որչափ տաք կամ պաղ ըլլալն ի՞նչպէս կը հասկնայիր, եթէ ջերմաչափը միշտ արեւին մէջ ըլլար»:

«Ատոր համար հոգ պիտի չընէի բնաւ», պատասխանեց Փոլիաննա: «Օգին տաք կամ պաղ ըլլալը բնաւ տարբերութիւն չըներ, եթէ մարդ միշտ ծիրանի գօտիի մէջ ապրի»:

Մարդը դարձեալ խնդաց. ու երբ Փոլիաննայի երջանիկ դէմքը տեսաւ, կարծես նոր բան մը ինկաւ միտքը ու իր քովի գանգակն հնչեցուց:

«Նորա՛», ըսաւ երբ տարիքոտ սպասուհին սեմին վրայ երեւցաւ, «հիւրանոցի մեծ պղնձէ մոմակալներէն մէկը ինձի բեր»:

«Շատ աղէկ, Պարոն», ըսաւ կինը զարմացած: Վայրկեան մը ետքը վերադարձաւ, ու ներս մտած ատեն քաղցր հնչիւն մը լսուեցաւ: Այդ ձայնը մոմակալին շուրջ կախուած ապակիէ հատուածակողմերէն կու գար, որոնք շարժելով իրար կը զարնուէին:

«Շնորհակալ եմ, հոս սեղանին վրայ դիր», ըսաւ մարդը: «Թե՛ մը գերձան առ ու պատուհանին մէկ կողմէն միւսն հաստատէ: Հիմա վարագոյրը քաշէ: Կը բաւէ, չորհակալ եմ, լաւ է» ըսելով վերջացուց խօսքը երբ կինն հաղանդեցաւ: Սպասուհին դուրս ելաւ, ձոն փէնտըլթըն ժպտուն դէմքով Փոլիաննայի դռնաւով ըսաւ. «Հիմա կը հաճի՞ս սա մոմակալը հոս բերել»:

Փոլիաննա երկու ձեռքերովն զգուշութեամբ բռնեց և տարաւ: Մարդը մէկրիկ մէկրիկ հանեց հատուածակողմերն ու շաւեց վերմակին վրայ:

«Հիմա, սիրելիս, ասոնք մէկրիկ մէկրիկ տար կախէ Նորայի հաստատած դերձանին վրայ: Քանի որ ծիրանի

գօտի մէջ ապրիկ կը փափաքիս, ինք ալ պէտք է ծի բանի գօտի մը շինենք քեզի համար»

Փոլիաննա հազիւ երեք հատուածակողմ կախեր էր զերծանին վրայ, երբ սկսաւ տեսնել ինչ որ պիտի պատահէր և այնքան իրար անցաւ ուրախութենէն որ մատներն սկսան դողալ ու հազիւ կրցաւ մնացածները կախել: Երբ աւարակեց իր այդ գործը, երջանկութեամբ մը արծաթեց, ու ետ ետ գնաց որ աւելի աղէկ տեսնէ հիանալի երևոյթը: Երեւոյթն կահաւորուած խոշորաց տխուր սենեակը պարիկներու աշխարհ մը դարձե էր: Ամէն կողմ կը փայլէին ծիրանի գօտիները, գոյնզգոյն կանաչ, կապոյտ, կարմիր:

«Օհ-օհ-օհ, ինչ հիանալի է», չինչեց Փոլիաննա և ապա յանկարծ խնդաց գոչելով, «Կարծես արեն անգամ մեր խաղը խաղալու ելիր է»

«Ինչ ըսել կ'ուզես»

«Ահ, մոռցայ որ ես տակաւին քեզի բան մը չեմ ըսած ձեր խաղին վրայ»

«Ուրեմն, ըսէ տեսնեմ»

Եւ դարձեալ Փոլիաննա պատմեց ամէն բան պուպ-բիկին անդ եկած անթացուպերէն սկսեալ: «Այս է ամէնը», ըսաւ հառաչելով, երբ վերջացուց: «Ա՛յ հիմա գիտես թէ է ինչ ըսել ուզեցի, երբ ըսի որ արեն ալ մեր խաղը կ'ը խաղայ»

Վայրկեան մը լուռ մնացին, յետոյ անկողնէն ցած ու դողդոջուն ձայն մը ըսաւ,

«Ես կ'ը խորհիմ թէ ամէնէն գեղեցիկ հատուածակողմը դուն ես, Փոլիաննա»

«Ոհ, բայց ես այնպիսի գեղեցիկ դոյներ չեմ ցուցներ, ոչ կարմիր, ոչ ալ կապոյտ: Արեն իմ վրաս ծագելով միայն ցաներս կը շինէ: Մօրաքոյրս ըսաւ որ արեւը կը ինչ զանոնք»

Մարդը քիչ մը խնդաց: Բայց Փոլիաննա դարմանքով նշմարեց որ խնդուքը շատ նման էր հեկեկանքի:

ԳԼՈՒԽ ԺԹ

ՉԱՐՄԱՆԱԼԻ ԲԱՆ ՄԷ

Սեպտեմբեր ամսուան մէջ Փոլիաննա սկսաւ դպրոց յաճախել: Փոլիաննա իր նոր զբաղումներուն բերմամբ առաջուան չափ ժամանակ չէր գտնիր այցելութիւններ տալու համար, և սակայն իր հին բարեկամները չմոռցաւ: Ամէնէն աւելի դժգոհ մնացողը ձոն ֆէնտրլթըն էր: Շաբաթ կէսօրէ մը ետքը յանկարծ ըսաւ ան,

«Ինծի նայէ, Փոլիաննա, այս օրերս երեսդ տեսած չունիմ: Ասանկ չըլլար, կ'ուզե՞ս գալ հետս ընակիր» Փոլիաննա խնդաց. «Աս ինչ զարմանալի մարդ է», ըսաւ ինքնիրեն:

«Ես այնպէս գիտէի որ դուն քու շուրջդ մարդ չես ուզեր», ըսաւ Մարդը դէմքը փոխեց և ըսաւ,

«Այո, ատենօք այնպէս էր, երբ դեռ սորված չէի այս հիանալի խաղը: Հիմա մարդ կ'ուզեմ քովս»

«Ոհ, դուն բնաւ լաւ չես խաղար խաղը: Դուն ալ տես, բանի մը համար ալ իրապէս ուրախ չես», գանատեցաւ Փոլիաննա: ձոն ֆէնտրլթընի դէմքն յանկարծ րջացաւ:

«Անոր համար է որ քեզի պէտք ունիմ, պղտիկս, որ խաղդ խաղալ սորվիմ, չե՞ս դար ինծի», ըսաւ Փոլիաննա դարձաւ և անոր երեսը նայեցաւ զարմացած:

«Պարոն ֆէնտրլթըն, իրօք, իրաւ ըսել կ'ուզես»

«Բայց անշուշտ իրաւ կ'ըսեմ, քեզ քովս ունենալ կ'ուզեմ, կու գա՞ս»

Փոլիաննա դող ելաւ:

«Պարոն ֆէնտրլթըն, չեմ կրնար — դուն ալ գիտես»

որ չեմ կրնար, ես-ես իմ մօրաքրոջս եմ» Մարգուհ
դէմքին վրայէն անցաւ ստուեր մը որ Փոլիաննայի հա-
մար սնահասկնալի էր, և ապա կատաղի շարժումով մը,
զլուխը վեր առաւ ու ըսաւ,

«Բնաւ իրը չես», ու յետոյ աւելի մեղմ ձայնով
ջարեց: «Կարելի է ան թոյլ կու տայ որ գաս: Եթէ ան ուզէ,
այն ատեն կու գաս» Փոլիաննա սկսաւ խորունկ խորհիլ:
«Մօրաքրոր Փոլի ինծի նկատմամբ շատ բարի զրտ-
նուած է: Դիտե՛ս, երբ մէկը չունէի, ան զիս ներս առաւ»:

Դարձեալ նոյն մութ ստուերն անցաւ Փէնտըլթընի
երեսին վրայէն: Բայց այս անգամ, երբ խօսիլ սկսաւ,
իր ձայնը շատ ցած ու շատ տխուր էր:

«Փոլիաննա, երկար տարիներ առաջ մէկը կար զոր
շատ կը սիրէի: Յոյս ունէի որ օր մը զինք այս տունս
կրնամ բերել: Բայց չկրցայ: Անկէ ի վեր այս գորշ քա-
րերու ահագին կոյտը միայն չէնք մը մնաց, տուն մը
չեղաւ բնաւ: Կնոջ մը ձեռքն ու սիրտը պէտք են, կամ
տղու մը ներկայութիւնը, որ պէս զի չէնք մը տուն ըլլայ:
Փոլիաննա, ես ոչ մէկն ունեցած եմ և ոչ միւսը: Այլ
հիմա որ քեզի ըսի ասոնք, կու գաս ինծի, սիրելիս»:

Փոլիաննա վեր ցատկեց. դէմքը կը ճառագայթէր:

«Պարոն Փէնտըլթըն, ըսել կ'ուզես որ մինչև հիմա
կ'զգամ թէ երջանիկ պիտի ըլլայիր, եթէ ունեցած ըլ-
լայիր այդ կնոջ ձեռքն ու սիրտը»:

«Ա-ա-անշուշտ, Փոլիաննա»:

«Ո՛րչափ ուրախ եմ, հիմա ամէն բան շտկուեցաւ»,
չնչեց փոքրիկ աղջիկը: «Երկուքս միասին կ'առնես, կը
լմնայ կ'երթայ, և ապա մինչև վերջը երջանիկ կ'ըլլա՞նք»:

«Երկուքդ ալ», կրկնեց մարդը ապշած:

Տարակոյսի ստուեր մը անցաւ Փոլիաննայի դէմքին
վրայէն:

«Արդարեւ տակաւին մօրաքրոր Փոլի հաշտուած չէ,
բայց վստահ եմ որ եթէ ճիշտ ինծի ըսած բառերովք
պարզես անոր ինչ որ սրտիդ մէջ կայ, կրնաս շահի

զայն: Ու յետոյ երկուքս մէկտեղ կու գանք քեզի, չըլլա՞նք»
Մարգուհ աչքերը սարսափով լեցուեցան:

«Մօրաքրորդ հոս գա՛յ», դռնեց ան: Փոլիաննա լայն-
լայն բացաւ աչքերը:

«Դո՛ւն հոն դալ կ'ուզես», հարցուց ան: Դիտաւ, անոր
տունը ասոր չափ զեղեցիկ չէ, բայց աւելի մօտ է...»

«Փոլիաննա, ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիս», հարցուց
մարդը մեղմութեամբ:

«Պարզապէս կը խօսիմ այն տան վրայ ուր պիտի
բնակինք», պատասխանեց Փոլիաննա զարմացած:

«Նախ կարծեցի թէ այս տան վրայ կը խօսէիր: Ըսիր
թէ հոս էր որ կ'ուզէիր ունենալ մօրաքրոջս ձեռքը և
սիրտը, որպէս զի քեզի համար տուն մը ըլլար այս-
և...» Մարգուհ անհասկնալի բացազանչութիւն մը արձա-
կեց ու տփուռնաձէ՛ կոթնեցաւ բարձերուն:

«Բժիշկը եկաւ, Պարոն», ըսաւ դռնէն սպասուհին
ճիշտ նոյն ըոպէին:

Փոլիաննա անմիջապէս ոտքի ելաւ: Մարդը տենդոս-
շարժումով մը աղջկան դարձաւ ու ըսաւ,

«Փոլիաննա, երկինքի սիրոյն, ըսածներուս վրայ մէ-
կուն բան մը չըսես»:

Փոլիաննայի այտերը փոսիկ փոսիկ եղան, երբ ժրպ-
տելով ըսաւ,

«Անշուշտ ոչ, այդչափ խելք չունիմ որ չգիտնամ
թէ դուն ինքդ կ'ուզես ամէն բան անձամբ ըսել իրեն»
եւ դուրս վազեց:

Ճոն Փէնտըլթըն թուլացած՝ նորէն աթոռին բարձե-
րուն վրայ նետեց ինքզինքը:

«Ի՞նչ կայ, ի՞նչ եղար», հարցուց բժիշկը մատներն
հիւանդին տարօրինակօրէն արագ նետող բազկերակին
վրայ դնելով: Ճոն Փէնտըլթըն ժպտեցաւ ու ըսաւ.

«Բան չկայ, կ'երեւի թէ յանձնարարած զօրացուցիչ
դեղէն չափէն աւելի առի», ըսաւ խնդալով ու աչքերով
հետեւելով Փոլիաննայի, որ պարտէզէն դուրս կ'ելլէր:

ԱՒԵԼԻ ԶԱՐԲԱՆԱԼԻ ԲԱՆ ՄԵ

Յաջորդ Կիրակի օր, Փոլիաննա Կիրակնորեայ դըպրոցէն տուն կը դառնար երբ Տոքթ. Զիլթըն, որ կառքով նոյն ճամբէն կ'անցէր, անոր հանդիպեցաւ ու կառքը կեցուց:

«Եկուր կառքս, քեզ տուն տանիմ», առաջարկեց ան. «արդէն քեզ տեսնել կու գայի: Պարոն Փէնտըլթըն յատուկ լուր զրկեց որ այս կէսօրէ վերջ անպատճառ իրեն այցելեա: Շատ կարեւոր ըսելիք ունի եղեր»:

«Այո, գիտեմ, կ'երթամ», ըսաւ Փոլիաննա երջանիկ ժպիտով: Բժիշկը զարմանքով նայեցաւ անոր երեսը և ըսաւ ժպտազին,

«Կեցիր նայիմ, կարելի է հրաժան չտամ որ երթաս: Երէկ փոխանակ հանդարտեցնելու ա՛լ աւելի յուզեր էիր զայն»:

Փոլիաննա խնդաց:

«Յանցանքն իմս չէր, մօրաքրոջս էր»:

«Մօրաքրոջդ» բացազանչեց բժիշկը ցնցուելով:

Փոլիաննա նորէն խնդաց: «Այո, աղուոր վէպի նման պատմութիւն մ'է: ... քեզի, քեզի կ'ըսեմ», ըսաւ յանկարծ: «Պարոն Փէնտըլթըն ինծի ըսաւ որ մարդու մը բան չըսեմ, բայց անշուշտ ըսել ուզեց որ մօրաքրոյրս չիմանայ: Բոլոր գիտնալդ հոգ չէ»:

«Մօրաքրոյրդ»:

«Այո, անշուշտ. ինք կ'ուզէ անձամբ ըսել անոր ամէն բան: Զիրար սիրողներն այնպէս կ'ընեն»:

«Զիրար սիրողները», գոչեց բժիշկը, և այնպէս քաշեց սանձերը որ ձիերը վեր ցատկեցին:

«Այո», ըսաւ Փոլիաննա, «ես չէի գիտեր, մինչև որ նանսի ամէն բան ինծի պատմեց: Ան ըսաւ որ մօրաքրոյրս տարիներ առաջ նշանած մը ունէր, որուն հետ կռիւ ըրած էր: Առաջ չէինք գիտեր թէ ո՛վ էր, բայց հիմա հասկցանք թէ Պարոն Փէնտըլթընն է: Դուն գիտէիր»: Բժիշկն հանդարտեցաւ յանկարծ և խաղաղ ձայնով մը ըսաւ,

«Ոչ, չէի գիտեր»:

Փոլիաննա շարունակեց խօսիլ: Այլեւս տունին մօտենալու վրայ էին:

«Այո, ես շատ երջանիկ եմ, ամէն բան շտկուելու վրայ է: Երէկ Պարոն Փէնտըլթըն ըսաւ ինծի թէ ատենօք կնոջ մը սիրտն ու ձեռքը ուղած էր: Յետոյ իմացայ որ հիմա ալ դեռ կ'ուզէ ատենօք, ու քանի որ կ'ուզէ հաշտուիլ, այլեւս ամէն բան շտկուած կը սկսուի: Կա՛մ մենք կ'երթանք հոն բնակիլ, կա՛մ Պարոն Փէնտըլթըն կու գայ հոս Մօրաքրոյր Փոլիի ու ինծի հետ ապրիլ: Իրաւ, տակաւին մօրաքրոջս բան մը չենք ըսած, ու կարգադրուելիք շատ բան կայ, և կ'երեւի թէ այդ պատճառով զիս տեսնել կ'ուզէ»:

Բժիշկը խորհրդաւոր կերպով մը ժպտեցաւ:

«Այո, իրաւ ես, հասկցայ, բնական է որ անպատճառ քեզ տեսնել կ'ուզէ», ըսաւ և կառքը կեցուց դրան առջև:

Կէսօրէ ետքը, երբ Փոլիաննա ձոն Փէնտըլթընի տեսնակը մտաւ, տեսաւ որ ջղադրգիւ վիճակ մը ունէր:

«Փոլիաննա», սկսաւ ան անմիջապէս, «բոլոր գիշերը ջանացի հասկնալ թէ ի՞նչ ըսել ուզեցիր երէկ, երբ ըսիր որ մօրաքրոջդ ձեռքն է որ կ'ուզէի: Ո՛ւրկէ հանեցիր այդ զաղափարը»:

«Զէ՞ որ ատենօք դուք նշանածներ էիք: Շատ ուրախ եղայ որ զգացումներդ տակաւին փոխուած չեն»:

«Նշանաճներ... Մօրաքոյրդ և ես...»

«Բայց անանկ չէ՞, Պարոն Փէնտըթըն, Նանսի այն-
պէս ըսաւ»

Մարդը խնդաց:

«Իրա՞ւ, վախճամ Նանսի չգիտեր եղեր—այդչափ»

«Ուրեմն զիրար չէի՞ք սիրեր» Փոլիաննայի դէմքի
արտայայտութիւնն ու ձայնը ողբերգական էին:

«Երբեք»

«Ես ալ կարծեցի որ վէպի պէս պիտի ըլլայ ամէն
բան»

Մարդը պատասխան չտուաւ:

«Ո՛հ, աւա՛ղ, ես ալ ուրախացեր էի որ անոր հետ ես
ալ քովդ պիտի գայի»

«Իսկ, հիմա՞, չե՞ս գար» հարցուց մարդն առանց
զուլը դարձնելու:

«Անշուշտ ոչ, ես մօրաքոյրինն եմ» Այս անգամ
մարդը կատաղի շարժումով մը անոր դարձաւ:

«Փոլիաննա, դեռ անորը չեղած՝ դուն քու... մօրդ
էիր, այնպէս չէ՞: Տարիներ առաջ ես քու մօրդ ձեռքն
ու սիրտն է որ կը խնդրէի»

«Մայրիկի՞նս»

«Այո, բնաւ միտք չունէի քեզի ըսելու. բայց թե-
րեւս վերջապէս հիմա պէտք էր որ ըսէի» Ճոն Փէնտըթ-
թընի դէմքը ճեփ ճերմակ եղեր էր, և յայտնի էր որ
դժուարութեամբ կը խօսէր: «Ես սիրեցի... մայրդ... բայց
ան գիտ... չսիրեց... ժամանակ մը վերջը ան գնաց...
հօրդ հետ գնաց: Այն ատեն հասկցայ միայն թէ... ո՛ր-
քան կը սիրեմ եղեր զինք: Կարծես բոլոր աշխարհը
սեւցաւ ինծի համար... բայց հիմա ձգենք այդ: Երկար
տարիներ դաժան, բարկացոտ, անհամբոյր, չսիրուած ծե-
րացած մարդու մը կեանքով ապրեցայ... թէեւ անկա-»

ւին յիսուն ալ չեմ եւ անա օր մը դուն, Փոլիաննա,
քու սիրած հատուածակողմերուդ պէս երեւցար կեան-
քիս ճամբուն վրայ, ու իմ մութ աշխարհս գունաւորե-
ցիր քու երջանիկ ոգիիդ կարմիրովն ու կապոյտով:
Ի՞նչ մը ետքը, երբ հասկցայ թէ ո՛վ էիր, այլեւս տեսնել
չուզեցի քեզ: Յիշել չէի ուզեր իմ վիշտս: Յետոյ միտքս
փոխեցի. իսկ հիմա այլեւս միշտ իմ քովս կ'ուզեմ ու-
նենալ քեզ: Փոլիաննա, հիմա որ ամէն բան իմացար,
չե՞ս դար ինծի»

«Բայց, մօրաքոյրս...»

Փոլիաննայի աչքերն արցունքով լի էին:

Մարդն անհամբեր շարժում մը ըրաւ:

«Հապա ես, ի՞նչպէս կ'ուզես որ ուրախ ըլլամ
որեւէ բանի համար: Չե՞ս հասկնար, Փոլիաննա, որ միայն
քեզ ձանձնալէս ետեւ է որ ողջ ըլլալուս համար ան-
գամ սանկ քիչ մը ուրախութիւն կ'զգամ: Եթէ դուն
գաս իմ փոքրիկ աղջիկս ըլլալ, այն ատեն ամէն բանի
համար ալ ուրախ պիտի ըլլամ: Իսկ քեզի համար ամ-
բողջ կրցածս պիտի ընեմ որ երջանիկ ըլլաս: Ունեցած
ստակիս ամէն մէկ փարսն այդ նպատակին պիտի գոր-
ծածեմ: Ո՛հ, փոքրիկս, առանց քեզի, չեմ կրնար ապրիլ:
Եթէ երբեք... երբեք կ'ուզես որ քու ուրախ ըլլալու
խաղդ խաղամ, Փոլիաննա, պէտք է որ դուն գաս ու
հետս խաղաս զայն»

Փոքր աղջիկը շուարած մնաց:

«Բայց մօրաքոյրս շատ բարի եղած է ինծի» սկսաւ
ըսել: Մարդը կտրուկ կերպով ընդմիջեց զայն:

«Անշուշտ բարի գտնուած է, բայց կ'ապահովցնեմ
քեզ թէ ան ինծի չափ պէտք չունի քեզի»

«Ինչո՞ւ այսպէս կ'ըսես, վատա՞ն եմ որ ուրախ է
որ...»

«Ուրախ», կրկնեց մարդը, ա՛լ համբերութիւնը հա-
տած: «Գրաւ կը գնեմ որ Օր. Փոլի որեւէ բանի համար
ուրախ ըլլալ չգիտեր: Գիտեմ, ամենայն հաւատարմու-
թեամբ կը կատարէ իր պարտականութիւնները: Շատ
պարտաճանաչ կ'ընէ. փորձառարար տեղեակ եմ իր
պարտաճանաչութեան: Իրաւ, կ'ընդունեմ որ վերջին
տասնըհինգ տարիները շատ տեսած չունիմ զինք, բայց
առաջ լաւ ճանչցած եմ և ուրախ տեսակէն չէ ան,
Փոլիաննա, չգիտեր ի՞նչպէս ուրախ ըլլալու է: Իսկ քու
ինձի հետ բնակելու խնդրին գալով՝ գնա հարցուր իրեն
և տես թէ կ'ուզէ՞ որ դատել, ա՛ն, փոքրիկս, իմ անու-
շիկ փոքրիկս, չա՛տ պէտք ունիմ քեզի» ըսելով վերջա-
ցուց դողդոջուն ու յուզուած ձայնով:

Փոլիաննա խոր շունչ մը առաւ և ոտքի ելաւ:

«Աղէկ», ըսաւ ան, «կերթամ կը հարցնեմ անոր:
Ըսել չեմ ուզեր որ չեմ ուզեր դալ և քովդ կենալ. շատ
կ'ուզեմ, բայց...» լռեց ու բոպէ մը ետքը աւելցուց.
«Աղէկ որ երէկ բան մը չըսի իրեն, քանի որ երէկ կը
կարծէի թէ դայն ալ կ'ուզես»:

«Այո, Փոլիաննա, շատ աղէկ ըրիր որ բանմը չըսիր»:

«Միայն Տոքթորին ըսի, բայց այն հոգ չէ»:

«Տոքթորին» բացազանչեց ձոն փէնտըլթըն ցնցուած,
«Տոքթոր Զիլթընի»:

«Այո, անո՛ր. այսօր երբ զիս բերել եկաւ... այն
ատեն ըսի»:

«Օհ, ատկէ աւելի...»

Յանկարծ ելաւ նստաւ: «Ըսէ, նայիմ, Տոքթորն ի՞նչ
ըսաւ», հարցուց աշխուժիւ:

«Ձեմ յիշեր, կարծես թէ բան մըն ալ չըսաւ: Կե-
ցիր. ըսաւ որ կրնար երեւակայել թէ ինչո՞ւ այսօր այն-
քան աճապարանօք զիս տեսնել կ'ուզէիր»:

«Այդպէ՞ս ըսաւ», և Փոլիաննա չհասկցաւ թէ ին-
չո՞ւ Պարոն փէնտըլթըն յանկարծ խորհրդաւոր կերպով
մը խնդաց:

ԳԼՈՒԽ ԻԱ

ՀԱՐՑՈՒՄԻ ՄԸ ՊԱՏԱՍԻԱՆԸ

Երբ Փոլիաննա ձոն փէնտըլթընի տունէն ելաւ,
սկսաւ բլուրն ի վար աճապարելով քայել, վասն զի եր-
կինքը կ'ամպոտէր և մօտալուտ փոթորիկի մը նշանները
կ'երեւէին: Կէս ճամբան անոր դիմաց ելաւ Նանսի, որ
իրեն հովանոց կը բերէր: Բայց ամպերն սկսան ցրուիլ:
«Կարծես թէ հովն հիւսիսի կը դառնայ», ըսաւ
Նանսի, աչքը երկինք յառած: «Այսպէս ըսի Օրիորդին,
բայց նորէն մտահոգ եղաւ քեզի համար»:

«Իրա՞ն», ըսաւ Փոլիաննա՝ երկինք նայելով:

«Ա՛ն, դուն, չես հասկնար ի՞նչ կը նշանակէ ըսել թէ
Օրիորդ Փոլի մէկու մը համար մտահոգ է»:

«Ի՞նչ պիտի նշանակէ, պարզապէս մտահոգ ըլլալ
կը նշանակէ»:

«Կեցիր որ քեզի ըսեմ թէ ի՞նչ կը նշանակէ: Կը
նշանակէ թէ քիչ մը մարդկութիւն եկեր է անոր վրայ,
կը նշանակէ թէ միայն պարտականութեան վրայ չէ որ
կը խորհի»:

«Նանսի», գոչեց Փոլիաննա յանդիմանական չեչտով,
«մօրաքոյրս միշտ իր պարտականութիւնը կը կատարէ.
շատ պարտաճանաչ կին է»:

«Այո», պատասխանեց Նանսի խնդալով. «չիտակ ես,
շատ պարտաճանաչ է. կեանքին սկիզբէն ի վեր այնպէս
եղած ըլլալու է, բայց դալէդ ի վեր փոխուեցաւ: Կարծես
թէ պարտաճանաչ ըլլալէ աւելի բան մը ըլլալու վրայ է»:

Փոլիաննայի արտայայտութիւնը փոխուեցաւ:

«Ես ալ ճիշտ այդպէս կը խորհէի, Նանսի: Ի՞նչ

կ'ըսես: Կը կարծես որ մօրաքորյս ուրախ է իմ հոս իր քոզ ըլլալու համար: Եթէ ուրիշ տեղ երթամ, հոգը պիտի ընէ՞ կը կարծես:»

«Ուրախ է քեզ իր քով ունենալուն: Ահա հասկցնել ուզածս ճիշտ այդ է: Հիմա այդ պատիկ ամպը տեսնելուն պէս, զիս վազցուց որ հովանոց բերեմ: Չէ՞ որ վարի աղուոր սենեակը տուաւ քեզի: Եթէ կրնաս յիշել թէ առաջ ի՞նչպէս կ'ատէր...» Նանսի ճիշտ ժամանակին լոնց ու հազաց, և յետոյ շարունակեց. «Ամէն բան մէկիկ մէկիկ չեմ կրնար ըսել: Բայց ամէն մէկ պատիկ շարժումէն կը հասկնամ որ քու գալդ է որ փոխեց զինք ու քաղցրացուց անոր բնաւորութիւնը: Շատ մը բաներու մէջ կ'երեւի այս փոփոխութիւնը: Ինծի հետ խօսուածքին մէջ, շունի, կատուի ներս առնուելուն մէջ և այլն: Ասկէ ետքը, եթէ քու/ն զատուիս, գիտեմ թէ ի՞նչ պիտի զգայ:»

«Ա՛լ ինչ որ ըլլայ՝ չեմ բամբուլի իրմէ,» խորհեցաւ Փոլիաննա ինքնիրեն, մինչ տանը սանդուխներէն վեր կ'ելլէր: «Ես միշտ մօրաքորյս հետ կ'ենալ ուզեր եմ, բայց մինչև հիմա վտան չէի որ ինք զիս կ'ուզէ՞ թէ ոչ:»

Գիտէր թէ զժուար գործ պիտի ըլլար իր վերջնական որոշումն հաղորդել ձոն Փէնտըլթընի: Շատ կը սիրէր զայն, ու կը խղճար անոր վրայ, երբ միտք կը ընկեր անոր միայնակ ու անհրապոյր կեանքը: Մանաւանդ որ այս ամէնուն պատճառն իր մաքրիկն եղած էր: Երանի թէ բան մը ընել կարող ըլլար: Ծիշտ այդ միջոցին միտքը բան մը ինկաւ որ ուրախութենէն վեր ցատկեցուց զինք: Կրցածին չափ շուտ Պարոն Փէնտըլթընի տունը վազեց: Գրատունը նստած էր ան:»

«Ըսէ, տեսնեմ, Փոլիաննա, այլևս պիտի կրնամ բոլոր կեանքիս մէջ քու խաղդ խաղալ,» հարցուց ան մեղմիւ աղջկան ներս մտնելուն պէս:

«Այո, այո,» ըսաւ Փոլիաննա, «միտքս շատ աղուոր է ան մը ինկաւ որ կրնաս ընել, և...:»

«Քեզի ՀԵՏ,» մէջ մտաւ մարդը լրջօրէն:

«Ուո՛չ, բայց...:»

«Փոլիաննա, ըսել է կը մերժես ինծի հետ բնակիլ,» ըսաւ մարդը վշտացած:

«Ուզեմ չուզեմ՝ այնպէս ընելու եմ, իրաւ կ'ըսեմ. մօրաքորյս...:»

«Ի՞նչ, ան իրապէս մերժեց որ քովս գաս:»

«Չը... Հարցուցի անոր,» կակաղեց Փոլիաննա:

«Փոլիաննա:»

Փոքր աղջիկը անդին դարձաւ, չէր կրնար իր վշտացած բարեկամին երեսը նայիլ:

«Մինչև անգամ հարցուցի՞ր:»

«Չէի կրնար, իրաւ կ'ըսեմ, չէի կրնար,» պատասխանեց Փոլիաննա աղաչական չեղտով: «Իրեն հարցուցած հասկցայ որ կ'ուզէ որ իր քով կ'ենամ, ու-ու ես ալ կ'ուզեմ իր քով մնալ,» յարեց՝ բոլոր քաջութիւնը ժողովելով: «Չես գիտեր թէ որքան բարի է ինծի հանգէպ ու երբեմն ալ այնպէս կը խորհիմ որ, կարծես թէ, ան ալ սխաւ ուրախ ըլլալ եղածներուն մասին: Քանի՜ քանի անգամներ տեսայ, դուն ալ ըսիր որ ուրախ ըլլալ չէր գիտեր: Ո՛հ, Պարոն Փէնտըլթըն, ա՛լ ասկէ ետքը չեմ կրնար ձգել մօրաքորյս:» Երկար լռութենէ մը ետեւ, մարդն իր խոնարհած գլուխը վեր առաւ ու ըսաւ,

«Ո՛չ, Փոլիաննա, հասկցայ. այլևս չես կրնար ձգել մօրաքորյս: Ա՛լ ասկէ ետքը չեմ ստիպեր քեզ:» Հաղիւ խելի ձայնով կը խօսէր:

«Բայց ես դեռ ամէն բան չըսի,» ըսաւ Փոլիաննա աշխուժիւ, «չապ աղուոր բան մը կայ որ կրնաս ընել:»

«Ես, ոչ. ա՛լ ինծի համար ուրախութիւն չկայ,» մըմնջեց մարդը:

«Այո, Պարոն, քեզի համար, դուն ըսիր ինձի անց-
եալ օր որ կ'նշ մը ձեռքն ու սիրտը և կամ տղու մը
ներկայութիւնը պէտք է, որպէս զի տուն մը երջանիկ
ըլլայ: Լաւ, ես քեզի համար աղու ներկայութիւն մը
գտայ: Ես չէ, բայց ուրիշ մը»

«Ես քեզմէ դատ ուրիշ մէկը չեմ գտեր», պատաս-
խանեց մարդը սրտմտած:

«Բայց երբ անգամ մը ըսեմ թէ ո՛վ է, պիտի ուզեօ,
չատ բարի սիրտ մը ունի»

«Ըսածդ ո՛վ է»

«Ծիմի Պինն է տղու ներկայութիւն՝ ըսածս: Անց-
եալ շաբթու ստիպուեցայ ըսել անոր թէ նոյն իօկ իմ
հեռաւոր քաղաքիս Տիկնանց Օմանդակը չուզեց առնել
զինք: Ասոր վրայ չատ տխրեցաւ: Բայց հիմա երբ քու
մասիդ լսէ, պիտի ուրախանայ»

«Իրա՞ւ, բայց ես պիտի չուրախանամ: Հասկցա՞ր,
Փոլիաննա, պարապ խօսք չուզեր»

«Ըսել կ'ուզես թէ չեմ առներ զայն»

«Այո, ճիշտ ատ ըսել կ'ուզեմ»

«Բայց չատ աղո՞ր տղո՞ւ ներկայութիւն մըն է»
թոթովեց Փոլիաննա: Եթէ քովդ ըլլայ, բնաւ միշտակ
պիտի չգտաս»

«Կրնայ ըլլալ», ըսաւ մարդը, «բայց կը նախընտրեմ
միշտակ ըլլալ»

Ասոր վրայ Փոլիաննա նանսիի մէկ խօսքը յիշեց, և
շարձաւ ու կէս վատացած շեշտով ըսաւ Պր. Փէնտը-
թընի:

«Կարելի է կը խորհիս թէ կենդանի տղայ մը այդ
քու պահած կմախքէդ աղէկ չէ»

«Կմախք»

«Այո, նանսի ըսաւ որ պահարանիդ մէջ կմախք մը
պահած ունիս»

«Ի՛նչ»: Յանկարծ ձոն փէնտըթընի դուստր Էտին նե-
տեց ու սկսաւ խնդալ: Այնքան երկար ու սրտագին
խնդաց որ Փոլիաննա սկսաւ լալ: Երբ մարդը տեսաւ
Փոլիաննայի լալը, անմիջապէս լռեց ու լրջացաւ:

«Փոլիաննա, վախճամ իրաւունք ունիս», ըսաւ մեղ-
միւ: «Ես ալ գիտեմ թէ կենդանի պզտիկ տղայ մը կմախ-
քէն աղէկ է, բայց նորէն մենք կը դառնանք մեր հին
կմախքներուն, և անոնց կը յարկնք: Ինչէն, պատմէ
տեսնեմ սա քու աղուոր պզտիկ տղուդ վրայ» Եւ Փոլի-
աննա ամէն բան պատմեց:

Կամ այդ սրտագին խնդալն էր որ մթնոլորտը մաք-
րեր էր և կամ ձիմիի տխուր պատմութիւնն էր որ մար-
դուն արդէն կակուղցած սրտին դպաւ: Իրողութիւնն
ամէն պարագայի մէջ սա էր որ երբ Փոլիաննա տուն
վերադարձաւ, իր հետ տարաւ մասնաւոր հրաւեր մը
ձոն փէնտըթընէ ուղղուած ձիմիի, որ յաջորդ Շաբաթ
օր իրեն հետ այցելէ Պարոն փէնտըթընի:

«Շատ ուրախ եմ», չնչեց Փոլիաննա՝ մնաք բարով
ըսելու ատեն, «բոլոր սրտովս կը փափաքէի որ գտնեմ
մէկը որ ձիմին ներս առնէ»

ԳԼՈՒԽ ԻԲ

ԲԱՐՈՉ ՊԱՏՐԱՍՏԵՒ

Այն օրը երբ Փռիաննա ձիմի մասին կը խօսէր Պարոն Փէնտըթընի, վերապատուելի Պօղոս Ֆորտ Փէնտըթընը բլուրը մազլցելով եկեր էր շրջապայիլ Փէնտըթընի անտառակին մէջ, յուսալով որ Բնութեան զեղեցկութիւնները կրնային խաղաղեցնել իր փոթորկալից սիրտը, զոր մարդոց որդիներն յուզեր էին:

Պատուելի Ֆորտի սիրտը վշտացած էր: Այս անցնող տարուան մէջ իր հօտին դործերն ամսէ ամիս կարծես ա՛լ աւելի գէշցեր էին: Այլևս ո՛ր կողմ դառնար՝ ուրիշ բան չէր տեսներ, բայց միայն կռիւ, բամբասանք, գայթակղութիւն ու նախանձ: Եկեղեցիին սարկաւազներէն երկուքն իրարու դէմ թշնամացած էին ոչինչ խնդրոյ մը համար: Տիկնանց Օժանդակի անդամներէն երեքը պաշտօնէ քաշուեր էին, պարզապէս վասն զի բամբասանքէ սկսած խնդիր մը գայթակղութիւն տեղի տուեր էր: Երգիչ խումբին անդամներն իրենք իրենց մէջ կռուեր ու ցրուեր էին, վասն զի կը խորհէին թէ մեներգներ երգել աշառութեամբ կը յանձնուէր նախընտրուած մէկ անդամի միայն: Բրիստօնէական Ջանից ժողովն անգամ յուզման մէջ էր, վասն զի անդամներէն երկուքը քննադատուեր էին: Գալով Կիրակնօրեայ դպրոցին, անոր տնօրէնին և երկու ուսուցիչներուն հրաժարականներն յարդի ցնջիւղերն էին որ հովուին վշտի բաժակին յորդելուն պատճառ եղեր էին: Վերապատուելին յուսահատ ինքզինք այդ անտառը նետեր էր՝ աղօթելու ու խորհրդածելու համար:

Ծառերուն կանաչ շուքին տակ վեր. Ֆորտ խնայով քննեց կացութիւնը: Բան մը ընելու էր, որոշ էր այդ: Կարելի չէր որ այս վիճակը շարունակուէր: Եկեղեցիին ամբողջ դործունէութիւնը կանգ առած էր: Գիտէր թէ ինք, իբր Աստուծոյ ծառան, և եկեղեցին և քաղաքը և Բրիստօնէութիւնը, ամէն ալ քիչ թէ շատ պիտի տուժէին այս կացութիւնէն: Անպատճառ բան մը ընելու էր. բայց ի՞նչ...

Յամբօրէն երէցն իր գրպանէն հանեց իր յաջորդ կիրակի օր տալիք քարոզին յուշագրերը, և ըրարձրածայն ու ազդու կերպով կարդաց հետեւեալ բնաբանը զոր ընտրած էր.

«Վա՛յ ձեզի, կեղծաւոր դպիրներ ու փարիսեցիներ, որ երկինքի թագաւորութիւնը մարդոց առջեւ կը դոցէք. քանզի դուք չէք մաներ և մանողներն ալ չէք թողուր որ մանեն:

«Վա՛յ ձեզի, կեղծաւոր դպիրներ ու փարիսեցիներ, որ որբեւարիներուն տուները կ'ուռէք ու մարդոց երեւնալու համար աղօթքը կ'երկնցնէք. անոր համար աւելի դատապարտութիւն պիտի ընդունիք...

«Վա՛յ ձեզի, կեղծաւոր դպիրներ ու փարիսեցիներ, որ անանուխն ու սամթիլն և չամանին տասանորդը կը վճարէք, ու կը ձգէք օրէնքին ծանր ծանր բաները, դատաստանը և ոլորմութիւնը ու հաւատքը. ասոնք պէտք էր ընել և զանոնք չձգել:»

Ի՛նչ ահաւոր յանդիմանութիւն էր այս: Կարո՞ղ էր կարդալ զայն իր ժողովրդին: Կը հաւարձակէ՞ր Բանդի առանց իր խօսքերուն իսկ, լոկ բնաբանը ամենախիստ ազդարարութիւն էր: Երկայն ժամանակ աղօթքեր խիստ ազդարարութիւն էր: Երկայն ժամանակ աղօթք էր, եռանդալին առաջնորդութիւն խնդրեր էր Աստուծէր, եռանդալին առաջնորդութիւն խնդրեր էր Աստուծէր: Բոլոր իր սրտով կը փափաքէր սխալ քայլ չառնել այս մէջ: Բոլոր իր սրտով կը փափաքէր սխալ քայլ չառնել այս

տագնապի վայրկեանին: Իսկ այս քարոզը—սխալ քայլն էր թէ չիտակ: Երէցը դարձեալ յամբօրէն ծալեց իր թուղթերն ու գրպանը դրաւ: Յետոյ հառաչանքով մը, որ գրեթէ հեծեծիւն էր, ինքզինք երեսի վրայ նետեց ծառի մը տակ ու դէմքը ձեռքերուն մէջ թաղեց: Փոլիաննա տուն վերադառնալու պահուն հոն տեսաւ զայն, ու ահաբեկ աղաղակով անոր քով վազեց:

«Ոհ, Պատուելի Ֆորտ, դ՞ու՞ն ալ ոտքդ կոտրեցիր, ի՞նչ եղար»

Երէցը գլուխը վեր առաւ ու ջանաց ժպտիլ:

«Ոչ, սիրելիս, բժիշկի դարմանելիք բան չէ կոտրածըս, բան չկայ, հանգչիլ կը ջանամ» Վերջին խօսքերը շատ ցած ձայնով ըսեր էր: Բայց Փոլիաննա լսեց ու աչքերը կարեկցութեամբ փայլեցան:

«Հասկցայ, բան մը կայ որ սիրտդ կը մաշեցնէ: Իմ հայրիկս ալ շատ անգամ այսպիսի երևոյթ կ'առնէր: Երէցներն այնպէս են ընդհանրապէս: Շատ մեծ բեռ կայ անոնց ուսերուն վրայ»:

Վեր. Ֆորտ զարմացած՝ Փոլիաննայի դարձաւ ու ըսաւ,

«Քու հայրդ երէց էր, Փոլիաննա»

«Այո, Պատուելի», ըսաւ Փոլիաննա:

Երկար լուսիւն մը յաջորդեց: Երէցը կարծես մոռցեր էր Փոլիաննայի ներկայութիւնը: Այս վերջինը, սակայն, կարեկցութեամբ զայն կը դիտէր:

«Ի՞նչ աղուոր... աղուոր օդ է, այնպէս չէ», համարձակեցաւ ըսել վերջապէս: Երէցը բոպէ մը երկուք՝ պատասխան չտուաւ, յետոյ գլուխը վեր առաւ և ըսաւ,

«Է՛հ... ի՞նչ... այո... շատ աղուոր օդ է»:

«Թէև Հոկտեմբեր է, բայց բնաւ ցուրտ չէ», աւելցուց Փոլիաննա յուսալից ձայնով: Այս անգամ բնաւ

պատասխան չառաւ: Երբ բաւական սպասեց, Փոլիաննա ջանաց խօսիլ նոր նիւթի մը վրայ:

«Ուրախ ես երէց ըլլալուդ համար», հարցուց: Այս անգամ մարդը չուտ մը վեր նայեցաւ:

«Ուրախ եմ—ի՞նչ տարօրինակ հարցում—ինչո՞ւ հարցուցիր»:

«Ոչինչ, միայն թէ հայրիկիս պէս կ'երեւաս: Ան ալ այդպիսի երևոյթ կ'առնէր շատ անգամ»:

«Իրա՞ւ» Երէցին ձայնը քաղաքավար էր. բայց աչքերն արդէն անդին դարձեր էին:

«Այո, ու ամէն անգամ կը հարցնէի թէ ուրախ է քարոզիչ ըլլալուն համար»:

«Ըսէ տեսնեմ, ի՞նչ պատասխան կու տար», հարցուց մարդը տխուր ժպտով:

«Միշտ «Այո», կ'ըսէր անշուշտ: Բայց միշտ ալ կ'աւելցնէր թէ, եթէ Ուրախութեան Համարները չըլլային, վայրկեան մը իսկ չէր կրնար քարոզիչ մնալ»:

«Ինչե՞րք» Երէցին աչքերը Փոլիաննայի դարձեր էին նորէն:

«Գիտեմ: Աստուածաշունչին մէջ այդպիսի անուն չունին անոնք—հայրիկը այդպէս կը կոչէր զանոնք», ըսաւ Փոլիաննա խնդրով: «Ուրախութեան Համարներ կ'անուանէր այն համարները որ կ'սկսին սա տեսակ բաներով. Յնճացէք և ուրախ եղէք, Ուրախ եղէք Տէրոջմով, Ուրախութիւնով աղաղակեցէք, և այլն: Այսպիսի շատ համարներ կան: Օր մը հայրիկը սովորակաւն աւելի տխրած ըլլալով նստեր համբեր էր այդ համարները, և ըսաւ որ այդպիսի ութ հարիւր համար կայ Սուրբ Գիրքին մէջ»:

«Ութ հարիւր»:

«Այո... այն համարներէն որ կ'ըսեն. Ուրախ եղէք

ու ցնծացէք, Անոր համար հայրիկը Ուրախութեան Համար դրած էր անոնց անունը»

Վերապատուելիին դէմքը խորհրդաւոր արտայայտութիւն մը առաւ: «Քու հայրդ կը սիրէր այդ համարները, այնպէս է», հարցուց:

«Այո», ըսաւ Փոլիաննա: «Այն օրը երբ այդ համարներն համրեր էր, ըսաւ որ, եթէ Աստուած մեզի ութ հարիւր անգամ ըսեր է որ ցնծանք և ուրախ ըլլանք, ըսել է թէ կ'ուզէ որ անպատճառ ուրախ ըլլանք: Այսպէս հայրիկս ամօթ կ'զգար որ աւելի հաւատարմութեամբ ի գործ չէր դնել որ ուրախ ըլլալու այդ հրամանը: Այդ օրէն սկսեալ մեծ միսթարութիւն եղան այդ համարները: Ամէն անգամ որ սխալ բաներ պատահէին, օրինակի համար, երբ Օթանդակին մէջ կոիւ ըլլար, այսինքն ըսել կ'ուզեմ, երբ անհամաձայնութիւն ծագէր», ըսաւ Փոլիաննա ածապարանօք շիտկելով: «Ու յետոյ այդ համարներն էին որ հայրիկին միտքը ձգեցին մեր խաղը: Իրաւ, ինծի հետ խաղայն անթացուպերէն սկսաւ: Բայց անկէ առաջ այդ համարներէն թելադրուեր էր անոր այդ խաղը»:

«Ինչ խաղ?»

«Խաղը այն է որ ամէն պատահած բանի մէջ ուրախ ըլլալու պատճառ մը գտնենք: Ինչպէս ըսի, անթացուպերէն սկսաւ խաղը, և...» Փոլիաննա անգամ մը ևս պատմեց իր պատմութիւնը, այս անգամ մարդու մը, որ մտիկ կ'ընէր սիրալիր աչքերով և ըմբռնող ականջներով:

Այդ երեկոյ վեր. Թորոտ իր աշխատութեան սենեակին մէջ նստած կը խորհէր: Իր գրասենեակին վրայ քանի մը թերթ թուղթ կար որ քարոզին յուշագրերն էին: Իսկ ձեռքին տակ ճերմակ թերթ մը թուղթ իր քարոզին համար: Բայց չէր խորհեր իր գրածին կամ գրելիքին վրայ: Երեւակայութեանն առջև պատկերացած էր հեռաւո

արեւմտեան քաղաքին մէջ գործող միսիոնար քարոզիչը — աղքատ, հիւանդ ու միայնակ, — որ սակայն իր Աստուածաշունչը կը թղթատէր եռանդով և կը ջանար համրել թէ իր Տէր Աստուածը քանի անգամ հրամայեր է «ցնծալ և ուրախ ըլլալ»:

Քիչ մը ետքը անոր խորհուրդներն ուղղուեցան ներկային, և իր առջև գտնուած թուղթին վերև գրեց մատիտով. «Աւետարան ըստ Մատթէոսի. Գլ. ԻԳ. 13, 14, 23»:

Յետոյ անհամբեր չարժումով մը մատիտը ձեռքէն նետեց ու առաւ ամսօրեայ հանդէս մը զօր իր կիներ ձգեր էր սեղանին վրայ, և սկսաւ զայն թղթատել, իր յոգնած աչքերը մեքենաբար չարժեցան յաջորդական պարբերութիւններու վրայէն, մինչև որ հանգիպեցան հետեւեալ բառերուն, զորս սկսաւ ուշադրութեամբ կարդալ.

«Գիւղի մը զպրոցին մէջ քանի մը տղաք որոշեր էին փայտ չկրել զպրոցասրահին ջերմոցին համար: Վարժուհին այդ տղոցմէ մէկուն դառնալով ըսաւ. Վստահեմ որ ձոն ուրախութեամբ պիտի երթայ քիչ մը փայտ բերել, ու ձոն գնաց փայտը բերաւ: Ինչո՞ւ: Վասն զի վարժուհին ցուցուցեր էր որոշապէս թէ ինք կ'աւելցայէ որ ձոն յօժարութեամբ պիտի ընէ ինչ որ ուղիղ է: Եթէ ըսած ըլլար. «ձոն, ամօթ քեզի, գնա անմիջապէս, ու փայտ բեր», վստահարար այդ օրը սրահը պաղ պիտի մնար»:

Երէցը շարունակեց կարդալ բառ մը հոս, նախադասութիւն մը հոն:

«Մարդոց պէտք եղածը քաջապետութիւն է, վերացում, յոյս: Անոնց դիմադրաւելու կարողութիւնը պէտք է ամրացուի, յառաջ քշուի...: Փոխանակ միշտ խօսելու մարդու մը պակասութեանց վրայ, պէտք է խօսիլ անոր առաքինութեանց վրայ: Ջանա զայն յուսահատութեան»:

փոսէն վեր հանել: Յուշուր անոր բուն իր անձը, իր լաւագոյն եսը,—իրական եսը,—որ կարող է մեծ բաներ ընել կամ քաջաբար յաղթել... Յուսալից, քաղցր, օգնելու պատրաստ նկարագրի մը աղղկեցութիւնը տարափոխիկ է, երբեմն ամբողջ միջավայր մը յեզափոխելու պատճառ կ'ըլլայ: Առանց զգալու կ'արտայայտենք մեր մտքի վիճակը, մեր զգացումները...: Եթէ դժբախտութեան սպասենք, ամէն վայրկեան դժբախտութիւնը պիտի հասնի մեր վրայ: Իսկ եթէ բարիին է որ կը սպասենք, բարին պիտի գայ: Ըսէ Ճոնի թէ վստահ ես որ ուրախութեամբ պիտի կատարէ իր գործը, ու տես թէ ինչ արագութեամբ դուրս պիտի վազէ փայտը բերել:»

Երէցը ձգեց հանգէսը ու աշխոյժ շարժումով մը վեր առաւ գլուխը: «Այս պիտի ըլլայ իմ ընելիքս Աստուծոյ օգնութեամբ,» մրմնջեց մեղմիւ: «Ես ալ իմ բոլոր ձոներուս պիտի ըսեմ թէ վստահ եմ իրենց վրայ: Գործ պիտի տամ իրենց, գործ, ու այնպէս պիտի լեցնեմ անոնց ժամանակը որ ժամանակ չգտնեն իրենց աչքերն ուրիշներու թերութիւններուն վրայ դարձնելու:» Առաւ իր քարոզին յուշագրերը և մէջտեղէն պատռելով գետին նետեց, այնպէս որ աթոռին մէկ կողմը ինկան «վայ ձեզ» ու միւս կողմը «գպիրներ ու փարիսեցիներ բառերը,» և ինք մէջտեղը նստած կրակի արագութեամբ զրել սկսաւ:

Ահա այս պատճառով էր որ վեր. Յորտի յաջորդ Կիրակի օրուան քարոզը մեծագոյն և աղղու կոչ մը եղաւ ամէն մէկ մարդու, կնոջ և տղու լաւագոյն եսին աղղուած: Բնարանն ալ փոխանայի յիշած ութ հարիւր համարներէն մէկն էր:

«Ով արդարներ, Տէրոջմով ուրախ եղէք ու ցնծացէ՛ք, ցնծութեամբ երգեցէ՛ք դուք ամէնքդ որ սրտով ուղիղ էք:»

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

ԱՐԽԱՆՈՒ ՄԸ

Օր մը Տիկին Մնո խնդրեց Փոլիանայէ որ Տոքթ. Զիլթընի գրասենեակը երթայ և հարցնէ գեղի մը անուշը զոր Տիկինը մոռցեր էր: Փոլիանան տակաւին բնաւ Տոքթորին բնակարանը գացած չէր:

«Երբեք տունդ եկած չէի,» բացագանչեց զուարթօրէն, «առ քու տունդ է, այնպէս չէ:»

«Այո, բայց տուն չէ այս, այլ միայն սենեակներ,» պատասխանեց բժիշկը արտաբայականով:

«Այո, գիտեմ,» ըսաւ Փոլիանան, իմաստունի հովով մը գլուխը շարժելով: «Տուն մը կազմելու համար կնոջ մը ձեռքն ու սիրտը պէտք են, կամ տղու մը ներկայութիւնը:»

«Ինչ:»

«Պարոն ֆէնտըլթըն ըսաւ ասիկա: Դուն ինչո՞ւ կընոջ մը ձեռքն ու սիրտը չես առներ:» Բժիշկը զսպուած կերպով խնդաց քիչ մը ու նորէն գրասենեակին դարձաւ:

«Վայ, մոռցայ,» ըսաւ Փոլիանան յանկարծ, «քեզի ըսել: Գիտե՛ս, Պարոն ֆէնտըլթըն իմ մօրաքոյրս չէ որ կը սիրէ եղեր. այնպէս որ... այնպէս որ... ա՛լ հոն բնակիլ պիտի չերթանք մենք երկուքս: Սխալմունք է եղեր: Յուսամ մէկուն բան մը չըսիր,» աւելցուց անձաւակից:

«Ոչ, Փոլիանան, բնաւ մէկուն բան չըսիր,» ըսաւ բժիշկը տարօրինակ ձայնով:

«Բայց ըսէ, Տոքթ. Զիլթըն, ինչո՞ւ կնոջ մը ձեռքն ու սիրտը չես առներ:»

Վայրկեանի մը լուռթենէ ետե մարդը լրջութեամբ պատասխանեց.

«Պզտիկ աղջիկս, միայն իմ ուղեւորս կարելի չէ որ ձեռք ձգեմ ըսածդ:» Փոլիաննա մտածեց քիչ մը:

«Բայց կը խորհիմ թէ դուք կրնաս շատ դիւրութեամբ» Բժիշկին հասկցաւ որ փաղաքչական էր պզտիկին ըսածը: Խնդաց ու ըսաւ.

«Շնորհակալ եմ, ու աւելի լրջօրէն յարեց. «Վախնամ թէ քու աւելի մեծ քոյրերդ ըսածիդ պէս չեն մտածեր: Գէթ ակներեւ է որ այդքան բարեսիրտ չեն գտնուած:»

Փոլիաննա աչքերը խոշոր խոշոր բացաւ.

«Ո՛հ, Տօքթ. Զիլթըն, ըսել չես ուզեր որ զուն ալ ատենօք Պ. Փէնտըլթընի պէս կնոջ մը սիրան ու ձեռքը շահիլ ջանացիր ու չյաջողեցար:» Բժիշկը ռաքի ելաւ.

«Է՛, է՛, Փոլիաննա, կը բաւէ: Առ այս երկտողը և Տիկին Սնոյի տար: Իր դեղին անուէն ալ և առնելու կերպն ալ գրած եմ:»

Արկածը պատահեցաւ Հոկտեմբերի վերջին օրը: Փոլիաննա դպրոցէն տուն դառնալու պահուն փորձեց փողոցին մէկ կողմէն միւսն անցնիլ: Հեռուէն ինքնաշարժ կառք մը կու գար, բայց տակաւին շատ հեռու էր: Թէ ճիշտ ինչպէս պատահեցաւ՝ մարդ չգիտցաւ:

Սակայն, ժամը ճիշտ հինգին, Փոլիաննա անզգայ ու կիսամեռ տուն բերուեցաւ: Հոն մօրաքոյրը, սր ձեփ ձերմակ եղած էր, ու նանսի որ կու լար, գուրգուրանօք հանուեցուցին զայն ու անկողին դրին, մինչ Տօքթ. Ուսթըրն իր ինքնաշարժ կառքին բոլոր արագութեամբ դէպի Հարինկլթըններու տունը կը սուրար:

«Բաւական էր անոր մօրաքոյրը երեսը նայիլ, համոզ-

ուելու համար թէ միշտ պարտականութիւն չէր ընել իր ըրածը,» ըսաւ նանսի հեկեկալով դուրսը պարտէզը ձուրուկ թումասի: «Մարդու մը ձեռքը չգողար ու աչքերը մահուան հրեշտակին հետ պատերազմելու երևոյթ չեն առներ, եթէ միայն իր պարտականութիւնն է որ կը կատարէ: Շիրտակ չէ՛ ըսածս:»

«Շատ գէշ վնասուած է:» Ծերուկին ձայնն ալ կը դողար:

«Ձեմ դիտեր, այնպէս դեղնած ու թուլցած էր որ մեռածի պէս էր: Բայց Օր. Փոլի ըսաւ թէ մեռած չէ:»

«Ո՛ր տեղը վնասուած է:»

«Ձեմ դիտեր,» ըսաւ նանսի լալով: «Պզտիկ վէրք մը կայ գլխուն վրայ: Ատիկա բնաւ բան մը չէ, բայց Օր. Փոլի ըսաւ որ կը վախնայ թէ ներ... ներքին վնաս մը կայ:»

«Պակաս ըլլան այդ ինքնաշարժ կառքերը,» մրմնաց թուփաւ:

Բժիշկին գալէն ետե ալ չկրցաւ նանսի լուր մը տալ: Ոսկոր հալչն կտորած չէր, գլխուն վերքն ալ բան մը չէր: Բայց բժիշկը շատ լուրջ կերպով դուրսը շարժեր էր, և ըսել էր որ ժամանակն յայտնի պիտի ընէ թէ ինչ աստիճան վնասուած է Փոլիաննա:

Յաջորդ օրն էր որ Փոլիաննա ինքզինքին եկաւ, ու աչքերը բացաւ:

«Մօրաքոյր, առտու եղեր է, ինչո՞ւ չեմ ելլեր,» բացադանչեց ան. «Մօրաքոյր, չեմ կրնար ելլել,» հեծեց, երբ ջանաց շարժիլ ու չկրցաւ. «Բայց ի՞նչ եղայ, ինչո՞ւ չեմ կրնար ելլել:»

«Երէկ ինքնաշարժ կառքէն վնասուեցար, անուշա-հիմա նորէն քնացիր, կ'ըլլայ:»

«Վնասուեցայ... այո... վաղեցի:» Փոլիաննա սար-

տափած աչքերը բացաւ ու ձեռքը զլստուն տարաւ: «Գը-
լուխս կապե՛ր են, կը ցաւի՛ն»

«Այո, սիրելիս. հիմա քնացիր, հոգ չէ. կ'անցնի»

«Բայց, մօրաքոյր, ասարօրինակ զգացում մը ունիմ՝
դէշ կ'զգամ. ոտքերս բնաւ չեն զգար»

Օր. Փոլի աղաչական ակնարկով հիւանդապահուհիին
նայեցաւ, ու այս վերջինն յառաջ եկաւ ու ըսաւ.

«Կեցիր, քիչ մ'ալ ես խօսիմ» սկսաւ ըսել զուար-
թօրէն. «ա՛լ ժամանակ է որ զիրար ձանչնանք: Անուսնս
Օրիորդ Հընդ է. եկայ որ քեզի հոգ տանելու մասին մօ-
րաքոյրդ օգնեմ: Հիմա ամէն բանէ առաջ սա փոքրիկ
դեղահատները կուլ տուր տեանեմ»

Փոլիաննայի աչքերն սկսան սարսափ արտայայտել:

«Բայց ես չեմ ուզեր որ ինծի հոգ տանին—ոչ—
տակաւին—ելլել կ'ուզեմ. դպրոց պիտի երթամ. վաղը
կրնամ երթալ»:

«Վա՛ղը», կրկնեց հիւանդապահուհին զուարթու-
թեամբ, «նայինք, կարելի է այդչափ շուտ չթողում որ
երթաս: Հիմա սա դեղահատները կուլ տուր որ տեանեմ
թէ ո՛րչափ շուտ պիտի աղէկնաս»

«Շատ աղէկ» ըսաւ Փոլիաննա, «բայց վաղը չէ միւս
օր անպատճառ դպրոց երթալու եմ: Գիտե՛ս, այն օրը
քննութիւնները կ'սկսին»

Վայրկեան մը ետքը դարձեալ խօսեցաւ: Խօսեցաւ
դպրոցին վրայ, ինքնաշարժ կառքին վրայ, զլուսի ցաւին
վրայ, մինչև որ վերջապէս փոքր դեղահատներուն ազդե-
ցութեան տակ հանդարտիկ քնացաւ:

ՃՈՆ ՓԷՆՏԸԼԹՐՆ

Փոլիաննա ոչ «վաղը», ոչ ալ «միւս օրը» դպրոց
չնաց: Ժամանակին մեծ մասն անդգայ էր: Երբեմն միայն
խելքը դուրսը կու գար, և այն ատեն շարունակ հարցում-
ներ կ'ուղղէր շուրջիններուն: Շարաթի մը չափ այսպէս
անցուց: Այլևս տենդն անցաւ, ցաւերը քիչ մը պակսե-
ցան և ա՛լ զգայազիրկ չեղաւ: Այն ատեն ստիպուեցան
ամէն բան նորէն պատմել անոր:

«Ուրեմն հիւանդ չեմ, այլ վնասուած: Գոնէ ատոր
համար ուրախ եմ»

«Ու—ուրա՛խ, Փոլիաննա», կրկնեց մօրաքոյրը, որ
անկողինն քով նստած էր:

«Այո, շատ աւելի կ'ընտրեմ կոտրած ոտք ունենալ
քան թէ ամբողջ կեանքիս մէջ հիւանդ ըլլալ Տիկին
Սնոյի պէս»:

Օր. Փոլի, որ բնաւ կոտրած ոտքի վրայ բան մը
ըսած չէր, լուռ մնաց: Դեռի դեղին եղած էր, և վիշտէն
դէմքը կծկուած էր: Փոլիաննա կը դիտէր ձեղունին
վրայ սլարող գոյները որ պատուհանին մէջ կախուած
հատուածակողմէն գոյացեր էին:

«Ուրախ եմ որ սենեցածս ծաղկախտ չէ որ ցանէ
աւելի դէշ նշան կը ձգէ: Եւ ուրախ եմ որ կապոյտ
հազ ալ չէ—եւ կապոյտ հազ եղած եմ, զիտեմ ինչ ան-
տանկիլ բան է. նաեւ ուրախ եմ որ հարսանիք ալ չու-
նիմ կամ աղետապ. անոնք տարափոխիկ են—գոնէ հար-
սանիքը այնպէս է—ու թաղ պիտի չտային որ դուք
քովս կենաս»

«Շատ մը բաներու համար ուրախ ըլլալ կ'երեւիս, սիրելիս», ըսաւ Օր. Փոլի, ձեռքը կոկորդին տանելով, իբր թէ օձիքը շինք կը սեղմէր:

Փոլիաննա խնդաց:

«Այո, ծիրանի գօտին դիտելու ատենս անոնց վրայ կը խորհէի: Շատ ուրախ եմ որ Պ. Փէնտրլթըն այդ հատուածակողմերը ինծի նուիրեց: Դեռ ուրիշ շատ բաներու համար ալ ուրախ եմ, մնաստեւելուս համար անգամ գրեթէ ուրախ եմ:»

«Փոլիաննա՛:»

Փոլիաննա նորէն մեղմիւ խնդաց ու իր փայլուն աչքերը մօրաքրոջ դարձուց:

«Ինչո՞ւ, գիտե՞ս. մնաստեւելէս առաջ ինծի բնաւ սիրելիս չէիր բսեր. մնաստեւելէս վերջը սկսար: Շատ կը սիրեմ իմիներէս սիրելիս կոչուիլ: Տիկնանց Օժանդակէն ոմանք ալ ինծի սիրելիս կ'ըսէին, բայց քեզի վերաբերող անձէ մը այդպէս կոչուիլն ուրիշ բան է: Ո՛հ, մօրաքոյր, շատ ուրախ եմ որ դուն իմա ես» Օր. Փոլի չկրցաւ պատասխանել: Ձեռքը նորէն կոկորդին վրայ էր և աչքերն արցունքով լեցուն: Երբ հիւանդապահը ներս մտաւ, ինք աճապարանօք դուրս ելաւ:

Այդ կէսօրէն ետքը Նանսի վաղեց Պ. Թովմասի քով, որ պարտէզը ձիուն համետը կը մաքրէր:

«Պարոն Թոմ, Պարոն Թոմ, կոսի՛նք թէ ի՞նչ պատահեցաւ» հեաց ան: «Ո՞վ կը կարծես որ ներսը հիւրանոցը նստած է այս վայրկեանիս. ըսէ, ո՞վ:»

«Ի՞նչ գիտնամ», ըսաւ ծերուկը գլուխը շարժելով:

«Ըսե՛մ, ձոն փէնտրլթըն»

«Իրա՞ւ. իսող կ'ընես ինծի»:»

«Ո՛չ երբեք, ես ներս առի զայն, անթացուպերով միասին»:

«Է, աղէկ. ինչո՞ւ չէ», ըսաւ մարդն հիմա քիչ մը սքսնեղած:

«Իբր թէ չես գիտեր ինչո՞ւ, չէ՛:»

«Է՛հ»

«Է՛հ, ատանկ սուրբի ձեռ մի առներ», ըսաւ Նանսի առատելով. «դուն ըսիր որ ատենօք Օր. փոլի նշանած մը ունէր, ուրիշ բան ալ իմացայ ու հասկցայ որ Պ. Փէնտրլթըն էր այդ մարդը:»

«Պարոն փէնտրլթըն», գոչեց ծերունին շտկուելով:

«Այո — ո՛հ, գիտեմ որ ան չէր, վերջը իմացայ որ սա հրեշտակ աղջկան մայրն է եղեր Պ. Փէնտրլթընի սիրածը», վրայ բերաւ. «միայն գիտեմ որ ան և Օր. Փոլի քնաւ աղէկ չէն իրարու հետ, և թէ օրիորդը թոյնի պէս կ'ատէ զայն, վասն զի տանընթեք տարու եղած ատենները, այս երկուքին վրայ խօսուած է եղեր:»

«Կը յիշեմ», հաստատեց Թովմաս. «Օր. ձէնիի միւս մարդուն հետ ամուսնանալէն և երթալէն ետքն էր: Օր. Փոլի ամէն բան գիտէր անշուշտ, և ցաւեցաւ Պ. Փէնտրլթընի համար ու ջանաց բարեկամութիւն ցոյց տալ անոր, և թերևս քիչ մը չափն անցուց: Բայց բուն պատճառն այն էր որ Օր. Փոլի կ'ատէր քարոզիչը որու հետ ամուսնացեր էր իր քոյրը: Ասոր վրայ աս ու ան խօսք հանեցին թէ Պ. Փէնտրլթընի ետեւէն ինկած է, և անշուշտ Օր. Փոլիի պէս աղջիկ մը չէր կրնար տանիլ այդպիսի խօսք մը: Ասոր վրայ իր իրական նշանածին հետ անհամաձայնութիւն ունեցաւ և ատկէ վերջ ոտորէի պէս ինքն իր վրայ գոցուեցաւ: Մարդու չէր երևնար և մարդու հետ չէր խօսեր. կարծես սիրտն իր ներսիդին դառնացաւ:»

«Այո, գիտեմ», Անոր համար երբ դուռը բացի և Պարոն փէնտրլթընը տեսայ, խելքս գլխէս թռաւ: Ինչ օր

է, հիւրանոց տարի նստեցուցի զայն, ետքն ալ դացի վեր, Օրիորդին լուր տուի:»

«Բնջ ըսաւ,» հարցուց Թովմաս շունչը բռնած:

«Առաջ լուռ կեցաւ, ետքը հանդարտութեամբ ըսաւ. Գնա ըսէ թէ Օրիորդը հիմա կու գայ: Ես ալ դացի ասնպէս ըսի, ետքն ալ եկայ քեզի պատմել:» Նանսի վերջացուց խօսքը՝ աչքը ետին ուղղելով:

«Հը՛մ,» մրմնաց Թովմաս վերսկսելով իր դործը:

Հարինկիթըններու տան չքեղօրէն շիտկուած հիւրանոցին մէջ հաղիւ քանի մը բոպէ սպասեր էր Պարոն Փէնտըլթըն, երբ արագ քայլերու մօտենալը լսեց, ու Օր. Փոլի ներս մտաւ: Մարդը ջանաց օտքի ելլել, բայց Օր. Փոլի ձեռքի շարժումով մը արգիլեց: Ձեռք չթոթուեց օտկան, և իր դէմքին արտայայտութիւնը պալ էր ու վերապահ:

«Փոլիաննայի մասին տեղեկութիւն ասնելու համար եկայ,» ըսաւ մարդն անմիջապէս կտրուկ կերպով:

«Ծնորհակալ եմ, նոյն վիճակին մէջ է,» ըսաւ Օր. Փոլի:

«Ես... կ'աղաչեմ, ճշմարտութիւնը ըսէք ինծի:» Մարդուն ձայնը կը դողար:

«Ես ալ չեմ գիտեր, երանի՛ր թէ գիտնայի,» ըսաւ Օրիորդը վշտազին դէմքով:

«Ձէք գիտե՛ր:»

«Այո, չեմ գիտեր:»

«Բայց, բժիշկը:»

«Տոքթոր Ուարըն ինք ալ չգիտեր վատհօրէն: Ծիշտ այս միջոցին Նիւ Եորք բնակող մասնագէտի մը հետ թղթակցութեան մէջ է այս մասին: Անմիջական հորհրդակցութեան պէտք կայ:»

«Բայց, ինչ մնաստուած է, ան ալ չէք գիտեր:»

«Թեթեւ ճեղքուած մը ունի գլխուն վրայ, մէկ երկու ճեղքուածք, և... և ողնայարը վնասուած է, և այդ պատճառաւ կէս մէջքէն վար անդամաւորձ է:»

Մարդը վշտազին բացադանչութիւն մը արձակեց, և բոպէ մը լուռ մնաց: Յետոյ խոսքոտ ձայնով մը հարցուց.

«Իսկ Փոլիաննա՞, ինք, ինչպէս կը տանի այս ամէնը:»

«Տակաւին չգիտեր եղածը: Ես ալ չեմ կրնար ըսել իրեն ու...»

«Բայց գէթ բան մը կը կասկածի, անշուշտ:»

«Ո՛հ, այո, գիտե՛ թէ չկրնար շարժիլ, բայց կը կարծէ թէ ոտքերը կտրած են: Կ'ըսէ թէ ուրախ է որ ձեզի պէս կտրած ոտքեր ունի, և ոչ թէ Տիկին Մոնյի պէս մշտնջենական հիւանդութիւն: Անրեհատ ալսպիսի խօսքեր կ'ընէ, մինչեւ... որ... ա՛լ չեմ կրնար... դիմաւոր:»

Մարդը ինքն ալ իր արցունքներուն մէջէն դիտեց դիմացի կծկուած և վիշտէն դողողուն դէմքը ու յիշեց Փոլիաննայի խօսքերը. «Ա՛լ ասկէ վերջ չեմ կրնար բաժնուիլ մօրաքրոջմէս:» Այս խորհուրդը կակղացուց ձայնը, երբ դարձեալ խօսեցաւ ու ըսաւ,

«Արեւօք գիտէ՛ք, Օրիորդ Հարինկիթըն, թէ ո՛րքան ջանացի համոզել Փոլիաննան որ գալ և ինծի հետ բնակի:»

«Ձեզի հետ, Փոլիաննան» Այս բացադանչութիւն առջև մարդը բոպէ մը ընկրկեցաւ, բայց երբ շարունակեց, պաղարիւնը գտաւ:

«Այո, ուղեցի որդեգրել զինք, օրինաւորապէս, անշուշտ իմ մառանգս ընել ուղեցի զինք:»

Կրնն յանկարծ թուացաւ, վայրկեանի մը մէջ ըմբռնեց թէ Փոլիաննայի համար ո՛րքան վաղուէն ապագայ կը նշանակէր այս մարդէն որդեգրուել և սկսաւ վախճալ թէ արեւօք Փոլիաննա երթալ պիտի ուզէ՛ր:

«Շատ կը սիրեմ փոխաննան թէ՛ իր անձին համար, և թէ՛... իր... մօրը սիրոյն համար: Պատրաստ էի անոր նուիրել այն սէրը զոր—քսանըհինգ տարիէ ի վեր ամբարեմը եմ:»

Սէր. Օր. փոխ յանկարծ յիշեց թէ ինք ինչ զգացումներով իր տունն ընդունեալ էր իր քրոջ աղջիկը: Յիշեց փոխաննայի խօսքերը զոր քիչ առաջ ըսած էր. «Կ'ուզեմ որ իմ ազգականներս գիտ սիրելիս կոչեն: Եւ այս սիրոյ ծարաւի աղջկան էր որ քսանըհինգ տարուան մեծ սէր մը կ'առաջարկուէր: Սիրտն ընկճուեցաւ, երբ մտածեց թէ ինչ մութ պիտի ըլլար իր ապագան առանց փոխաննայի ներկայութեան:

«Կաւ, յետո՞յ:» Մարդն հասկցաւ թէ դիմացինն ինչպէս կը զսպէր իր զգացումները, ու անորոքէն ժպտեցաւ...:

«Մերժեց դալ ինծի հետ լնակիլ,» պատասխանեց
«Ինչո՞ւ:»

«Ձեզմէ բաժնուիլ չուզեց: Ըսաւ թէ դուք միշտ շատ բարի եղած էք իրեն հանդէպ, և թէ կ'ուզէր ձեզի հետ կենալ, և թէ կը կարծէր որ դուք ալ զինք կ'ուզէք:» Ըսաւ ու ոտքի ելաւ: Առանց նայելու տան տիրուհիին վրայ՝ դէպի դուռը դարձաւ ու պատրաստուեցաւ դուրս ելլել: Օր. փոխ արագ քայլերով անոր քով վազեց ու ձեռքը երկնցուց:

«Երբ մասնագէտը գայ ու որոշ բան մը դիտնամ, ձեզի լուր կը զրկեմ,» ըսաւ զօղոյն ձայնով: «Երթաք բարով, չհորհակալ եմ որ եկաք, փոխաննա շատ պիտի տւրախանայ:»

ԳԼՈՒԽ ԻԵ

ՍՊԱՍԵԼՈՒ ԽԱՂԸ

Ճոն ֆէնտըլթընի այցելութեան յաջորդ օրը Օր. ֓ոխ ջանաց ֓ոխաննայի միտքը պատրաստել մասնագէտին այցելութեան համար:

«Փոխաննա, սիրելիս,» սկսաւ ան քաղցրութեամբ, «որոշեցինք որ Տոքթոր Ուարընէ զատ ուրիշ բժիշկ մըն ալ քննէ քեզ: Թերեւս նոր դարման կը թելագրէ և այսպէս աւելի չուտ կ'աղէկնաս:» Աղջկան գէմքն ուրախութենէն փայլեցաւ:

«Տոքթոր Չիլթըն. ոհ, մօրաքոյր, շատ պիտի ուղէի որ Տոքթ. Չիլթըն գայ:»

Օր. ֓ոխ տփաղունեցաւ: Յետոյ կարմրեցաւ, յետոյ դարձեալ տփաղունեցաւ:

«Ոչ, ոչ, Տոքթ. Չիլթըն չէ եկողը, այլ նիւ Եորք բնակող շատ անուանի բժիշկ մը, որ քեզի նման հիւանդներու մասին շատ բան գիտէ:» Փոխաննա յուսախաբ եղաւ:

«Բայց, մօրաքոյր, Պարոն ֆէնտըլթըն Տոքթ. Չիլթընի ձեռքով աղէկացաւ: Եթէ շատ տարրերութիւն չընեն, կ'աղաչեմ, Տոքթ. Չիլթըն գայ:»

Օր. ֓ոխ դարձեալ կարմրեցաւ ու ըոպէի մը լռութենէն վերջ քաղցրութեամբ լայց հաստատամտութեամբ ըսաւ.

«Տարբերութիւն կ'ընէ, ֓ոխաննա: Ամէն ուրիշ ուղածդ ընելու պատրաստ եմ, անուշա, բայց չեմ կրնար Տոքթ. Չիլթընը կանչել: Արդէն ամէն պարագայի տակ անիկա գալիք մասնագէտին չափ բան չգիտեր:»

Փոլիաննա չհամոզուեցաւ:

«Բայց, մօրաքոյր, եթէ Տօքթ. Չիլթընը սիրէիր:»

«Ի՞նչ կ'ըսես, Փոլիաննա:» Օր. Փոլիի ձայնը խոր-տացաւ:

«Կ'ըսեմ թէ, եթէ Տօքթ. Չիլթընը սիրէիր ու միւսը չսիրէիր, այս ալ տարբերութիւն կ'ընէ աղէկնալուդ մասին, այնդէս չէ: Ես Տօքթ. Չիլթընը կը սիրեմ:»

Այդ վայրկեանին հիւանդադահը ներս մտաւ, և Օր. Փոլի աճապարանօք ոտքի ելաւ:

«Կը ցաւիմ, Փոլիաննա,» ըսաւ քիչ մը կտրուկ կերպով. «այս անգամ ձգէ որ ես որոշեմ: Արդէն վաղ-ուան մասնագէտին գալը որոշուած է:»

Եւ սակայն այնպէս պատահեցաւ որ յաջորդ օրն անուանի ըմիշը չեկաւ: Հեռագիր եկաւ թէ հիւանդ է և աղէկնալուն պէս պիտի գայ: Ասոր վրայ Փոլիաննա նորոգեց իր ազգանքը որ Տօքթ. Չիլթըն բերուի: Բայց Օր. Փոլի հաստատ մնաց իր որոշման վրայ:

«Ո՛չ, սիրելիս,» կ'ըսէր ան, «ուրիշ ի՞նչ կ'ուզես՝ ուղէ ատկէ զատ:»

Սպասումի օրերը մէկիկ մէկիկ անցան, և իրաւ կարծես թէ Օր. Փոլի գիշեր ցերեկ կ'աշխատէր Փոլի-աննայի հաճոյք պատճառեր:

«Է՛, իրաւ որ աչքիս չեմ կրնար հաւատալ,» ըսաւ Նանսի ծերուկ Թովմասի: «Կարծես թէ օրուան ամէն մէկ րոպէն բան մը կը փնտռէ ընելու, որպէս զի անմեղ դառնուկն ուրախացնէ: Անցեալ օր, ի՞նչ տեսայ, կը կարծես: Օրիորդն անկողինին քով նստեր էր: Հիւանդ-ապահն ալ անոր մագերը կը շտկէր: Իսկ Օր. Փոլիաննա պառկած տեղէն հրահանգներ կու տար, ըսելով, Սա՛նկ շտկէ: Ասկէ աւելին կայ, այդ օրէն ի վեր Օր. Փոլի մա-դերը Փոլիաննայի ըսածին պէս կը շտկէ:» Թովմաս

փնդաց և ըսաւ, «Իմ կարծիքովս Օր. Փոլի գէշ չերևնար իր ճակտին վրայի այդ գանգուրներով:» Յանկարծ աչ-քերը անբեկան նորէն, երբ հարցուց, «Իսկ աղջիկն ի՞նչպէս է այսօր:»

«Անոր վիճակը ի՞նչ որ էր՝ ան է, Պարոն Թով, բնաւ տարբերութիւն չեմ տեսներ: Առաջուան պէս պառկած է, քիչ մը կը քնանայ, քիչ մը կը խօսի, քիչ մը կը ժպտի ու կը ջանայ որ ուրախ ըլլայ արեւին մարը մտնելուն, կամ լուսինին ելլելուն և կամ այդպիսի բաներու հա-մար, մինչև որ մարդուս սիրտը կտոր կտոր կ'ըլլայ:»

«Այո, գիտեմ այդ իր խաղն է, Աստուած օրհնէ զինք,» ըսաւ ծերունին:

«Քեզի՞ ալ պատմած է այդ խաղին վրայ:»

«Այո, օր մը առանձին կը գանգատէի որ ծներ մնացեր եմ: Փոլիաննա վրայ հասաւ, և ի՞նչ կ'ուզես որ ըսէ: Ուրախ ըլլալու ես որ ծած ես, խոտ ժողված ատենդ, արդէն ծած ըլլալուդ համար, շատ ծնելու պէտք չեա ունենար, ըսաւ:»

Նանսի ինդաց տխրօրէն:

«Ձեմ զարմանար, միշտ բան մը կը գտնէ: Մենք իր հոս գալէն ի վեր այդ խաղը կը խաղանք,» ըսաւ Նանսի և ոտք ելաւ որ ներս երթայ:

Այդ սպասումի օրերը դժնդակ օրեր էին: Հիւանդ-ապահներին կը ջանար զուարթ երևիլ միշտ, բայց աչ-քերը վրդոված արտայայտութիւն մը ունէին: Բացայայտ էր որ բժիշկը ջղայնացած էր ու անհամբեր: Օր. Փոլի լուռ էր: Բայց, հակառակ իր թոյլ ու վէտ վէտ շտկուած մագերուն և վիզին շուրջի գեղեցիկ ժանեակներուն, օրէ օր յայտնի կերպով կը նիհարնար ու կը տոգունէր: Իսկ Փոլիաննա պահ մը շունը կը շոյէր, պահ մը կատուն: Կ'զմայլեր իրեն զրկուած ծաղիկներուն վրայ, կ'ուտէր

ղրկուած պտուղներն ու տեսակ տեսակ պաղածո՞ները և շատ մը սիրալիր պատասխաններ կը ղրկէր իրեն հաղորդուած կարեկցական խօսքերուն համար: Բայց ինք ալ օրէ օր կը տփուէնէր ու կը նիհարնար ու, փոխանակ իր առաջուան արագաշարժ փոքրիկ ոտքերուն, իր բարակ պզտիկ թևերն էին որ անընդհատ կը շարժէին:

Գալով իր խաղին, Փոլիաննա շարունակ կ'ըսէր Նանսիի թէ շատ ուրախ պիտի ըլլար երբ նորէն զպրոց երթալ սկսէր, երբ նորէն Պարոն Փէնտըլթընի այցելէր, երբ Տիկին Մոն տեսնել երթար, երբ Տոքթ. Չիլթընի կառքով պտոյտի երթար: Ինք չէր. նշմարել որ այս ամէն բաներն ապագային մէջ ըլլալիք բաներ էին: Բայց Նանսի կ'ըմբռնէր կացութիւնն ու յաճախ ինքնիրեն յորդ արցունք կը թափէր:

ԿԻՍՏԱՆԻ ՊՈԼԻՍ

Նախապէս սպասուած ժամանակէն շարաթ մը ետքը Տոքթ. Միտ եկաւ: Բարձրահասակ լայն ուսերով մարդ մը, բարի, մոխրագոյն աչքերով ու զուարթ դէմքով: Փոլիաննա զայն տեսնելուն պէս սիրեց ու այնպէս ալ ըսաւ անոր:

«Ինչու որ», յարեց, «իմ բժիշկիս շատ կը նմանիս:»

«Բու բժիշկի՞դ», Տոքթ. Միտ նայեցաւ Տոքթ. Ուարընի որ քիչ մը անդին կայնած հիւանդապահին հետ կը խօսէր: Տոքթ. Ուարըն փոքրահասակ, սեւաչեւայ մարդ մէր, սրածայր թուխ մօրուքով: Փոլիաննա հասկեցաւ բժիշկին միտքէն անցածը:

«Ո՛հ, ան չէ իմ բժիշկս», ըսաւ. «ասիկա մօրաքրոջս բժիշկն է, իմ բժիշկս Տոքթ. Չիլթընն է:»

«Օ՛հ», մրմուռաց Տոքթ. Միտ և դարձաւ Օր. Փոլիի, որ կաս կարմիր եղաւ, մինչ բժիշկը դարձեալ լուրջ դէմքով մը նայեցաւ Տոքթ. Ուարընի կողմը:

Ամէնն ալ ըսին որ կատուին գործն էր այդ: Արդարեւ եթէ կատուն Փոլիաննայի սենեակին դուռը դուռնովը հրած բացած չըլլար, հիւանդ աղջկը կարող եղած պիտի չըլլար իր մօրաքրոջ խօսքերը լսել:

Դուրսը զաւթիթին մէջ երկու բժիշկները, հիւանդապահն ու Օր. Փոլի կը խօսակցէին: Ճիշտ այդ րոպէին Ֆլըֆի, կատուիկը, Փոլիաննայի սենեակէն ներս սպրդեցաւ և անկողինին վրայ ցատկեց: Բացուած դռնէն լըսուեցաւ Օր. Փոլիի սրտակտուր լացադանչութիւնը:

«Մի ըսեր, Տօթթոր, մի ըսեր, կարելի՞ բան է որ խեղճ պզտիկը ա՛լ բնաւ քաղելու կարող չըլլայ:»

Յետոյ ամէն բան իրար անցաւ: Նախ լսուեցան Փոլիաննայի սարսափահար դոչերը: «Մօրաքո՛յր, մօրաքո՛յր,» ու երբ Օր. Փոլի տեսաւ որ անկողնարանին դուռը բաց էր, և թէ Փոլիաննա լսեր էր իր խօսքերը, սոսկումի ձիջ մը արձակեց ու կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով մարեցաւ ինկաւ:

Հիւանդապահուհին «Աղջիկը լսեց» միմռաց ու ներս վազեց, ուր տեսաւ կատուիկը որ ի գուր կը ջանար սարսափած ու վախէն դողդոջուն աղջնակին ուշադրութիւնը գրաւել:

«Օր. Հընդ, մօրաքո՛յրս կ'ուզեմ, հիմա, հիմա. կ'աղաչեմ,» ըսաւ Փոլիաննա:

«Անմիջապէս չկրնար դա, սիրելիս, քիչ մը ետքը կու գայ: Ի՞նչ կ'ուզես, ըսէ,» բաւ հիւանդապահ՝ դուռը դոցելով ու յառաջ գլորով:

«Ոչ, զինքը կ'ուզեմ, կ'ուզեմ որ դայ ըսէ ինծի թէ ըսածը սո՛ւտ է թէ իրաւ: Լսեցի՞ր ըսածը, թող դայ, ըսէ որ սուտ է, սուտ:»

Խեղճ կինը չկրցաւ պատասխանել և անոր դէմքին արտայայտութիւնն աւելի վախցուց Փոլիաննան:

«Օրիորդ Հընդ, դուն ալ լսեցիր—ըսել է ԻՐԱՒԻ է, ըսել է որ ա՛լ չեմ կրնար քաղել:»

«Լո՛ւէ, լո՛ւէ, անուշիկս, մի յուզուիր: Հաւանական է որ սխալեցաւ բժիշկը, դեռ չատ մը բաներ կրնան ըլլալ:» ըսաւ հիւանդապահը, ջանալով հանդարտեցնել իր հիւանդը:

«Բայց մօրաքոյրս բաւ որ ան գիտէ, թէ ան ուրիշ մարդոցմէ չատ աւելի բան գիտէ իմինիս պէս կոտրած տղերքու մասին:»

«Այո, գիտեմ. բայց ամէնէն մեծ բժիշկներն անդամ կը սխալին երբեմն—ա՛լ մի խորհիր ատոր վրայ:»

Փոլիաննա բռն շարժումով մը թեւերը տարածեց և հեկեկալով ըսաւ, «Հապա ի՞նչ բանի վրայ խորհիմ, ի՞նչպէս կրնամ չխորհիլ: Առանց քաղելու ի՞նչպէս պիտի ապրիմ: Ոչ դպրոց կրնամ երթալ, ոչ Պարոն Փէնտըլթընի, ոչ ալ Տիկին Մնոյի տունը:» Եւ սկսաւ լալ. «Եթէ... կարող... չըլլամ... քաղել... ես... ի՞նչպէս որեւէ... բանի համար կրնամ ուրախ ըլլալ:»

Օրիորդ Հընդ «խաղէն» տեղեկութիւն չուէր, բայց գիտէր որ իր հիւանդը պէտք էր հանդարտ մնալ: Ուստի, հակառակ իր յուզումը ըլլալուն, Փոլիաննայի անկողնին մօտեցաւ հանդարտեցնող փոշին ձեռքը բռնած և ըսաւ.

«Լաւ, լաւ, հիմա ա՛ն սա. երբ քիչ մը հանգչիս, կը նստինք, ամէն բանի վրայ կը խորհրդակցինք, Գիտես, սիրելիս, չատ անգամ բաները երեցածին չափ գէշ չեն ըլլար:»

Փոլիաննա հիւանդապահին ձեռքէն առաւ փոշին, բերանը դրաւ ու վրայէն ալ քիչ մը ջուր խմեց:

«Գիտեմ, հայրիկիս ըսածին պէս բաներ կ'ըսես,» ըսաւ Փոլիաննա արտաբնական աչքով. «ան ալ միշտ կ'ըսէր թէ ամէն բանի մէջ աղէկ բան մը կայ: Բայց կարծեմ որ մը մէկը իրեն ըսած էր թէ ա՛լ անգամ մ'ալ պիտի չկրնար քաղել: Ասոր մէջ ուրախ ըլլալիք ի՞նչ բան կայ—ասկէ գէշ ի՞նչ կրնայ ըլլալ:» Օրիորդ Հընդ չպատասխանեց. վասն զի ձիշտ այդ միջոցին չէր կրնար խօսիլ:

ԳԼՈՒԽ ԻԷ

ԱՅՅԵԼ ՈՒՆԵՐԸ

Օր. Փոլի Նանսին զրկեց որ երթայ Պարոն փէնտըլթընի իմացնէ Տոքթ. Միտի վճիռը: Եթէ ուրիշ ժամանակ ըլլար, Նանսի մեծապէս ուրախ պիտի ըլլար որ վերջապէս մեծ տան ներսի կողմը տեսնելու մասին իր հետաքրքրութիւնը պիտի գոհանար: Բայց այսօր իր վիշտն այնքան մեծ էր որ տունէն ներս մտնելէն ետքը հազիւ թէ չորս կողմը նայեցաւ:

Երբ Պարոն փէնտըլթըն երեցաւ, Նանսի ոտը ելաւ ու յարգանք ըսաւ. «Ես Նանսին եմ, տէր իմ, Օր. Փոլի գիտ զրկեց որ ձեզի տեղեկութիւն տամ Օր. Փոլիանայի վրայ:»

«Լաւ:» Հակառակ մարդուն կտրուկ ոճին, Նանսի նշմարեց անոր անձկութիւնը:

«Լաւ չէ, Պարոն փէնտըլթըն,» մրմնջեց ան:

«Ի՞նչ ըսել կ'ուզես,» ըսաւ և խօսքը կիսատ թողուց, մինչ Նանսի գլուխը խոնարհեցուց:

«Այո, Պարոն, մասնագէտն ըսաւ որ... այլևս... քնաւ... քաշելու կարող պիտի չըլլայ:» Լուսթիւն տիրեց սենեակին մէջ. յետոյ մարդը դողդաղացող ձայնով մը ըսաւ.

«Խեղճ... փոքրիկ... խեղճ... փոքրիկ:»

Նանսի վեր նայեցաւ, բայց չուտ մը անդին դարձաւ նորէն: Բնաւ մտքէն չէր անցններ թէ ճոն փէնտըլթընի պէս մէկուն դէմքն այդ արտայայտութիւնը կրնար առնել:

«Ի՞նչ անգութ ձակատագիր, այլևս արևին մէջ չպարէ՛ պիտի իմ պղտիկ հատուածակողմ աղջնակս:» Քիչ յետոյ հարցուց. «Ինք բան մը չգիտեր անչուշտ. այնպէս չէ՞:»

«Ոչ, գիտէ,» հեկեկաց Նանսի. «գետնին տակը անցնի ան կատուն. ներողութիւն, Պարոն,» աւելցուց չուտ մը. «Բայց կատուն հրեք բացեր էր դուռը ու այսպէս Օր. Փոլիաննա դուրսը խօսուածն իմացեր էր:»

«Խեղճ պղտիկ,» կրկնեց մարդը:

«Այո, Պարոն, իրաւունք ունիք խեղճ կոչելու գինք: Դեռ նոր իմացած է ու միտքը շարունակ բաներ կ'իյնան. բաներ զոր այլևս կարող չէ ընել: Ամէնէն աւելի անոր սիրտը կտրած է անոր համար որ այլևս իր ուրախութեան խաղը պիտի չկրնայ խաղալ—բայց դուք չէք գիտեր իր խաղը:»

«Այո, այո, ինծի ալ խօսած է անոր վրայ:»

«Այնպէ՞ս է, կ'երևի թէ ամէն մարդու ըսած է. Հիմա գիշեր ցորեկ սիրտը կը հատնի, վստն գի կը խորհի թէ այլևս չկրնար խաղալ այդ խաղը: Կ'ըսէ թէ այլևս ուրախ ըլլալիք բան չ'մնաց:»

«Անչուշտ,» պատասխանեց մարդը գրեթէ կատաղօրէն:

«Ես ալ նախ այնպէս մտածեցի, բայց յետոյ խորհեցայ թէ աւելի աղէկ կ'ըլլայ, եթէ խաղայ իր խաղը. և մինչև իրեկուն կը ջանամ ուրախ ըլլալու բան մը ձգել իր միտքը:»

«Ի՞նչ կրնաս գտնել միտքը ձգելու,» հարցուց Պարոն փէնտըլթըն անհամբեր:

«Կ'ըսեմ թէ ի՞նչպէս ինք ուրիշներուն ուրախ ըլլալ սորվեցուցած է: Իր բոլոր ուժով թո՛ղ ջանայ ուրախ ըլլալ անոր համար որ ուրիշներ իրեն պէս չեն, բայց տակաւին չատ դժուար կը գտնէ ուրախ ըլլալ:»

Նանսի լռեց և սակայն մարդը չխղեց լուսթիւնը: Իր ձեռքերովն աչքերը ծածկած էր:

«Ետքը ջանացի որ միտքը ձգեմ թէ ինք կ'ըսէր որ

որչափ դժուար ըլլայ՝ այնչափ հետաքրքրական կ'ըլլայ խաղը: Բայց իմ խօսքս մեծ աղղեցութիւն մը չըրաւ: Ա՛լ հիմա երթալու եմ» ըսաւ Նանսի և ոտքի ելաւ, մինչև դուռը յառաջացաւ, ու հոն վարանած կանգ առաւ, ու երկչոտօրէն հարցուց.

«Արդեօք կրնամ ըսել Օր. Փոլիաննայի թէ վերջերս ձիմի Պինը տեսած էք?»

«Ի՛նչպէս կրնաս ըսել այդպէս, երբ տեսած չունիմ այդ աղեկը» Յետոյ աւելցուց, «Ի՛նչո՞ւ հարցուցիր»:

«Ո՛չինչ, Պարոն, այսինքն այդ ալ անոր սիրտը մտ- չեցնող բաներէն մէկն է: Կ'ըսէ թէ մէկ անգամ միայն կրցաւ բերել այդ աղան ձեզի, ու այն օրը լաւ տպաւո- րութիւն ըրած չէր ան ձեր վրայ: Անոր համար կը վախնայ որ դուք չկարծեցիք թէ ձիմի աղաւոր տղու նե- կայութիւն մը կրնայ ըլլալ ձեզի համար: Կարելի է դուք կը հասկնաք թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզէ այսպէս ըսելով, բայց ես չեմ հասկնար»:

«Այո, գիտեմ ի՛նչ ըսել կ'ուզես»:

«Շատ աղէկ, Պարոն, ըսել ուզեցի որ ան կ'ուզէր անգամ մըն ալ ձեզի բերել ձիմին: Բայց քանի որ ա՛լ չկրնար քալել, չկրնար իր այդ ուղածն ընել: Ա՛խ, ես ի՛նչ ըսեմ այդ ինքնաշարժին. Ներողութիւն, Պարոն» ըսաւ Նանսի և դուրս վազեց:

«Շատ քիչ ժամանակ ետքը Պելտինկովիչի մէջ ամէն մարդ գիտէր թէ Նիւ Եորքէ եկած անուանի մասնա- գէտն ըսեր էր թէ Փոլիաննա անդամալոյծ պիտի մնար: Երբեք պատահած չէր որ ամբողջ քաղաքն այդքան տրտում ըլլար: Ամէն մարդ տեսած էր այդ սիրուն, ցա- նոտ, պզտիկ դէմքը, ու այն ժպիտը զոր ան ունէր ամէ- նուն համար: Խորհիլ թէ այլևս առաջուան սկէս զուար-

թօրէն փողոցները պիտի չերևար, անհաւատալի աննե- րելի, անգուժ բան կը թուէր:

Խոհանոցներու մէջ, նստելու սենեակներու մէջ, տուններու, գաւիթներու մէջ, ամէն տեղ կիներն այս նիւթին վրայ կը խօսէին, և չէին ծածկեր իրենց ար- ցունքները: Փողոցներու անկիւնները և հանրակառքերու մէջ այրերն ալ նոյն նիւթերուն վրայ կը խօսէին, թէ և անոնց վիշտն աւելի զսպուած էր: Երբ Նանսիէ իմացաւ որ Փոլիաննայի ամէնէն շատ ցաւ ազդող բանն այն է որ այլևս իր խաղը չէ կարող խաղալ, ա՛լ աւելի յուզ- ուեցան:

Այս միջոցին Հարինկթըններու տան տիրուհին սկսաւ այցելութիւններ ընդունիլ: Այցելութիւններ կու տային անձեր զորս կը ճանչնար ու նաև անձեր զորս ընաւ չէր ճանչնար: Ոմանք կու գային և հինգ տասը վայրկեան կը նստէին, ուրիշներ - աւերը - դրան առջեւ քանի մը խօսք կ'ընէին: Ոմանք գիրք մը կը բերէին կամ փուռ մը ծաղիկ կամ համադամ խորտիկ մը: Ոմանք բացէի բաց կու լային, ոմանք իրենց կոնսիլը կը դարձը- նէին ու իբր թէ իրենց քիթը բերանը կը սրբէին: Բայց ամէնն ալ մեծ անձկութեամբ պզտիկ աղջկան վիճակին վրայ տեղեկութիւն կ'ուզէին և կարեկցական խօսք կը ձգէին անոր հազորդելու համար: Նախ Պ. Փէնտրլթըն եկաւ, այս անգամ առանց անթացուպի:

«Ըսելու պէտք չունիմ թէ ո՛րքան ցնցուած եմ: Բան մը չե՞նք կրնար ընել» ըսաւ: Օր. Փոլի յուսահատ շարժում մը ըրաւ և ըսաւ,

«Տոքթ. Միտ քանի մը դեղեր ու դարմաններ յանձ- նարարեց և անշուշտ Տոքթ. Ուարըն կէտ առ կէտ կը հետևի անոր հրահանգներուն, բայց որեւէ յոյս չկայ»:

Ճոն Փէնտրլթըն ոտք ելաւ յանկարծ, թէ և տակա-

«Ինչ նոր եկեր էր: Դէմքը ձեռի ձերմակ եղեր էր, ու շըրթունքները խտօրէն կծկուած էին: Երբ դրան մօտեցաւ, ետ դարձաւ:

«Ըսելիք մը ունիմ Փոլիանայի», ըսաւ. «հաճեցէք իմ կողմէս ըսել իրեն թէ նորէն տեսայ ձերմի Պինը, և թէ ասկէ ետքը զայն քովս պիտի առնեմ որպէս զի իմ պզտիկ տղաս ըլլայ: Ըսէք իրեն թէ խորհեցայ որ ուրախ պիտի ըլլայ, երբ իմանայ ասիկա: Հաւանական է որ որդեգրեմ այդ տղեկը»: Բոպէ մը Օր. Փոլի իր պաղարիւնը կորսնցուց:

«Ձերմի Պինը պիտի որդեգրէք», բացադանչեց անոյ Մարգն իր կզակը քիչ մը վեր ցցեց և ըսաւ.

«Այո, Փոլիաննա պիտի հասկնայ: Մի մօռնաք ըսել որ խորհեցայ թէ ուրախ պիտի ըլլայ ասոր համար:»

«Ան... անշուշտ», կակազեց Օր. Փոլի:

«Ծնորհակալ եմ», ըսաւ Պ. Փէնտըլթըն ու խօնարահելով դուրս ելաւ:

Օր. Փոլի սենեակին մէջտեղ կայնած մնաց, և անոր ետեւէն նայեցաւ. Ականջին լսածին չէր հաւատար— ձոն Փէնտըլթըն ձերմին որդեգրէ— ձոն Փէնտըլթըն —հաշուատ, անկախ, դաժան, ծանօթ ագահը, վերին աստիճան անձնասէր մարդը տղայ մը որդեգրէ. ան ալ ձերմի Պինը: Գիշ մը սպշած դէմքով չիտակ Փոլիաննայի սենեակը ելաւ:

«Փոլիաննա, Պարոն Փէնտըլթըն հիմա հոս էր: Խնդրեց որ քեզի ըսեմ թէ ձերմի Պինը իր քով պիտի առնէ՝ քի պզտիկ տղան ընելու համար զայն: Ըսաւ թէ կը կարծէ որ ուրախ պիտի ըլլամ՝ ասիկա իմանալով»: Փոլիաննայի տխուր պզտիկ դէմքը ճառագայթեց:

«Ուրախ... ուրախ... Անշուշտ ուրախ եմ: Ամբողջ սրտովս փափաքած եմ ձերմի տեղ մը գտնել, ասկէ

աղէկ տեղ ո՛ւր կրնայ ըլլալ. Ատկէ զատ Պարոն Փէնտըլթընի համար ալ ուրախ եմ. ա՛յ հիմա ինք ալ տղու ներկայութիւն ունի:»

«Ահ, հասկցայ», մրմնջեց Օր. Փոլի. Իրաւ ալ հասկըցեր էր: Աչքին առջեւ բերաւ այն սիրալիր ճնշումը զոր ձոն Փէնտըլթըն ի գործ դրած ըլլալու էր համոզելու համար Փոլիաննան որ ինք դայ սւ այդ տղու ներկայութիւնը ըլլայ. «Հասկցայ», կրկնեց աչքերն արցունքով լեցուն: Փոլիաննա, վախնալով որ մօրաքոյրը Փէնտըլթընի տան մասին վերստին շուարեցուցիչ հարցում մը կ'ընէ, խօսակցութեան նիւթը փոխել ջանաց:

«Տոբթ. Չիլթըն ալ այնպէս ըսաւ — գիտե՞ս — ըսաւ թէ կ'ընէ մը ձեռքն ու սիրտը կամ տղու մը ներկայութիւնն են որ տուն մը իրօք տուն կը շինեն»: Օր. Փոլի ջնցուեցաւ:

«Տոբթոր Չիլթըն, ինչէ՞ն գիտես:»

«Ինք ըսաւ — որ մը ըսաւ որ ինք սենեակներու մէջ չ'ապրի միայն և ոչ թէ տան մէջ:»

Օր. Փոլի չպատասխանեց: Պատուհանէն դուրս կը նայէր:

«Ես ալ հարցուցի թէ ինչո՞ւ կ'ընէ մը ձեռքն ու սիրտը չառնէր որ տուն մը ունենայ:»

«Փոլիաննա՛», Յր. Փոլի ասդին դարձաւ, այտերը կասկարմիր եղած:

«Հարցուցի, վասն զի չատ տխուր էր — ինչ կ'ըլլայ —»

«Ինչ պատասխանեց», հարցուց Օր. Փոլի. թէ և ամբողջ ուժովը ջանաց չընել այս հարցումը:

«Բիշ մը ատեն լսան մը չըսաւ. յետոյ հագլու լսելի ձայնով մը ըսաւ որ ամէն մարդ չկրնար ունենալ, հակառակ փափաքելուն: Ես գիտեմ որ հիմա ալ կ'աղէկ ունենալ կ'ընէ մը ձեռքն ու սիրտը:»

«Ինչէն զիտես որ կ'ուզէ, Փոլիաննա:»

«Վասն զի ետըր, ուրիշ օր մը, ուրիշ բան մը ըսաւ: Կամաց ըսաւ, բայց տակաւին լսեցի: Ըսաւ թէ ըզոր աշխարհը կու տար, եթէ իրեն ծանօթ կ'ուզ մը ներքն ու սիրտը ունենար: Ինչ եղար, մօրաքոյր:»

Օր. Փոլի ելեր ու պատուհան վազեր էր:

«Ոչինչ, սիրելիս, այս հատուածակողմը ասդին կը դարձնեմ,» ըսաւ Օր. Փոլի, որուն գէմքը քաղորովին քոցավառ էր:

ՊԵՏԻՍ ԻՔ

ԽԱՂԸ ԵՒ ՉԱՅՆ ԽԱՂԱՅՈՂՆԵՐԸ

Ճոն Փէնարթթընի երկրորդ այցելութենէն բաւական ետք էր, երբ օր մը Միլի Միս եկաւ այցելել Հարինկ-թըններու բնակարանը: Ամէնալէն սկսաւ կարմրիլ, երբ Օր. Փոլի ներս մտաւ:

«Եկայ որ պզտիկ ազնկան որպիսութիւնը հարցնեմ,» կակազեց:

«Շատ ազնիւ ես, նոյն վիճակին մէջ է: Մայրդ ինչ-պէս է:»

«Անոր համար եկայ, մայրս ուզեց որ Օր. Փոլիաննայի ըսէք որ,» շարունակեց անհասկնալի կերպով իրար խառնելով իր բառերը, «չատ գէշ զգացինք ամէնս ալ երբ իմացանք որ ալլեւս չկրնար քալել: Մեզի համար ինչեր ըրած է, այսինքն, մօրս համար, ինք էր որ խաղը սորվեցուց անոք, և այլն: Հիմա ալ կ'ըսեն թէ ինք չկըրնար խաղալ իր խաղը: Մտածեցինք որ եթէ ըսենք իրեն թէ ինք ո՛րքան օգնած է մեզի, ուրախ պիտի ըլլայ, գոնէ քիչ մը ուրախ:»

Միլի շուարած կեցաւ ու սպասեց որ Օր. Փոլի բան մը ըսէ, ու թէեւ այս վերջինս քաղաքավարութեամբ մտիկ ընել ջանացեր էր, բայց շուարած երեւոյթ մը ունէր:

«Վախնամ թէ շատ աղէկ չհասկցայ ըսածդ, Միլի,» ըսաւ ան: «Ծիշտ ինչ է որ կ'ուզես որ ըսեմ քեռաղկանս:»

«Այո, ըսել կ'ուզեմ...» մէջ մտաւ նորէն Միլի անդոտ կերպով, «ըսէք իրեն թէ մեծապէս օգնած է մօրս ու ինծի, ես ալ կը ջանամ հիւս իր խաղը խա-

զալ:» Օր. Փոլի ուղեց հարցնել թէ ի՞նչ խաղ ըսել կ'ուզէր, բայց Միլի ժամանակ չտուաւ, շարունակելով սապէս.

«Գիտէ՞ք թէ ի՞նչպէս առաջ մայրս բնաւ բանէ մը դո՛ւ չէր ըլլար, միշտ եղածէն տարբեր բան մը կ'ուզէր: Բայց հիմա փոխուած է: Կը թողու որ վարագոյրները բանամ ու սկսած է իր անձին ու երեւոյթին հոգ տանիլ: Նաեւ սկսաւ բուրդէ պղտիկ բաներ հիւսել հիւանդանոցներու համար, եայն, և շատ ուրախ է որ կրնայ ընել: Օր. Փոլիաննայի գործն է անշուշտ այս: Ան ըսեր է մօրս որ ուրախ ըլլալու է որ թեւերն ու ձեռքերը կրնայ գործածել: Անկէ ետքը մայրս հիւսել սկսաւ: Զեք կրնար երեւակայել թէ ի՞նչ տարբեր սենեակ է հիմա իր սենեակը: Հոն են գոյնզգոյն բուրդերը ու Օր. Փոլիաննայի հատուածակողմերը: Այնպէս որ անոր սենեակէն ներս մտնելը հիմա ուրախութիւն կը պատճառէ մարդուս: Առաջ ներս մտնել կը վախնայի, սենեակը միշտ մոռթ էր ու մայրս ալ միշտ ասելով ջանիկ, Ուստի, եթէ հաճիք, կ'ուզենք որ ըսէք իրեն թէ մեզի ո՛րքան օգտակար եղաւ մեր զինք ճանչնալը և կարելի է ինք ալ քիչ մը — քիչ մը ուրախ կ'ըլլայ մեր զինքը ճանչցած ըլլալուն համար: Ըսելիքս այս էր:» Ու մեծ շունչ մը առնելով Միլի ոտքի ելաւ և յարեց. «Կ'ըսէ՞ք, այնպէս չէ՞»

«Անշուշտ,» մրմնջեց Օր. Փոլի, խորհելով թէ արդեօք այս տարօրինակ ձուր որչափ կրնար միտքը պահել Փոլիաննայի կրկնելու համար:

Շոն փէնտըլթընի և Միլի Սնոյի այցելութիւններն իրենց տեսակին մէջ միակը չէին: Եւ այցելողները կը խնդրէին որ շարունակ Փոլիաննայի հաղորդուէին զարմանալի խօսքեր զորս Օր. Փոլի չէր կրնար հասկնալ:

Օր մը ևս որբեւարի Տիկին Պէնդըն եկաւ: Աճէնոսն

խօսքին նայելով քաղաքին ամէնէն տխուր կիսն էր ան: Միշտ սև կը հագնէր: Այսօր սակայն կապոյտ ժապաւէն մը զրած էր վիզը: Նախ, իր ցաւակցութիւնն յայտնեց պատահած արկածին համար, և յետոյ երկչոտութեամբ փափաք յայտնեց Փոլիաննայի տեսնելու:

«Կը ցաւիմ,» ըսաւ Օր. Փոլի զուլսը չ րժեկով. «բայց տակաւին բնաւ հիւր չընդունիր, քիչ ատենէն կարելի է:»

Տիկին Պէնդըն աչքերը սրբեց, ու ելաւ մեկնելու համար: Դուրս ելլելէն ետքը դարձեալ ետ եկաւ ու աղաչելով ըսաւ, «Օրիորդ Հարիսկթըն, կարելի է... կը հաճիք իմ կողմանէս բան մը ըսել անոր:»

«Անշուշտ, Տիկին Պէնդըն, ամենայն հաճութեամբ:» Վայրկեան մը վարանեցաւ կինը, ու յետոյ ըսաւ.

«Եթէ ըսէք իրեն թէ այս կապոյտ ժապաւէնը կը կրեմ, պիտի հասկնայ Պղտիկը բաւական ատենէ ի վեր ետեւէս ինկած էր որ սև հագնիմ: Կ'ըսէր թէ Պրէտին ուրախ պիտի ըլլար, եթէ գունաւոր բան մը հագնիմ: Թող զիանայ որ ա՛լ սկսայ ուրիշ գոյներ ալ գործածել...: Պրէտին միայն ունիմ, միւսները բոլոր...»

Չկրնալով լմնցնել իր խօսքը՝ փութաց հեռանալ:

Նոյն օր աւելի ուշ ատեն ուրիշ որբեւարի մը եկաւ: Ըսաւ թէ անունն էր Տիկին Թարպէլ: Օր. Փոլի չկրցաւ երեւակայել թէ Փոլիաննա ի՞նչպէս կրնար ճանչցած ըլլալ այս կինը, քանի որ ինք ընաւ չէր տեսած զայն:

«Զեզի անձանօթ եմ, անշուշտ,» սկսաւ ան, «բայց ձեր փոքրիկ քեռաղջիկը կը ճանչնայ զիս: Ես պանդոկը ամարանոց եկած եմ, և ամէն օր ստիպուած եմ առողջութեան համար երկար պառկանքներ ընել: Այս պառկանքներու միջոցին ճանչցայ Փոլիաննան. ո՛րքան անուշիկ պղտիկ մ'է: Երանի՛ թէ կարող ըլլալի հասկնել ձեզի: Թէ ո՛րքան մեծ ազդեցութիւն ունեցած է իմ վրաս:

Երբ եկայ. միայնակ էի ու շատ տխուր: Փոլիաննայի գուարթ, քաղցր բնաւ որութիւնը իմ մեռած պղտիկ աղջիկս յիշեցուց ինծի: Երբ անոր պատահած արկածը լսեցի, մեծապէս ցաւեցայ: Բայց երբ ա՛յ չքալելուն լուրը առի, չեմ կրնար լացատրել իմ զգացած վիշտս. չկրցայ չգալ:»

«Շատ բարի էք:» մրմնջեց Օր. Փոլի:

«Ոչ, կ'ուզեմ որ դուք ինծի բարիք մը ընէք: Պիտի ազէի որ իմ կողմանէս բան մը ըսէիք անոր, եթէ հաճիր:»

«Անշուշտ:»

«Կը հաճի՞ք ըսել թէ Տիկին Թարպէլ հիմա այլեւս ուրախ է: Օհ, գիտեմ, շատ տարօրինակ կը հնչէ և չէք հասկնար, բայց եթէ կը ներէք, չբացատրեմ:» Տխուր դիմեր երեցան տիկնոջ բերնին շուրջ ու աչքերը տրիսբեցան: «Ձեր քեռաղջիկը պիտի հասկնայ ըսել ուզածս, վստահ եմ. Շնորհակալ եմ: կը ներէք այս այցելութեանս համար:» ըսաւ տիկինը և գնաց:

Հանելուկը կը կնճոռտէր Օր. Փոլիի համար: Շնորհակալ վեր Փոլիաննայի քով գնաց:

«Փոլիաննա, Տիկին Թարպէլ անուշով կին մը կը ճանչնաս:»

«Այո, շատ կը սիրեմ Տիկին Թարպէլը: Հիւանդ է և շատ դժբախտ: Պանդուկը կը կենայ և երկար պտոյտներ կ'ընէ: Մէկտեղ կ'երթանք. . . այսինքն կ'երթայինք. . . » Հոս Փոլիաննայի ձայնը մարեցաւ, և երկու խոսքի արցունք գլորեցան այտերէն վար:

«Հիմա հոս էր ան, սիրելիս, և խնդրեց որ քեզի քսեմ թէ ինք այլեւս ուրախ է: Չըսաւ թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզէ, դուն պիտի հասկնաս եղբր:»

Փոլիաննա մեղմիւ ձեռքերը ծափեց:

«Իրաւ, այդպէ՞ս ըսաւ. ո՛հ, ս'րբան ուրախ եմ:»

«Ի՞նչ ըսել ուզեց, Փոլիաննա:»

«Մեր խաղն է և. . . » Փոլիաննա խօսքը կտրեց ու լռեց:

«Ի՞նչ խաղ:»

«Ո. . . չինչ, բան մը չէ, մօրաքոյր, չեմ կրնար ըսել ատանց չուզած բաներուդ վրայ խօսելու: Լաւ է որ ընաւ չըսեմ:»

Թէև Օր. Փոլի կ'ուզէր տակաւին հարցնենել աղջիկը, բայց երբ տեսաւ որ այս վերջինն անհանգիստ կ'ըլլայ, լռեց:

Տիկին Թարպէլի այցելութենէն քիչ ետքը հանելուկին կնճոռտութիւնն իր զազաթնակէտին հասաւ: Այս եղաւ երիտասարդ կնոջ մը այցելութեան առթիւ: Կին մ'էր ան, որու այտերը չափազանց վարզագոյն էին և մազերն անընակաճորէն ոսկեգոյն, որ բարձր կրունկներով կօշիկներ հագած էր և աժաննոց գոհարներ կը կրէր: Օր. Փոլի լսած էր այս կնոջ մասին և անոր իր փան մէջ ներկայութեանն համար անգամ բարկացաւ:

Երբ Օր. Փոլի սենեակէն ներս մտաւ, ձեռք չթոթռեց, նոյն իսկ քիչ մը ետ քաշուեցաւ: Կինն անմիջապէս օտքի ելաւ: Աչքերը կարմրած էին: Յայտնի էր թէ լացած էր: Քիչ մը խրոխտ չեղով խնդրեց վայրկեան մը տեսնել Փոլիաննան: Օր. Փոլի կտրուկ կերպով «Ոչ» ըսաւ: Բայց երբ տեսաւ կնոջ աչքերուն պաղատանքը, աւելցուց թէ Փոլիաննա զեռ ոչ մէկ այցելու ընդունած է: Վայրկեանի մը վարանումէ ետեւ կինն սկսաւ խօսիլ:

«Իմ անունս Տիկին Բէյզըն է — Տիկին Թոմ Բէյզըն — կարելի է դուք ալ ուրիշներու պէս լսած էք իմ մասիս. . . կարելի է ամէն լսածնիդ ձգտալէս չէ: Հիմա ձգենք այդ: Ես պղտիկ աղջկան համար եկայ: Իմացում

պատահածը ու խելքս դիտէս գնաց: Չեմ կարծեր որ
գիտէք դուք, բայց ես չառ յաճախ կը տեսնէի փոքրիկը:
Մենք Փէնտըթըն բլուրին ճամբուն վրայ կը լինակինք:
Անկէ անցած ատեն Փոլիաննա յաճախ ներս կու գար և
տղոց հետ կը խաղար, և իմ հետս կը խօսէր, ամուսի-
նիս հետ ալ, եթէ տունն ըլլար: Կարծես թէ մեզի գալ
կը սիրէր, ու զիս ալ կը սիրէր: Չէր գիտեր թէ իր
դասակարգի մարդիկ մեր դասակարգի մարդոց չեն
այցելեր: Եթէ այցելած ըլլային, կարելի է ինծի նմաններ
ալ այսչափ շատ չէին գտնուեր...: Ինչ որ է... ան
կու գար մեզի և անոր այցելութիւնն իրեն վրաս մը
չէր ըներ, իսկ մեզի շատ օգտակար կ'ըլլար: Ինք չգի-
տեր թէ ինչ մեծ ազդեցութիւն ունեցած է մեր վրայ:
Եթէ գիտնար, ուրիշ բաներ ալ պիտի գիտնար, որոնք
չեմ ուզեր որ գիտնայ: Ամէն տեսակէտէ մեզի համար
դժուրակ տարի մը եղաւ այս վերջին տարին: Ամուսինս
ու ես յուսահատած էինք և ամէն բան ընելու պատ-
րաստ: Միտքերնիս դրած էինք ամուսնալուծութիւն: Չէինք
գիտեր սակայն թէ տղաքն ո՛ւր պիտի ձգէինք: Բայց
ամէն սպարադայի սէջ բաժնուիլ որոշած էինք, երբ այս
արկածը պատահեցաւ և իմացանք թէ Փոլիաննա ալ
պիտի չքալէ: Այն ատեն սկսանք յիշել թէ ինչպէս կու
գար ինք և դրան առջև կը նստէր ու խնդալով խաղա-
լով տղոց հետ ժամանակ կ'անցընէր... և միշտ ուրախ
էր... միշտ ուրախ ըլլալով բան մը կը գտնէր: Օր մըն
ալ բացատրեց մեզի իր խաղը: Գիտէք անշուշտ — և
համոզեց մեզ որ մենք ալ խաղանք զայն: Ասոր համար
եկայ որ բռնմ իրեն թէ — դուք բռնք իրեն թէ — մենք
ալ պիտի խաղանք իր խաղը և պիտի չբաժնուինք իրար-
մէջ: Չեմ գիտեր թէ ինչպէս պիտի ընենք, բայց պիտի
ընենք: Եթէ խաղանք իրեն, կարելի է ուրախ կ'ըլլայ —

ըսէք թէ իր սիրոյն համար պիտի ջանանք — կ'ըսէք:
«Այո, կ'ըսեմ», վախաց Թր. Փոլի, յետոյ յանկար-
ծական շարժումով մը յառաջ եկաւ ու ձեռքը կնոջ
երկնցնելով:

«Ճնորհակալ եմ որ եկաք», ըսաւ պարզ կերպով:
Կնոջ խորիստ երևոյթը գնաց, չրթունքները դողա-
ցին, իրեն երկնցուած ձեռքը թոթկեց ու փախաւ գնաց-
հազիւ դուռը դոցուեր էր անոր ետեւն, Օր. Փոլի-
չիտակ խոհանոց վաղեց:

«Նանսի»:

Օր. Փոլիի ձայնը խիստ էր: Այս անհատնում հա-
նելուկ այցելութիւնները, մանաւանդ այս վերջինը, ա-
նոր ջիզերը ծայրայեղօրէն գրգռեր էին:

«Նանսի, բռն ինծի, ինչ է աս խաղ ըսուածը որուն
վրայ ամբողջ քաղաքը կը խօսի: Ինչո՞ւ ամէն մարդ լուր-
կը զրկէ Փոլիաննայի թէ իրենք ալ կը խաղան զայն:
Հասկցածիս նայելով քաղաքին կէսը կապոյտ ժապաւէն
կը կրէ, կամ ընտանեկան կոիւններէ ետ կը կենայ կամ
իրենց չսիրած մէկ բանը սիրել կը սորվին, ու ամէնն ալ
Փոլիաննայի պատճառով: Ձանացի քեռզիկէս հասկնալ,
բայց զինք նեղել չեմ ուզեր: Երէկ գիշեր կարծես քեզի
ալ բան մը ըսաւ, այնպէս որ դուն ալ գիտնալու ես
այս խաղին ինչ ըլլալը: Ըսէ տեսնեմ հիմա, ինչ է այս
խաղը»:

«Եղածն այն է որ այս օրհնեալ պզտիկը Յունիսէն
ի վեր իրեն գործ ըրած է դիմացը ելլողն ուրախացնել-
չիմա անոնք ալ կը ջանան զինք ուրախացնել»:

«Ինչո՞հ համար ուրախացնել»:

«Պարզապէս ուրախ ընել, խաղը այդ է»:

Օր. Փոլի բարկացաւ:

«Դ՞ուք ալ միւսներուն պէս կ'ըսես: Ես կ'ուզեմ»:

«Ի՞նչ է խաղը» Նանսի անվախօրէն իր տիրուհիին երեսը նայեցաւ։

«Աւառ ուրեմն, ըսեմ, Օրիորդ, խաղ մըն է ան զոր Փոլիանայի հայրը սորվեցուցեր է անոր։ Անգամ մը հուռները պարունակող միսիոնարական անտուկի մը մէջէն իրեն զոյգ մը անթացուպ ելեր է, մինչ փոխանա պուպրիկի մը կ'սպասէր։ Անշուշտ Փոլիանան լացեր է։ Ով որ ըլլար՝ կուլար։ Ատոր վրայ կ'երեւայ թէ հայրն ըսեր է անոր թէ ամէն բանի մէջ ուրախ ըլլալու բան մը կայ և թէ կրնայ ուրախ ըլլալ անթացուպերուն համար»։

«Անթացուպերու համար ուրախ» մըմէջեց Օր. Փոլի՝ ջանալով զօպել այն վիշտը, զոր կ'զգար միտք բեկով վերը անկողինն մէջ գտնուող անկար փոքրիկ արունքները։

«Այո, Օրիորդ, ինք ալ այդպէս ըսեր է։ Բայց հայրն ըսեր է թէ կրնայ ուրախ ըլլալ, փասն զի անթացուպերուն պետք չունի»։

«Ախ,» զոչեց Օր. Փոլի արտակաւ ձայնով։

«Անկէ ետքը միշտ խաղացեր են այդ խաղը, և անոր անունը պարզապէս ուրախ ըլլալու խաղ դրեր են»։

«Ինչո՞ւ, ի՞նչպէս...» Օր. Փոլի չկրցաւ աւարտել իր խօսքը։

«Զարմանալի է այս խաղին ազդեցութիւնը, Օրիորդ։ Երանի՜ թէ կարող ըլլայի պատմել թէ ո՞րքան օգտակար եղած է այն իմ մօրս ու մեր տունիններուն համար։ Երկու անգամ իմ հետս եկաւ մեր տունը, մեր ընտանիքին անդամները տեսնելու։ Ինծի ալ սորվեցուց չատ մը բաներու համար ուրախ ըլլալ։ զոր օրինակ, ատաջ Գ'ատէի Երկուշաբթի առտունները։ Ան սորվեցուց ինծի Երկուշաբթի առտուններն անգամ ուրախ ըլլալ»։

«Ուրախ... Երկուշաբթի...» Նանսի խնդաց։

«Այո, տարօրինակ խօսք է, այո, բայց տեսէք պատմեմ։ Եբբ այդ օրհնեալ պղտիկն հասկցաւ որ Երկուշաբթի առտուններն այդպէս կ'ատեն, գիտե՛ս, ի՞նչ ըսաւ։ Ըսաւ որ Երկուշաբթի առտուններն ուրախ ըլլալու էի զոնէ անոր համար որ յաջորդ Երկուշաբթի գալուն դեռ ամբողջ շաբաթ մը կար։ Հաւատացէ՛ք որ ամէն Երկուշաբթի այս ըսածը միտքս կ'իյնայ, ու կը խնդացնէ զիս ու խնդալն ալ ամէն բան կը դիւրացնէ»։

«Ինծի ինչո՞ւ լան մը չէ ըսած այդ խաղին վրայ» մըմէջեց Օր. Փոլի։ «Այդպէս դադարուկ պահելու ի՞նչ պատճառ ունէր»։ Նանսի ըրաւ մը շուարած մնաց, և յետոյ ըսաւ։

«Ներողութիւն, Օրիորդ, բայց հրաման չունէիք որ իր հօրը վրայ խօսի ձեզի, և խաղն ալ իր հօրը խաղնէր»։ Օր. Փոլի չըթուէր խածաւ։

«Ամէնէն առաջ ձեզի ըսել ուզեց», շարունակեց Նանսի քիչ մը դող ելած։ «Մէկը կ'ուզէր որ հետը խաղար։ Անոր համար ես սկսայ, որպէս զի մէկը ունենար որ միշտ խաղար»։

«Իսկ... իսկ այս միւսները...» Փոլիի ձայնը կը դողար։

«Օհ, հիմա ամէն մարդ գիտէ այլեւս Գոնէ այնպէս ըլլալու է կը կարծեմ։ Ուր որ կ'երթամ, ամէն մարդ կը խօսի անոր վրայ։ Այնպէս զուարթ ու ժպտուն էր միշտ որ ամէն մարդ կը հասկնար անոր խաղին գաղափարը։ Հիմա ալ որ այսպէս եղաւ, ամէն մարդ տխրած է, մանաւանդ երբ լսեցին թէ այլեւս ուրախ ըլլալու բան չգտնէր։ Անոր համար կու գան անոր ըսել թէ ո՞րչափ ուրախացուցած է զիրենք, որպէս զի ինք ալ ուրախ ըլլայ»։

«Հիմա ուրիշ մ'ալ գիտեմ որ ասկէ ետքը իր խաղը պիտի խաղայ» մրմռաց Օր. Փոլի գուրս վազելով։ Անոր երթալէն ետքը Նանսի ապշած մնաց։

«Է՛, ալ ամէն բանի կը հաւատամ, ամէն բանի, ա՛հ, Օրբորդ Փոլի»

Քիչ յետոյ Օր. Փոլի վերը Փոլիաննայի անկողնին քով նստած էր։ Սպասեց որ հիւանդապահը դուրս ելլէ, ու յետոյ ըսաւ։

«Այսօր նոր այցելու մը ունեցար, սիրելիս, կը յիշե՞ս Տիկին Բէյզընը»

«Տիկին Բէյզընը, անշուշտ կը յիշեմ, Պարոն Փէնտըլթընի տան ճամբուն վրայ կը ընտկի։ Շատ անուշիկ պզտիկ պէպէք մը ունի երեք տարու, հինգ տարեկան մանչ մըն ալ ունի։ Ինք շատ անուշիկ է, ամուսինն ալ, միայն թէ իրարու անուշիկ ըլլալ չեն գիտեր։ Երբեմն Պոլի կ'ընեն, իրարու համամիտ չեն ըլլար, ըսել կ'ուզեմ. աղքատ ալ են եղեր։ Երբեմն աղուոր հագուստներ կը հագնի, ու շատ աղուոր մատանիներ ունի ագամանդներով ու յակինթներով զարդարուած։ Կ'ըսէր թէ մէկ մատանին աւելորդ է, և թէ օր մը պիտի նետէ գայն, և անոր տեղ ամուսնալուծում մը պիտի առնէ։ Ամուսնալուծումը ի՞նչ է, մօրաքոյր։ Աղուոր բան մը ըլլալու է, վասն զի անոր վրայ խօսելու ատեն կը տխրէր, եւ կ'ըսէր օր, եթէ առնէ այդ բանը, Պարոն Բէյզըն պիտի ձլլէ երթայ և թէ իրենք այլևս այդ տունը պիտի չնստին և թէ աղաքն ալ պիտի երթան։ Ինչո՞ւ կ'ուզէր մատնիլ նետել — ամուսնալուծումը ի՞նչ է, մօրաքոյր»

«Ո՛հ, սիրելիս, պիտի չըսեմք, այլ այդ տունը պիտի կենան եղեր միատեղ»

«Ո՛հ, մօրաքոյր, ուրախ եմ. ուրեմն երբ Պարոն Փէնտըլթընի տունը երթամ, անոնք ալ կը տեսնեմ — ա՛խ —» քաղաքանչեց խելճ պզտիկը. «—մօրաքոյր, ինչո՞ւ չեմ կրնար միտքս պահել որ ա՛լ ուղեբոս չեն կրնար քալել և թէ ա՛լ Պարոն Փէնտըլթընի չեմ կրնար այցելել»

«Լաւ — լաւ մի լար —», աղաչեց մօրաքոյրը. «գեոջըսի թէ ի՞նչ ըսաւ Տիկին Բէյզընը։ Ըսաւ թէ մէկտեղ պիտի ապրին ու պիտի ջանան քու խաղը խաղալ քու սիրոյդ համար» Փոլիաննա արցունքներուն մէջէն խնդաց։

«Իրա՞ւ ատանկ ըսաւ — մօրաքոյր ուրախ եմ»

«Այո, ըսաւ որ գիտէր թէ պիտի ուրախանայիր. անոր համար եկեր էր քեզի ըսել որ ուրախ ըլլաս, Փոլիաննա» Աղջնակն արագ մը վեր նայեցաւ։

«Մօրաքոյր, այնպէս կը խօսիս որ կարծես թէ դո՛ւն ալ տեղեակ ես խաղին»

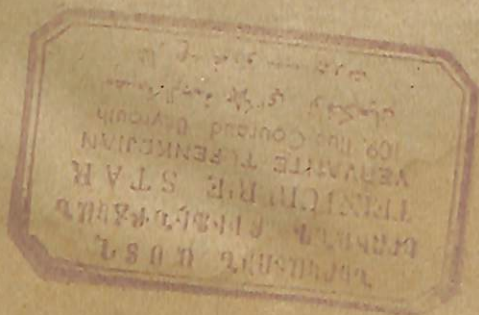
«Այո, սիրելիս» Օր. Փոլի մեծ ջանք ըրաւ իր ձայնին տալու սովորական շեշտը։ «Նանսի պատմեց ինձի, ու կը խորհիմ որ շատ հիանալի խաղ է. ասկէ ետքէս ալ քեզի հետ խաղամ պիտի այդ խաղը»

«Ո՛հ, մօրաքոյր, մօրաքոյր ուրախ եմ. միշտ ամէնչն շատ քեզի հետ խաղալ ուզած եմ» Օր. Փոլի հազիւ կրցաւ զսպել յուզումը։

«Այո, սիրելիս. միւսներն ալ կան։ Հաւատա, Փոլիաննա, քաղաքին մէջ ամէն մարդ, քարոզիչն անգամ այդ խաղը խաղալու վրայ են։ Բեզի չըսի դեռ. Բայց անցեալ օր Պատ. Յորտի հանգիպեցայ փողոցը ու ըսաւ որ, քեզի այցելելու արտօնութիւն տրուելուն պէս, քեզի պիտի գայ ըսել թէ կը շարունակէ ուրախ ըլլալ այն ութ հարիւր ուրախութեան համարներուն համար որոնց

մատին խոսեր ետ: Տեսա՛ր, անուշիկս, այս բոլորը քո գործդ է: Ամէն մարդ այդ խաղը խաղալու վրայ է, ու ամբողջ քաղաքն առաջուընէ աւելի երջանիկ է, պարզապէս որովհետեւ պղտիկ աղջիկ մը իրենց խաղ մը սորվեցուց:» Փոլիաննա ուրախութեամբ ձեռքերն իրար զարկաւ:

«Ո՛րքան ուրախ եմ,» գոչեց, ու յանկարծ ամբողջ դէմքը լուսաւորուեցաւ երջանկութեամբ: «Մօրաքո՛յր, գտայ, գտայ,» բացազանչեց: «Կայ բան մը որուն համար ուրախ կրնամ ըլլալ, կրնամ ուրախ ըլլալ որ առաջ տաքեր ունէի, եթէ ոչ՝ այդ ըսածդ չէի կրնար ընել:»

ԲԱՅ ՊԱՏՈՒՀԱՆԷՆ ԴՈՒՐԹ

Մէկիկ մէկիկ ձմրան կարճ օրերն եկան անցան: Բայց խեղճ Փոլիաննայի համար անոնք կարճ չէին, այլ երկար, ու յաճախ ալ ցաւագին: Եւ սակայն հաստատ կամքով աղջնակը կը ջանար զուարթ դէմքով նայիլ ամէն բանի վրայ: Հիմա որ մօրաքոյրն ալ իր հետ կը խաղար խաղը, ստիպուած էր ուրիշ որեւէ ժամանակէ աւելի հաւատարմութեամբ խաղալ զայն:

Փոլիաննա հիմա Տիկին Մնոյի պէս շատ մը աղուոր բաներ կը հիւսէր բրդեայ գոյնզգոյն թելերով որոնք իր անկողինին ձերմակ ծածկոցը փալլուն գոյներով կը ծածկէին: Եւ Տիկին Մնոյի պէս ինք ալ շատ ուրախ էր որ գոնէ իր թեւերն ու ձեռքերն ունէր այլեւս: Երբեմն ալ հիւրեր կ'ընդունէր: Սնդամ մը ձոն փէնտըլթըն եկեր էր, ու երկու անգամ ալ ձիմի Պին: Ձոն փէնտըլթըն ըսեր էր թէ շատ ազէկ տղայ մը կ'ըլլար ձիմի, մինչ ձիմի ալ ըսեր էր թէ շատ երջանիկ տուն մը ունէր հիմա, իսկ երկուքն ալ ըսեր էին թէ ամէն բան իրեն կը պարտին: «Հիմա ալ աւելի ուրախ եմ ոտքեր ունեցած ըլլալուն համար,» փախաց յետոյ Փոլիաննա իր մօրաքոյրը:

Չմեռն անցաւ ու դարունն եկաւ Փոլիաննայի շուրջիները չէին տեսներ թէ ի գործ գրուած դարմանները ունէ բարեկաւում յառաջ բերա՞ծ էին: Կարծես ամէն բան այնպէս կը ցուցնէր թէ Տօքթ. Միտի ամէնէն մեծ վախը իրականացած էր, և թէ Փոլիաննա այլ

ևս պետի չկրնար քալել: Պէտքնկզկիլի մէջ ամէն մարդ շարունակ Փողիաննայի վրայ տեղեկութիւն առնել կ'ուզէր, իսկ մարդ մը կար որ իր անձկութենէն ինքզինք կը մաշեցնէր ամէն անգամ որ նոր լուր մը առնէր աղջնակին վրայ: Վերջապէս որ մը Պարոն փէնտրլթըն այցելու մը ունեցաւ: Տոքթ. Չիլթըն էր ան:

«Փէնտրլթըն» սկսաւ ան, «բեզի եկայ, վասն զի դուն ուրիշներէ ազէկ զիտես իմ յարաբերութիւնս Օրփուի Հարինկթընի հետ:»

«Լաւ» պատասխանեց փէնտրլթըն, ջանալով ոչ պէտք եղածէն աւելի հետաքրքիր երևիլ, ոչ ալ պէտք եղածէն աւելի պաղարիւն:

«Փէնտրլթըն, փոքրիկը կ'ուզեմ անգամ մը տեսնել: Կ'ուզեմ քննել զայն: ՊիՏԲ է որ անգամ մը քննեմ:»

«Լաւ. չե՞ս կրնար քննել:»

«Կրնամ: Փէնտրլթըն, դո՛ւն ալ զիտես որ այդ տունը տասնըֆնդ տարիէ ի վեր ոտք կոխած չեմ: Իրողութիւնն այն է որ Հարինկթըն բաժնէ է ինձի որ եթէ երբեք զիս իր տունը կանչէ, կրնամ հասկնալ թէ ներողութիւն կ'ուզէ խնդրել ինձմէ: Եւ թէ առէն բան առաջուան պէս պիտի ըլլայ մեր երկուքին միջեւ, այսինքն թէ իմ հետս պիտի ամուսնանայ: Ինչպէ՞ս կրնաս յուսալ որ ասկէ ետքը կանչէ զիս... ես այդպիսի յոյս չունիմ:»

«Բայց... տառնց... կանչուելու չե՞ս կրնար երթալ:»

«Ոչ, ես ալ քիչ մը արժանապատուութիւն ունիմ:»

«Այս անգամ արժանապատուութիւնդ կուլ տուր ու մոռցիր կռիւը:»

«Կռիւը... այդ տեսակ արժանապատուութեան է որ կ'ակնարկեմ ես պատրաստ եմ, եթէ պէտք ըլլայ ծոռնկերուս վրայ քայլելով ասկէ մինչեւ հոն երթալ: Կ'ակնարկեմ արհեստիս արժանապատուութեան: Վեր-

ջապէս հիւանդութեան պարագայ մ'է այս ես ալ ըր-
ժիչկ եմ, չեմ կրնար մէջ մտնել և ըսել թէ զիս գործա-
ծեցէք: Բայց, Փէնտրլթըն, լրջօրէն կ'ըսեմ թէ պէտք է որ անպատճառ այդ աղջիկը քննեմ անգամ մը: Մահու, կենաց խնդիր է այս: Տասնէն ինը կը վտահացնեմ քեզ թէ արգիւնաւոր պիտի ըլլայ քննութիւնս: Յոյս ունիմ որ դարձեալ կրնայ քալել Փողիաննայ:»

Տոքթ. Չիլթըն հատիկ հատիկ արտասանեց այս բառերը, ախպէս որ դուրսը պարտէզը պատահանին տակ խաղացող մանչուկը լսեց գանոնք: Ճիմի Պին գրա-
դած էր իր Ծաբաթ օրուան սովորական գործով, որ էր ծաղկի ամուսներուն մէջի խոտերը քաղել: Այս բառերը լսելուն պէս աչքերն ու ականջները լայն բացած մտիկ ըրաւ:

«Բալեկ... Փողիաննայն», կ'ըսէր ձոն փէնտրլթըն, «ի՞նչ ըսել կ'ուզես:»

«Ըսել կ'ուզեմ թէ ինչ որ կրցայ հասկնալ իր ան-
կողմէն մղոն մը հեռու գտնուելով հանդերձ՝ այնպէս կարծել կուտայ ինձի թէ անոր պարագան համանման է ուրիշ հիւանդի մը վիճակին զոր իմ գոլէճի ընկերներէս մէկը վերջերս կատարելապէս բուժեց: Տարիներէ ի վեր այս տեսակ հիւանդներ ուսումնասիրած է բարեկամս ու ես ալ անոր հետ մըշտ թղթակցելուս համար քիչ թէ շատ հետաքրքրուած եմ այդ ճիւղով: Լսածիս նայելով... ո՛հ, անպատճառ, տեսնելու եմ Փողիաննայն:»

ձոն փէնտրլթըն աթոռէն ցատկեց:

«Այո, պէտք է որ տեսնես զինք. արդեօք կարելի՞ է որ տեսնես Տոքթ. Ուարընի միջոցաւ:»

«Վախճամ անկարելի է» ըսաւ միւսը գլուխը շար-
ժելով: Ուարըն շատ ազնիւ կերպով վարուեցաւ. նոյնիսկ ինք ուզեր է որ այս պարագային իմ հետս պաշտօնապէս խորհրդակցի: Բայց Օր. Հարինկթըն այն-
քան որոշ կերպով մերժեց է որ չէ համարձակել կրկ-

նեկ իր առաջարկը՝ Աւելին կայ, վերջերս իր լաւագոյն յաճախորդներէն մի քանին ինծի եկան, այնպէս որ ոտքս ձեռքս կապուած է։ Բայց, Փէնտրլթըն, ի՞նչ ալ ըլլայ, այդ պղտիկը տեսնելու եմ։ Խորհէ անգամ մը թէ իմ զինքը տեսնելս ի՞նչ մեծ կարեւորութիւն ունի անոր համար։»

«Այո, և պէտք է խորհիլ թէ ի՞նչ սոսկալի բան պիտի ըլլայ, եթէ կարող չըլլաս տեսնել զայն։»

«Բայց ինչպէ՞ս կրնամ տեսնել առանց մօրաքրոջ մէջ ուղղակի կանչուելու, և այդ տեսակ հրաւէր ալ ինծի պիտի չընէ։»

«Պէտք է որ կանչէ քեզ։»

«Ի՞նչպէս։»

«Ձեմ գիտեր։»

«Ձեմ գիտեր, անշուշտ՝ Օր. Փոլի թէ՛ չափազանց հպարտ է և թէ՛ չափազանց բարկացած ինծի դէմ. առնոր համար զիս պիտի չուզէ կանչել։ Տարիներ առաջ ուսան խօսքին համեմատ զիս կանչելը չատ բան պիտի նշանակէ։ Եւ երբ կը խորհիմ թէ այդ խեղճ աղջկան ամբողջ կեանքը տառապանքի դատապարտուած է, և թէ ձեռքս կայ գէթ հաւանական միջոց մը զայն բուժելու, և թէ այդ խենդ բաներուն համար չեմ կրնար տեսնել զինք. . . » Ու բժիշկը բուռնցքները կատաղօրէն սեղմած մեծ քայլերով սկսաւ չափել սենեակը։

«Ո՛հ, եթէ միայն մէկը ըլլար որ իրեն հասկցնէր խնդիրը. . . »

«Այո, իրաւ, բայց ո՞վ պիտի ընէ զայդ։»

«Ձեմ գիտեր, չեմ գիտեր,» հառաչեց ձոն Փէնտրլթըն յուսահատ։

Դուրսը պատուհանին տակ ձիմի յանկարծ արթննալու պէս շարժում մը ըրաւ։ Մինչև հիմա չուէն անգամ չէր առած ձէ՛ն, ես գիտեմ ո՞վ,» միմոաց ան ցընծագին։ «Ես պիտի երթամ ըսեմ,» ու անմիջապէս անկիւնէն սողոսկեցաւ ու բոլոր ուժով ըլուրէն վար վազեց

ԳԼՈՒԽ Լ

ՃԻՄԻ ԳՈՐԾԻ ՎՐԱՅ

«Ճիմի Պրնն է, Օրիորդ, ձեզ տեսնել կ'ուզէ,» ըսաւ Նանսի դբան մէջէն։

«Չի՞ս,» հարցուց Օր. Փոլի զարմացած. «վստահ ես թէ Փոլիաննայն չէ որ տեսնել ուզեց։»

«Այո, կ'րսէ թէ ձեզ կ'ուզէ։»

«Լաւ, հիմա վար կու գամ։»

Օր. Փոլի երբ նստելու սենեակի մտաւ, տեսաւ լայնարաց աչքերով, կարմրած այտերով մանչուկը, որ զինք տեսնելուն պէս խօսիլ սկսաւ։

«Օրիորդ,» ըսաւ, «կարելի է բոսած ու բրածո անվայել բան է, բայց ուրիշ կերպ բան չեմ կրնար բնել։ Փոլիաննայի համար է, ու ես Փոլիաննայի սիրոյն համար, եթէ պէտք ըլլայ, վառած ածուխի վրայէ ալ կը քալեմ, կամ այսպէս գիմացդ ալ կ'ելլեմ. . . կամ. . . կամ ինչ որ ալ ըլլայ, կ'ընեմ։ Անոր համար եկայ որ բսեմ թէ քանի որ միայն արժանապատուութիւնն է պատճառը, կամ. . . կամ արհեստ. . . ինչ որ է, բան մի. . . որ արգելք կ'ըլլայ Փոլիաննայի քալելուն, ես վստահ եմ որ դուք պիտի ուզէք կանչել Տոքթ. Չիլթընը, եթէ զիտնայիք պարագաները. . . »

«Ի՞նչ,» բացագանչեց Օր. Փոլի, մինչ իր զարմանքի արտայայտութիւնը բարկութեան կը փոխուէր։ ձիմի յուսահատ հառաչեց։

«Քեզ բարկացնել չուզեցի, անոր համար սկսայ նախ Փոլիաննայի քալելուն վրայ խօսիլ։ Կարծեցի թէ մտիկ կ'ընես այդ մասին ըսուածները։»

«Ճիմի, ի՞նչ ըսել կ'ուզես:» Ճիմի վերսկսաւ խօսիչ որոշ շեշտով:

«Նախ ըսեմ թէ Տոքթ. Զիլթըն եկաւ Պարոն Փէն-տըլթընը տեսնելու: Գրադարանին մէջ կը խօսէին, հասկըցա՞ր:»

«Այո, Ճիմի:»

«Էաւ. պատուհանը բաց էր: Ես ալ վարը խոտերը կը քաղէի, և անոնց խօսքերը լսեցի:»

«Ահ, Ճիմի, գաղտուկ մտի՛կ ըրիր անոնց առանձին խօսակցութիւնը:»

«Ոչ, իմ վրաս կը խօսէին. ոչ ալ դիտմամբ մտիկ ըսի,» պատասխանեց Ճիմի՝ ինքզինք պաշտպանելով: «Եւ ուրախ ալ եմ որ մտիկ ըրի, ասոր հետեանքը այն կրնայ ըլլալ որ Փոլիաննա քալէ:»

«Ճիմի,» ըսաւ Օր. Փոլի անհամբերութեամբ առաջ հակելով, «ըսէ ըսելիքդ:»

«Ահա կ'ըսեմ, Տոքթ. Զիլթըն ուրիշ բժիշկ մը կը ճանչնայ եղեր, ու կը կարծէ թէ ան Փոլիաննան կրնայ առողջացնել եղեր, հասկցա՞ր: Միայն թէ մինչև որ ինքը անձամբ չտեսնէ Փոլիաննան, որոշ բան մը չկրնար ըսել եղեր: Եւ ինք բոլոր սրտով կ'ուզէ գալ Փոլիաննան քննել, բայց դուն թոյլ պիտի չտաս եղեր:»

Օրիորդ Փոլի կասկարմիր եղաւ:

«Բայց Ճիմի. . . չեմ կրնար. . . չէի գիտեր. . .» կա-կազեց Օր. Փոլի, ջանալով օձիքը թուլցնել:

«Այո, անոր համար եկայ ըսի որ գիտնաս,» պա-տասխանեց Ճիմի եռանդագին:

«Ըսին որ. . . պատճառով մը. . . չհասկցայ ի՞նչ էր ան. . . թոյլ պիտի չտայիր որ Տոքթ. Զիլթըն Փոլիաննան քննէ. . . և թէ Տոքթ. Ուարընի այնպէս ըսեր ես. . . և Տոքթ. Զիլթըն ալ առանց քու կանչելուդ չկրնար գալ

եղեր, քանի որ արժանապատուութիւն կայ և արհես-տակա. . . ար. . . արհեստ. . . բան մը. . . չեմ գիտեր, և երկուքն ալ կը մտածէին թէ արդեօք ո՛վ կրնար քեզի հասկցնել այս բանը: Մարդ մը չէին գիտեր որ կարող ըլլար ընել ասիկա: Ես ալ որ դուրսն էի, ինքն իրենս ըսի, ես կ'երթամ, ու եկայ: Հասկցուցի՞ հիմա:»

«Այո, Ճիմի, բժիշկին համար ի՞նչ լսեցիր,» աղաչեց Օր. Փոլի. «ո՛վ է, ի՞նչ է, վատ՞հ ես որ կրնայ առող-ջացնել Փոլիաննան:»

«Ձեմ գիտեր թէ ո՛վ է. չըսին: Տոքթ. Զիլթըն կը ճանչնայ եղեր զայն: Այս վերջերս Փոլիաննայի պէս հի-ւանդ մը բժշկեր է: Անոր վրայ չէր որ սիրտ կը հառ-ցնէին, այլ քու մասիդ, վասն զի դուն թոյլ պիտի չտա-յիր որ Տոքթ. Զիլթըն գայ: Եհ, ա՛յ հիմա որ հասկցար, պիտի թողուս որ գայ, այնպէս չէ՞:»

Օր. Փոլի անդին դարձաւ, ու Ճիմի կարծեց որ պիտի լար, բայց չլացաւ: Վայրկեան մը ետքը դողդացող ձայնով մը ըսաւ.

«Այո, պիտի կանչեմ զինք որ քննէ անգամ մը: հի-մա ա՛յ դուն տուն վազէ, Ճիմի, շո՛ւտ, ես Տոքթ. Ուա-րընը տեսնելու եմ:»

Քիչ մը ետքը Տոքթ. Ուարըն գարմացաւ երբ յուզ-ուած ու կարմրած Օր. Փոլի անոր դիմաց ելաւ վարը բակը, երբ ան մեկնելու վրայ էր, ու ըսաւ.

«Տոքթոր Ուարըն, անգամ մը ուղեցիք որ Տոքթ. Զիլթընը կանչէք խորհրդակցութեան համար ու ես մեր-ժեցի: Հիմա միտքս ժոխեցի: Շատ կը փափաքեմ որ անգամ մ'ալ Տոքթ. Զիլթընը կանչէք, անմիջապէս, եթէ կը հաճէք: Շնորհակալ եմ:»

ԳԼՈՒԽ ԼԱ

ՆՈՐ ՄՕՐԵՂԻՍՅՈՐ ՄԵ

Յաջորդ անգամ երբ Տոբթ. Ուարըն ֆոլիաննայի սենեակը մտաւ, ուր աղջնակը կռնակին վրայ պառկած ձեղունին վրայ պարող գոյները կը դիտէր, անոր ետեւէն լայն ուսերով բարձրահասակ մարդ մը ներս մտաւ:

«Տոբթ. Չիլթըն, Տոբթ. Չիլթըն, ի՞նչ երջանիկ եմ քեզ տեսելու», գոչեց ֆոլիաննա այնքան ուրախ ձայնով որ ամէնուն աչքերն արցունքով լեցուեցան: «Բայց եթէ մօրաքոյրը չուզեր որ...»

«Ոչ, ոչ, սիրտ մի հասցնէր, սիրելիս», ըսաւ Օր. Փոլի՝ յուզուած դէմքով առաջ գալով: «Ես ըսի Տոբթ. Չիլթընի որ կը փափաքիմ որ անգամ մը Տոբթ. Ուարընի հետ քննէ քեզ»:

«Ո՛հ, օրեմն դո՛ւն զինք հոս կ'անչեցիր», մրմնջեց ֆոլիաննա գոհունակ:

«Այո, սիրելիս, ես կ'անչեցի, այսինքն...»

Բայց ա՛յ ուշ էր: Օր. Փոլի տեսաւ պաշտումով լի երջանկութիւնը որ ողողեց Տոբթ. Չիլթընի աչքերը, ու շառագունած այտերով սենեակէն դուրս փախաւ: Անդին պատուհանին առջև հիւանդապահը եւ Տոբթ. Ուարըն խօսակցելու վրայ էին:

«Աղջիկս, ես կը խորհիմ թէ քու մինչեւ հիմա կատարած ուրախացուցիչ գործերուդ ամէնէն մեծերէն մէկը կատարեցիր այսօր», մրմնջեց Տոբթ. Չիլթըն, դողդոջուն ձայնով:

Մթնշաղին տարօրինակ կերպով փոխուած սարսըռուն մօրաքոյր մըն էր որ ֆոլիաննայի անկողնին մօտեցաւ: Հիւանդապահը վարը կը ճաշէր. մինակ էին:

«Փոլիաննա, սիրելիս, ամէնէն առաջ քեզի կ'ուզեմ զուր մը տալ: Օր մը Տոբթ. Չիլթընը քեզի մօրեղբայր պիտի ընեմ: Ասիկա քու գործդ է, ո՛հ ֆոլիաննա: Շատ երջանիկ եմ, շատ ուրախ եմ»:

Փոլիաննա սկսաւ ձեռքերը ծափել:

«Մօրաքոյր, մօրաքոյր, ուրեմն տարիներ առաջ Տոբթ. Չիլթընի ուզած սիրտն ու ձեռքերը քո՛ւկդ էին: Վստահ եմ ատոր, անոր համար էր որ ըսաւ այս առտու թէ քու ուրախացուցիչ գործերուդ ամէնէն մեծերէն մէկը կատարեցիր: Շատ ուրախ եմ, այնքան ուրախ եմ որ ալ ոտքերս անգամ հոգս չեն»: Օր. Փոլի ջանաց զսպել իր լացը:

«Կարելի է որ օր մը...» և լռեց: Չհամարձակեցաւ շարունակել, վախցաւ մեծ յոյսը տալ աղջնակին, յոյսը որ Տոբթ. Չիլթըն տուեր էր իրեն ու ըսաւ:

«Փոլիաննա, գալ շաբթու ճամբորդութիւն մը պիտի ընես: Աղուոր, հանգստաւէտ, պղտիկ անկողինով մը քեզ պիտի տանինք մեծ լժիշկի մը որ մեծ տուն մը ունի, ասկէ շատ հեռու, ճիշտ քեզի պէս հիւանդներու համար շինուած: Տոբթ. Չիլթընի մէկ սիրելի բարեկամն է այդ լժիշկը, ու կ'ուզենք որ անգամ մ'ալ ան քննէ քեզ»:

ՓՈԼԻԱՆՆԱՅԻ ՆԱԾԱԿԸ

«Սիրելի մօրս քոյր Փոլի և մօրեկրայր Թոմ,

Ոհ, կրնամ... կրնամ... կրնամ... քաղեր Սյոսօր քաղեցի, անկողնին էս մինչև պատուհանը: Ի՛նչ երջանկու- թիւն էր ռաքի վրայ կայնիլը: Բոլոր բժիշկները շուրջս կախած կը խնդային ու բոլոր հիւանդապահուհիներն ալ անոնց քով կախած կու լային: Գոմի սենեակն ալ տի- կին մը կայ որ առաջին անգամ անցեալ չարթու քաղեր է: Ան ալ զոնէն կը նայէր, ուրիշ մ'ալ որ կը յուսայ ամիսէ մը քաղել՝ ներս բերին: Ան ալ հիւանդապահիս անկողնին վրայ պատկած ծափ կը զարնէր: Նոյն իսկ խափշիկ թիլին, որ դեափնները կը մաքրէ, պատուհանէն ներս կը նայէր ու երբ չէր լար, անոյ՞ զաւակ կը կո- չէր զիս:

Չհասկցայ թէ ինչո՞ւ ամէնն ալ կու լային: Ես եր- գել, պոռալ, պոռչտել կ'ուզէի: Օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ, երեւակայեցեք անգամ մը որ ա՛լ ես կրնամ քաղել, քաղել, քաղել:

Հիմա հոս տասն ամիս ալ կենամ, հոգս չէ: Հարս- նիքն ալ վայելեցի: Ի՛նչ բարի էի, մօրաքոյր, որ եկար ու անկողնիս քով պսակուեցար որպէս զի ես ալ տես- նեմ: Դուն միշտ ամէնէն ուրախ բաներուն վրայ կը խորհիս:

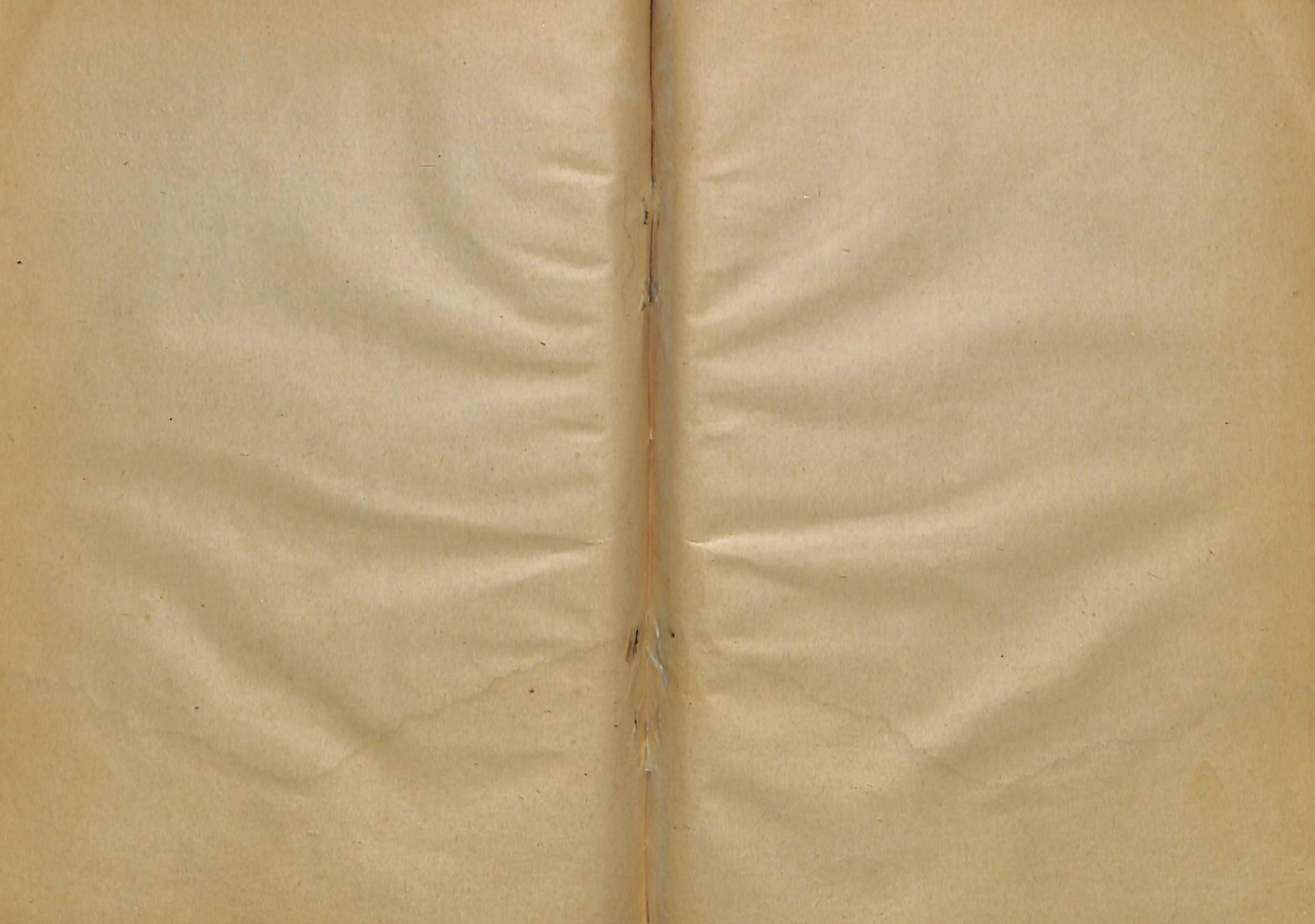
Կ'ըսեն թէ քիչ ասեմէն պիտի կրնամ տուն դալ: Երանի՛ թէ մինչև հոգ քաղելով դալու կարող լլայի՞: Ասկէ ետէք կեանքիս մէջ կառքով տեղ երթալ բնա-

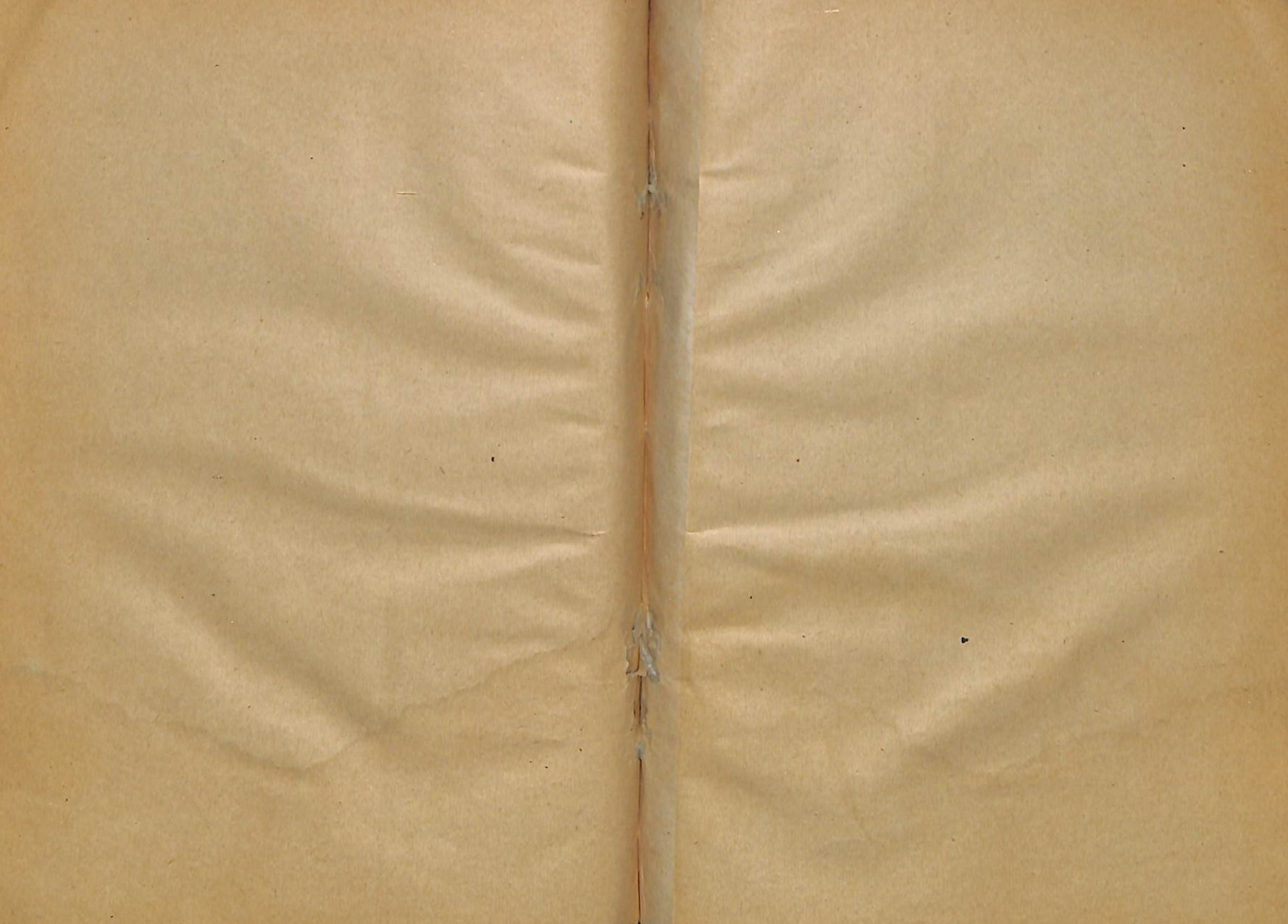
պիտի չուզեմ: Քաղելն լաղուոր բան չկայ: Մըքան ու- րախ եմ: Ամէն բանի համար ալ ուրախ եմ: Նոյն իսկ ուրախ եմ որ ասեմ մը ռաք չունէի, վասն զի մարդ բնաւ չկրնար զիտնալ թէ ի՛նչ աղուոր բան է ռաք ու- նենալ, մինչև որ առանց ռաքի չմնայ: Վաղը ուրիշ քայլ պիտի քաղեմ:

Շատ մը սէր ու բարեւ ամէնուն:

ՓՈԼԻԱՆՆԱՅԻ

Printed in Constantinople

ՏՊԱԳՐ. Ս. Գ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

0836000

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0004480

